

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

12+

2021 сыл
Кулун тутар
4 күн
Чэппиэр
8 №
(11931)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуунун “Ньурба” (“Огни Нюрбы”) хаһыат редакцията” автономнай тэрилтэ

Күндү Далбар хотуттар!

Өрөспүүбүлүкэ салалтатын уонна түс бэйэм аапныттан эһигини сандал саас бырааһынньыгынан - Аан дойду дьахталларын күнүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибим!

Былыр-былыргыттан биһиги, Хоту дойду олохтоохторо, дьахтар алаһа дьэни иччилиир, олоҕу салгыыр, норуот өй-санаа өттүнэн мунньуммут барҕа байыын чөл хаалларар аналын өрө тутабым. Дьахтар биһиэхэ өрүү үтүө майгытынан, сайаҕас, амарах санаатынан эдэр көлүнэҕэ Таптал, Үтүө санаа уонна Эрэл курдук үйэлээх сыаннастары ингэрэччи быһыытынан ытыктанар.

Аныгы кэм дьахтара анаардас алаһа дьэни иччилээччи эрэ буолбатах, кини - идэтин үрдүктүк баһылаабыт, дьыалабай хаачыстыбалаах көхтөөх үлэһит. Күндү дьахталлар! Эһигинэ суох өрөспүүбүлүкэ сайдыыта кыаллыбат. Убаарабат эрчимгининэн экэниэмикэ бары эйгэтигэр көхтөөхтүк кыттабыт, дириг өйгүт, эппиэтинэстээх сыһыангыт уонна үрдүк сатабылгыт холобур буолар.

Ханнык да үлэни ылыстаргыт, ол үлэ дьахтар аймах ураты кичэллээх сыһыанынан өрүү үтүө суобастаахтык толорулларыгар бигэ эрэллээхпин. Эһиги өйбүлүгүт, дириг толкуйгүт, эйбэс сыһыангыт уонна тулуургут биһигини, эр дьону, сана арийыларга уонна хорсун быһыыларга кынаттыыр.

Күндү Далбар хотуттар, эһиги убаарабат кыһамныгытынан уонна тапталгытынан угуттаангыт олохтун ураты суолталыгыт, күн сарданатын кэриэтэ тулабытын сырдатан сылааһынан сыдыаайабыт. Бу кэрэ-бэллэ бырааһынньык күн оҕону иитиһэ амарах санаабыт, тулуургут, өйбүлүгүт, эриниһиит уонна тапталгыт иһин барҕа махталбытын тиэрдэбим!

Ис сүрэхпиттэн сааскылыгы сырдык санааны, чөл туругу, долу, үтүөнү уонна этэнгэ буолууну баҕарарым! Хас биридди күнүтүн үөрүү уонна сылаас сыһыан арыаллаатын!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана
Айсен НИКОЛАЕВ.

Күндү Ньурба улуунун кэрэ ангардара!

“Ньурба улууһа” муниципальнай оройуон дьаһалтатын уонна улуус Сүбэтин дьокутааттарын аатыттан эһигини сааскы сырдык бырааһынньыгынан - кэлэн иһэр Аан дойдутаабы дьахталлар күннэринэн ис сүрэхпиттэн, итиитик-истинник эбэрдэлибим!

Бу күн эһиги эр дьонго үлэбэ-хамнаска ситиһиллээх буоларбытыгар өйбүл, күүс-көмө буоларгыт иһин истинг махталбытын тиэрдэбим. Кэрэ ангардар дьэ кэрэгэнгэ эрэ буолбакка, улууспут социальнай-экэниэмикэскэй сайдыытыгар улахан оруоллаахтар. Эр дьону кытта тэнгэ олох бары эйгэтигэр көхтөөхтүк уонна ситиһиллээхтик кытталлар, улуус, дойду экэниэмикэтэ уонна социальнай эйгэтэ сайдыыларыгар бэйэлэрин улахан кылааттарын киллэрээлэр. Кинилэр ханна да үлэлээбитэрин иһин, үрдүк эппиэтинэстээхтэрин, олоххо-үлэбэ көхтөөх сыһыаннаахтарын, бэртээхэй дьыалабай

хаачыстыбаларын уонна тэрийэр дьобурдарын көрдөрөллөр. Кини-аймах утумун салгыыр, алаһа дьэ аал уотун арчылыыр, дьэ нус-бараан олохун тэрийсэр дьобун аналаах дьахталлар дьэ кэрэгэнгэ уонна уопастыбаҕа кэрэни тустэччинэн буолаллар. Кэрэ ангардарбыт өйбүллэрэ уонна тапталлара биһигини айымньылаах уонна таһаарыылаах үлэбэ көбүлүүр, биһиэхэ эбиш күүһү-эрчими эбэр.

Истинг мичээр, үөрүү уонна ситиһиллээх буолуу Эһигини бугун эрэ буолбакка, мэлдьитин даҕаны арыаллы сырыттынар. Эһиэхэ баҕарабыт үтүө доруобуйаны, долу-соргуну, тулуурду, или-эйэни уонна этэнгэ буолууну!

“Ньурба улууһа” МО баһылыга А.М.ИННОКЕНТЬЕВ.
Улуус Сүбэтин бэрэссэдээтэлэ С.И.ЕВСЕЕВ.

Кэлэн иһэр Аан дойду дьахталларын күнүнэн итиитик-истинник ытыктабыллаах эбэлэрбитин-эдьийдэрбитин, бэтэрээнэрбитин эбэрдэлибим!

Күндү дьоммут, Эһиги, аҕам саастаах эбэлэрбит, дьобунаахтык үлэлииргэ, оҕолоргут, сизэнэргит үтүө олохтоох буолалларын хааччылан, эйэлээх, дьоллоох олох туһугар дьулуһан, бигэ тирэх буолан, сарсынны күнүгэ эрли үөскэтэн кэлбит олоххутугар сүгүрүйүбүт.

Билинни уопастыбаҕа көхтөөх көрүүлээх олоххо интэриэстээх, талааннаара өссө арылар аҕам саастаах, үһүс көлүнэ дьон элбээтилэр. Дьэбэ олохор хамсык кэмигэр сана күнү сэрээккэттэн саҕалаан, сөбүлүүр дьарыктарын дьарыгыран, хотон-дьэ үлэтэ, сорохтор хаалыктаах хааманнар, онтон дуоһууу, астыныы ылан, атын дьону үөрэтэн, үлүһүйүүнү ылар

буолаахха олохтук өссө кэрэтиир. Кырдыгыны да бытаардыахха сөп эбит.

60-70 саастарын лаппа аастыт дьон уруһуйдун, хоһон-ырыа айааччы, иистэннээн уо.д.а. талааннара арыллыыта аҕыйаа суох. Биһиги киз туттабыт уопастыба олохун эйгэтигэр тусна суоллаах-иистээх, өйдөөх-санаалаах, дьэ кэрэгэттэрин олохун туссарар туһугар үлэни кытта өрө тустар муударай дьаһаллаах, толкуйдаах, тобуллулаах эбэлэрбитинэн!

Убаастабыллаах эбэлэр, эдьийдэр доруобай-этэнгэ сылдьангыт үгүс сыларга үүнэр көлүнэ дьонго сырдыгынан сыдыаа турун, өй-мэйи, билии-көрүү өттүнэн ситэрсэн, бэйэ-бэйэбитин, өйдөһөр-өйдөһөр буолун, дьоллоохтук-соргулаахтык олохтун!

Ньурба улуунун бэтэрээнэрин аатыттан
ОЛЕСОВА Т.П.

– С.В.Васильев төрөөбүтэ 125 сыла –

Элбэх үлэ-хамнас ыытыллыаҕа

эдэр дьон таһаарыылаахтык үлэли сылдьаллар. Ол иһин утумнааһын курдук бастакы тэрээһиммитин итинтэн саҕалаабыт.

Өрөспүүбүлүкэ судаарыстыбаннаһа үөскээһинигэр уонна сайдыытыгар Степан Васильев оруола уонна кини аата өрөспүүбүлүкэ таһымынан наһаа ааттамматтын иһин, тэрээһиннэрбитигэр арыый атын суолунан бардыбыт. Улахан научнай-практической кэмпириэнсийэни тэрийиэхтээхпит. Биһиги чуолаан Степан Васильев Максим Аммосовы, Платон Ойуунускайы, Исидор Бараховы, Степан Аржаковы кытта бииргэ алтыһан тэбис-тэнгэ сылдыбыт уонна бастакы саха судаарыстыбаннай диэ-йэтэллэрин курдук эмиэ биир үрдүкү кэрдиискэ турбут диэн туоһулаан, итинник үлэни-хамнаһы ыытыахтаахпыт.

Кулун тутар ыйтан саҕалаан, бу этиллэр судаарыстыбаннай-бэлиитическэй диэ-йэтэллэр төрөөбүт улуустарынан (Үөһэ Бүлүү, Бүлүү, Нам, Таатта) сылдьан, дьону, музейдары кытта көрсүһэн, кизн туттар уһулуччулаах дьоммут хайдахтаах курдук бары бииргэ үлэлээн, Саха Автономиятын аҕалбыттарын билиһиннэрэн, миэстэтигэр бэллэ хаалларан иһиэхтээхпит.

Эһиил Саха АССР тэриллибитэ 100 сылын көрсө, тэрээһин быһытынан итинник үлэлэри ыытыахпыт.

Урукку өттүгэр Степан Васильев туһунан кинигэлэр бэчээттэнэн тураллар. Ол иһин быйыл архып докумуоннарыгар олохтубут кинигэ ааптара, партийнай-сэбиэскэй үлэ бэтэрээнэ, биир дойдулаахпыт Эдуард Федорович Данилов эмиэ докумуоннарга олохтубут испэктээк суруйда. Итини Дьокускайдаагы Саха тыйаатыра эбэтэр Ньурба тыйаатыра туруорарын туһунан туруорсабыт. Степан Васильевич олохун-үлэтин туһунан сырдатты үлэтин биир көрүнгэ буолар.

Степан Васильев сахалартан бастакынан тийэн Москва Сэбиэскэй Союус таһымыгар үлэлээбит, дойду салайааччыларын кытта эн-мин дэһэн тэнгэ сылды-

быт кини. Серго Орджоникидзе да, дойду салайааччыта Иосиф Сталин да кинини сүрдээбин сыаналыыллар этэ.

Москваҕа Степан Васильев төрөөбүтэ 120 сылыгар анаан кини олохтубут дьэтигэр мемориальнай дуоска оҕоһулан ыйаммыта. РФ Бэрэсидьиэнигэр СӨ Бастайааннай бэрэстэбиитэлиститэтин иһинэн Степан Васильев төрөөбүтэ 125 сылыгар аналаах тэрээһиннэри - балаҕан ыйын 27 к. Саха Өрөспүүбүлүкэтин Күнүгэр Москваҕа бэлиэтиргэ биһиги бэйэбит этии быһытынан киллэрдибит. Дьокускайга кини бэйэтин төрөөбүт күнүгэр сөп түбэһиннэрэн, ахсынныга ыытыахпыт. Өрөспүүбүлүкэ уопастыбаннаһын уонна этилибит 4 улуустары кытта ситимнээн, Саха сирин Автономиятын 100 сылын көрсө бастакы сүһүк судаарыстыбаннай диэйтэллэрбит бары олус иллээхтик уонна доҕордуу сылдыбыттарын курдук дакаастыыр үлэни ыытыахтаахпыт.

Сыл устата улуус оскуолаларыгар Васильевскай аабылар буолуохтара. Степан Васильев аатын сүгэр Ньурба I №-дээх оскуолата үөһэ этилибит улуустарга судаарыстыбаннай-бэлиитическэй диэйтэллэр ааттарын сүгэр оскуолалары кытта биир ситимнээх үлэлэрин эмиэ былаанга киллэрибит. Оскуолалар икки ардыларыгар научнай-практической кэмпириэнсийэлэр уо.д.а. тэрээһиннэр ыытыллыахтара.

Степан Васильев пааматынныкытара Дьокускайга уонна Ньурба к. бааллар, олору сөргүтүү боппуруостара турар. Төрөөбүт алаһыгар Тойон Уйалаахха Бордон нэһилигин дьонно-сэргэтэ өйдөбүннүк мэнэ бэлиэни туруоруохтарын баҕараллар. Онон ити үлэлэр эмиэ ыытыллыахтара дии саныыбын. Ньурба к. Степан Васильев болуоссатын сөргүтэн, улуус уонна куорат дьаһалтара кыттыһан Степан Васильев уулуссатын аныгылыгы онгоруохтун баҕарабыт. Эскизнэй бырайыагын онгорго куорат дьаһалтата - 50 тыһ. солк., улуус дьаһалтата - 100 тыһ. солк. биэрэн эскиһин онгортубут. Олунньуга-кулун тутарга эс-

кизнэй бырайыагын бүтэрэн хамыһыһа көрүүтүгэр киллэриэхтээхтэр. Куорат салалтата этэринэн, Степан Васильев уулуссатыгар баар тэрилтэлэр уонна урбаан-ныттар бары уулусса тас көстүүтэ тупсарыгар үлэлэһэргэ бэлэмнэр. Онон аны саны сүрүн күүспүтүн итиннэ ууруохтаахпыт.

Бары билэрбит курдук, быйыл Ньурба тыйаатырын дьэбэ үлэбэ кириэхтээх. Степан Васильев болуоссатынан киирер курдук онгорго толкуйдар бааллар. Ону быйыл ситэрэн онгоробут буоллар, Ньурба куорат да, улуус олохтоохторугар да дьобун бэлэх буолуо этэ.

Сыл устата элбэх тэрээһиннэр барыахтара. Сонуннары кизнник тарҕатар сирэстибэлэр нөҥө элбэх сырдатар-билиһиннэрэр үлэ ыытыллыаҕа. Быйыл Степан Васильев аатынан сылгы собуота судаарыстыба бас билиитигэр бэриллиэхтээх. Оччо-буна судаарыстыбаттан өйбүл улаатан, Мэнгэдэк бороодатын сайыннары, тарҕаты үлэтигэр улахан туһалаах буолуоҕа.

Биһиги уопсай сыалбыт-сорукпут - баарын этэн аһарытун курдук, Степан Васильев аата өрөспүүбүлүкэбит бастакы судаарыстыбаннай-бэлиитическэй диэйтэллэрин кытта тэнгэ ааттанарыгар баҕарабыт. Онон быйыл итинник хабааннаах үлэни-хамнаһы ыытарга былааннаабыт.

Ньурба улуунуттан тахсыбыт элбэх судаарыстыбаннай диэйтэллэрдээхпит. Саха сирин Автономиятын 100 сылыгар барыларын кизнник ааттатан өрөспүүбүлүкэбэ биллэриэхтээхпит. Степан Васильев, Михаил Мегежескэй, Василий Максимов, быраатты Семен-1 уонна Семен-2 Донскойдар, Александр Габышев, Дора Жиркова, Александра Овчинникова, Семен Сольская, Анастасия Данилова ааттарын өрө тутуохтаахпыт. Министирдэринэн, Верховнай Сэбиэт дьокутааттарынан талыллыбыт дьоммутун барыларын хайаан да ахан аһыахтаахпыт.

Геннадий АНТОНОВ.

Быйыл кизн туттар биир дойдулаахпыт, Сэбиэскэй Союус таһымыгар тийэ үлэлээбит бөдөҥ салайааччы Степан Васильевич Васильев төрөөбүтэ 125 сыла. Кини үбүлүөдээх сылын тэрээһиннэрин бэлэмнээн ыытарга улуустаагы хамыһыһаны улуус дьокутааттарын Сүбэтин бэрэссэдээтэлэ Сергей Евсеев салайар. Сергей Ивановичи көрсөн, манна барыахтаах үлэ-хамнас туһунан кэпсэттибит.

"Бу сыл биир дойдулаахпыт, Саха сирин биир билэр судаарыстыбаннай-бэлиитическэй уонна профсоюзнай диэйтэлэ Степан Васильев төрөөбүтэ 125 сылыгар анаан, - диир Сергей Иванович. - Номнуо 2018 с. өрөспүүбүлүкэтээби хамыһыһа тэриллэн турар. Билигин хамыһыһаны СӨ Бырабытталыстыбатын Бэрэссэдээтэлин I-кы солбуйааччыта Алексей Зосимович Колодезников салайар. Аастыт сылга хамсык дыагынан сибээстээн хамыһыһа үчүгэйдик үлэлээбэтэ.

Ол иһин бу хаалбыт кэмнэ хамыһыһа үлэтин сөргүтэн былааммытын торумнаан, үлэни-хамнаһы ыытарга былааннаабыт. Бастакы тэрээһин олунньу 25 к. кини төрөөбүт Бордон нэһилиэгэр улуустаагы эр дьон учууталлар форумнарыттан саҕаланна. Билигин Бордон нэһилиэгэр нэһилиэк баһылыга, музыкальнай оскуола дириэктэрэ, ДЮСШ филиалын салалтата - бары

– Ил Дархан нэдиэлэтэ –

Айсен Николаев ааспыт НЭДИЭЛЭБЭ ҮЛЭТИН СҮРҮН ТҮГЭННЭРЭ

Олуннгу 22 күнүгэр Удачный трубкатытан булудлубут 52 караттаах бөдөн алмааска Социалистический Үлэ Дьуорыйа Петр Яковлев аата ингэриллибитин туһунан Ил Дархан социальн ситимнэ үлээтиннэ. Петр Ионович Аба дойдуну көмүскээччи күнүн көрсө олуннгу 22 күнүгэр төрөөбүтэ 100 сылын туолла. Амма улуунун Амма-Наахара нэһилигэргэр төрөөбүтэ. Олохун үрүн илгини дэлэтиигэ анаабыт чулуу ыанньыксыт бэйэтин кэмигэр 5,5 тыһ. лиитэргэ үтүу ыабыта. Кини Аба дойду Улуу сэриитин куттыгылааба, уордьанна тэннэх "Хорсунун иһин" мэтээлинэн баарадалааммыта.

Энийл Саха судаарыстыбаннаһын 100 сылын туоларын көрсө 100 бөдөн алмааска уһулуччу үтүөлөөх дьон аатын ингэрэр туһунан Ил Дархан "АЛРОСА" хампаанньаба этиилээх тахсыбытын өйөөбүттэрэ. Бырайыак былларынггыттан сафаламмыта. Улуу Кыайыы 75 сылыгар Саха сириттэн төрүттүүх Сэбискэй Союус Дьоруойдарын ааттара үйэтитилибитэ. Алмаастар куоппуйалара уонна сертификаттар Дьоруойдар дойдularын музейдарыгар туттарылаллар.

Бырайыак салбанан барар. Бэйэлэрин кэмнэригэр Сахабыт сириҥ историятыгар умнуллубат суолу-иһи хаалларбыт дьон туһунан сырдык өйдөбүл көлүөнэттэн көлүөнөгү бэриллэн иһиэхтээх диэн Айсен Николаев бэлиэтээн этэр.

Олуннуу 24 күнүгэр Айсен Николаев Дьокуускайга Герияттары киинигэр сырытта. Кырдыбаастар сытар балыыһаларыгар компьютернай томография хоһо аһыллына. Бу билинни кэмнэ олус наадалаах аппараты Ил Дархан дьаһалынан ыланнар туруорбуттар. "Доруобуйа харыстабыла" национальнай бырайыак чэрчитинэн КТ хоһо бары тэриллэринэн хааччыллыбыт. Онон бу анал хос аһылларын күүппүт бэтэрээннэр баҕа санаалара туолла. Бу иннинэ аҕам саастаах дьон КТ-га түһэ куоракка төттөрү-таары айанныылардыгар ыарахаттары көрсөллөрө. Балыыһаҕа эмтэммит бэтэрээннэр Айсен Сергеевичка туруорсан сурук суруйбуттара. Маныаха ааспыт сайынныгын киин инфекционный стационарга кубулуйан, коронавирустаабыт ыарыһахтар сыталлар, тыһыынчаттан таһа киһи эмтэнэн тахсыбыт. Кинилэртэн 40 % -ра 80 саастарын ааспыт дьон. Онон билигин чуолкай диагноһу туруорар кыах үөскээтэ.

Ил Дархан реанимация салаатын ки-
рэн көрдө. Коронавирус дьаңтын бохсорго
көрүллүбүт үбүнэн ИВЛ аппаратаарга,
ыарыһахтарга аналаах ороннор, гаастаах
анализатордар ылыллыбыттар. Бары па-
даатын салгынынан хааччыларга станция
оноруллубут. Ону сэргэ ПЦР анаалыһын
лабораториятын, көһө сыдыар рентген
аппаратынан хааччыллыбыттар. Гериатрия
киини сибиздессэй Светлана Обутова Ай-
сен Николаев улахан өйбүлүн, көмөтүн
ийин махтанна.

Олуннуу 24 күнүгэр Айсен Николаев Дьокуускайга Онкология диспансерын радиологическай куорпулутар сылдан, санга аһыллыбыт рентген-хирургия нһыматынан диагноһы туруорар салааны уонна паталогоанатомическай салааны көрдө. Манна Уһук Илин уокурукка суох МРТ аппарата үлэтиэрэ. Гелийэ суох манньк үс эрэ аппарат дойдуга баарыттан, биирэ бу Саха сиригэр кэллэ. Кулун тутартан үлэтин саҕалыаҕа. Онон олохтоохтор өрөспүүбүлүкэ таһыгар тахсыбакка үрдүк хаачыстыбалаах көмөнү ылыахтара. Радиологическай куорпус 2018 сыллаахха саҕардыллыбыта, урукку куорпустан быдан улахан эбийиэк тутуллубута. Национальный бырайыагынан аныгы оборудованиенан хааччыйыы салҕанар. Айсен Николаев коллективы кытта көрсөн кэпсэттэ, ситиһиилээх үлэни баарда. Билиннгит Петр Алексеев уулуссатыгар 210 киһи күннэтэ сылдьар поликлиникалаах, 180 киһи сытан эмтэнэр стационардаах Онкология диспансерын сүүрүн дьыэтэ тутула турар, эһиил үлэрэ киириэхтээх.

Олуннуу 24 күнүгэр Айсен Николаев Өлүхүмэ куоракка ууну ыраастыыр санга ыстаансыйа үлэбэ кириитин үөрүүлээх тэрээһинигэр видео-сибээс нөнүгө кытынна, олохтоохтору ыраас уунан хаачыллыы табылгыларын эбэрдэлээтэ. Ил Дархан дуоһунаһыгар кириээт, кини бастакынан Экология туһунан ыйаабы таһаарбыта. Ол онно өрөспүүбүлүкэ олохтоохторун хаачыстыбалаах иһэр уунан хааччылар, ууну ыраастыыр ыстаансыйалары тутар туһунан соругу туруорбута. Өлүхүмэбэ ууну хааччылар ситими "Олорор дьыэ уонна куорат эйгэтэ" национальнай бырайыак чэрчитинэн "Ыраас уу" регионнаабы бырайыак көмөтүнэн онгоһулунна. Санга эбийиэги кытары аныгы хочуолунай тутулунна. Онон куорат олохтоохторо сылы эргиччи ыраас ууну иһэр буоллулар. Инникитин чугастаабы нэһилиэккэри хабыахтара, үлэ салҕанан барыа. Айсен Николаев тыл этэригэр, национальнай бырайыагынан 2024 сыл түмүгүнэн өрөспүүбүлүкэ нэһилиэнньэтин 76 % ыраас уунан хааччыллыаба диэн иһитиннэрдэ. Федеральнай бырайыактан 263 мөл. солк. үбүлээһин көрүллэн, ыстаансыйа санга технологиянан билигин сууккаба 2,4 тыһ. куб. м. ыраас ууну онгорон таһаарат. "Өрөспүүбүлүкэ нэһилиэнньэтин ыраас иһэр уунан хааччылыы аһыйах нэһилиэнньэлээх пуунунан бүтүө суохтаах. Бу өрөспүүбүлүкэ иннигэр турар суолталаах сорук, ону ситиһэрбитигэр эрэллээхпин", - диэтэ регион салайааччыта. Улуус баһылыга Николай Харбин олохтоохтор ааттарыттан Айсен Николаевка, өрөспүүбүлүкэ салалтатыгар, тутааччыларга махталын биллэрдэ. Сотору ууну ыраастыыр ыстаансыйалар Уһеэ Бүлүүгэ, Покровскайга аһыллыахтара.

Олуннуу 24 күнүгэр Айсен Николаев "Саха" ГТРК телеканалын эфиригэр өрөспүүбүлүкэбэ санитарнай-эпидемиологическай быһыы-майгы быдан түспүбүтүн, коронавируһунан бадьдыы ахсаана лаппа түспүтүн иһитиннэрдэ. 100 тыһ. киһиэхэ ыарыы көрдөрүүтүнэн Саха сирэ дойдуга 67 миэстэбэ сылдьар. Бу үлэ утумнаахтык ытыллыбытын түмүгэ көстөр диэтэ уонна эмчиттэргэ махталын тииртэ. Вакцинация туһунан этэритэр, олунуу 23 күнүгэр 5 тыһ. доза кэлбитин, итинник кээмэйинэн нэдиэлэ ахсын аҕалыллыабын туһунан эттэ. Итиэннэ 65-тэн аҕа састаахтарга уонна дьарба ыарыылаахтарга быһыыны биэрэри санатта.

Олуннуу 24 күнүгэр буолбут сүбэ мун-
ныхаа Саха сиригтэн тас дойдуларга уонна
регионнарга олорор биир дойдулаахтарбы-
тын, диаспоралары өрөспүүбүлүкэ сай-
дыытыгар кытыннарар боппуруоһу көрдү-
лэр. Баар чачынан итинник атын сирдэргэ
уонунан тыһыынча киһи олорор. Кинилэр-
тэн үгүстэрэ Саха сиригэр өр олорбут дьон,
эбэтэр урдүк үөрэх кэнниттэн антах үлэли
хаалбыт ычат. Айсен Николаев бу дьон ре-
гионмут сайдыытыгар кыттар, көмөлөһөр
бағалаахтарын бэлиэтэтэ. Кинилэр орто-
лорулар улахан корпорацияларга үлэлиир,
урбаанынан дырыктанар дьон баарын,
уопуттара, билиилэрэ-көрүүлэрэ өрөспүү-
бүлүкэ сайдыытыгар экэнэмиичэскэй боп-
пуруостары быһаарыыга туһалыыр кыах-
таахтарын ыйда. "Урукку өттүгэр биир
дойдулаахтарбытын сүрүннээн култуура,
гуманитарнай боппуруостарынан тардар,
алтыһар буолаахпытына, билигин кинилэр
билиилэрин-көрүүлэрин экономика сай-
дыытыгар туһаайыахтаахпыт. Маныха
өрөспүүбүлүкэ министиэристибэлэрин,
биздэмистибэлэрин уопастыбаннай түм-

сүүлэригэр, тэрилтэлэр, хампаанньалар дирихтэрдэрин сэбизитигэр тардарга усулубуйа баар", - диэтэ Ил Дархан. СӨ Тас сибээскэ уонна норуоттар бэдыалаларыгар минниистир Гаврил Кириллин Ил Дархан Анал этиитигэр биир дойдулаахтарбытын кытары сибээһи чингэттэхпитинэ, Саха сирын кытары аан дойдуга бигэ далаһа урууларын туһунан этиитин диаспоралар улахан-нык биһирээбиттэрин эттэ. Мунньах кыттылаахтара ыраах ололор биир дойдулаахтарбыт сүрүннүүр сэбизти тэрийэргэ этии киллэрэллэрин бэлиэтээтилэр.

Олуннгу 25 күнүгэр регион баһылыга "Саха сирийн сайдыытын корпорацията" АО, "Якутия" венчурнай хампаанна, "Якутия" технопарк үлэлэрин көрдө. Бу өрөспүүбүлүкэ сайдыытын институттара регион экономикатын үүнүүтүгэр, чуолан стартаптары, саҥа сайдан эрэр хампаанньалары, креативнай салаалары өйүүргэ улахан сабыдыаллаахтарын эттэ.

"Саха сирийн сайдыгтын корпорацията" тутаах байрайыктарга үлэлзээр, Жатайдаа-бы судоверфы, Үлз кыбаратала диэн Унук Илинггэ суох бастакы креативнай класте-ры, Үүнэр көлүөнэ пааркатын, "Глобаль-най бизнес" норуоттар икки ардыларынаа-бы оскуолатын тутууга, ТОР-дары тари-йиитгэ кыттар. Инвестицияны тардыы кээ-мэйэ 2020 сылга 2,86 млрд. солк. тэнгэс-пит. Корпорация Россияга бастакынан ре-гион креативнай экономикатын сайдыы-тын Концепциятын өнгөрбүтү.

Венчурнай хампааннаа 2013-2020 сс. 1 млрд. 454 мөл. солк. киллэрбит. Бу акселераторы олоххо киллэригэ Венчурнай хампааннаа уонна Технопарка тэрийбит Инновация сайдыытын фондатыгын 33 хампааннаа бырайыактара өйөбүтү ылбыттар.

[illegible]

Ил Дархан хампааньяалар туруоруллубут соругу толороллорун бэлиэтээтэ, түргэнник сайдан иһэллэринэн салгыы үлэлэринг сайна механизмнары киллэрэр тобоостообун эттэ.

Олуннуу 25 күнүгэр "Рейтинг" информационнай коммуникация киинэ "Национальный рейтинг" бырайыак чэрчэтинэн субъектар баһылыктарын ортотугар тохсуннуу-олуннуу ыйдардаагы рейтингни тааһарбыт. Айсен Николаев лидердэр ортолоругар бэйэтин көрдөрүүтүн чингэпит. Бастакы бөлөххө сылдыар 25 баһылык ортотугар уон иһигэр киирэн, 8-с мистэзгэ тахсыбыт. Экспертэр үгэс салаалары сайыннарыыны сэргэ IT-технологияны дүүрүлгөн сайыннарырын ыйалар. Ол курдук, IT эйгэтигэр Саха сирэ Россияга эрэ буолбакка, аан дойду рыногар бэйэтин көрдөрөр. Чугастаагы сылгарга бу салаага 10 тыһ. киһи үлэтиэбэ. Бу Айсен Николаев дуоһунаһыгар киирбит кэмтитэн уон төгүрдүк көрдөрүү буолар. Маны сэргэ рейтингнэ эпидемиологическай быһыы-майгы регионна түпсүбүтэ эмиз сабыдыаллыы.

Олуннуу 25 күнүгөр регион ба'ылыга Нолуок сулууспатын Саха сиринээри ууравлениетын салайааччыта Алена Федорова-ны кытта көрүстэ. Ааспыт сыгга нолуоктан кирири 220 млрд. солк. тэгнэспит. Бюджекка нолуок киририитин былаана 106% туолбт. Быйыл Росреестри, олохтоох салайыны уорганнары кытары 122-с фе-

деральной сокуон киирэ илигинэ быраап-
тара регистрацияламмыт объектары ЕГРН
реестригэр киллэриигэ улахан үлэ барыаба.
Маны сэргэ улахан болҕомто аччыгый,
орто бизнес субъектарын өйөөһүнгэ
ууруллуба. 2021 сылтан урбаанныттар
нолуок анал режимигэр сылдыбыттар
тохтуур.

Олуннбу 25 күнүгэр Айсен Николаев Дьокуускай куорат мэрин э.т. Евгений Григорьевы кытта көрүстэ. Регион салалтата киин куорат дьаһалтатыгар өрөспүүбүлүкэ бюджетиттан эбии үп көрүүбэ. Уулуссалары сырдатыыга, сылаас тохтобуллари онорууга 100 мөл. солк. ытыаба. Нэһилиэн-нээтэн киирэр туруорсууларга үксүгэр ити икки боппурос таарыллар. Билингнитэ куорат 64 % сырдатыллан турар. Онтон куорат итингэ көрөр суумата көрүүтэ суох сылдыар ыттары кытта үлэбэ, куораты хаартан ыраастааһынна эбии көрүллүүбэ.

Олунньу 26 күнүгэр Ил Дархан корона-
вирус утары быһыыны оноруу боппуруо-
хугар улуус баһылыктарыгар мунньах ыҥ-
ыта. Онон киһи быһыыны бастакынан арам
саастаах дьон, дьарба ыарыылаахтар
ылыахтаахтарыгар үлэни күүһүрдөргө
ыҥырда. Төһө да уопсай көрдөрүү түспү-
бутун иһин, кэккэ нэһилиэнньэлээх пуун-
нарга ыарыы ахсаана эбиллибитин эттэ.
Билигин оротунан 40-нуу киһи күннэтэ
хаптарар. Ол эрэри кулун тутарга-муус ус-
тарга өрө тахсыан сөбүн куттала баар. Ол
иһин ыарыыны кыйдыбыт диэн билигин
да этэргэ эрдэ. Онон мааскалаах сылдыһы,
социальной арыты тутуһу син биир ирдэ-
нэр. Кэккэ улуустарга кэһини баара билли-
битинэн сэрэтии биэрдэ.

Олунньу 27 күнүгэр Айсен Николаевы кытта социальный ситимнэринэн быһа эфиргэ кэспэтиигэ 4 тыһ. киһи холбонно. Биир чаас устата баһылык 20-тэн тахса боппуруоска эппиэтээтэ. Сүрүннээн аах-чахтыгыр дыаһаллар, нэһилиэннээбэ вакцинацияны, спортивнай тэрээһиннэри ытыты, хаарбах дьыэлэри көтүрүү, Чэбди-гири сылын туһунан ыйытыылар кири-дилэр. Социальной төлөбүрдэри, ОДьКХ, бырамыысыланнас бырайыактарын, нэһилиэннээлээх пууннары гаастааһын, олох-тоох каадыры үлэнэн хааччыйыы, тыраа-ныспар, бэйдиз сылдыар ыттары бэрээдэк-тээһин, доруобуйа харыстабылын уо.д.а. боппуруостары интэриэһиргээтилер. Ньурбаттан Олесь Петрович Clubhouse ситиминэн олохтоох каадырдары Өлүөнэ муостатын тутуутугар үлэлэти туһунан ыйытта. Айсен Николаев үлэ быйылгыттан барыабын, тутуу былаһааккалара өрүс унга, хангас кытылыгар саҕаланарын, үлэлээччи 70 % олохтоох каадыр буолуобун туһунан эттэ. Дьокуускайга уулуссалары санардыы боппуруоһугар эппиэттииригэр быйыл 2 млрд. 200 тыһ. солк. көрүллэрин түмүктэм-митин эттэ.

Пандемия кэмйгэр хааччахтыр режим хахан уһууларын туһунан ыйытыгыга, бары ирдэбили туһуһууттан эпидемиологическай быһыы-майгы туһар түгэнигэр муус устар бүтүүгэ уһулуон сөбүн быһаарда. Хатаһка спортсаалатын туруорсубуттарыгар саһа объект тутулуобун эттэ. Ити курдук, ким баһалаах социальнай ситимнэргэ Ил Дарханна ыйытыгы биэриэн сөп. Эфир кэмйгэр эпизитэстэммэтэх боппуруостарга, министиэриһтибэлэр, биздэмистибэлэр харда ытталар.

**Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэкирэтээр.**

19 февраля в актовом зале администрации Нюрбинского района через платформу Zoom прошло торжественное чествование граждан, отличившихся в борьбе против распространения COVID-19 в Нюрбинском районе, с участием заместителя Председателя Правительства РС(Я), заместителя руководителя Оперативного штаба РС(Я) Ольги Балабкиной, главы МР Алексея Иннокентьева, председателя районного Совета депутатов Сергея Евсеева, глав муниципальных образований. Глава района А.М.Иннокентьев поблагодарил всех собравшихся за большой личный вклад в дело борьбы с распространением COVID-19. Отметил участие в общей работе, во всех мероприятиях не только специализированной категории профессий: медиков, работников Роспотребнадзора, полиции, но и всех жителей района. Выразил благодар-

ность всем членам Оперативного штаба района, муниципальных образований за скоординированную, четкую работу. Подчеркнул, что несмотря на то, что ситуация по COVID-19 в районе стабилизировалась,

В Нюрбинском районе чествовали отличившихся в борьбе против COVID-19

для окончательной победы над вирусом всем нам необходимо и дальше взаимодействовать, в том числе придерживаться ограничительных мероприятий.

Заместитель Председателя Правительства РС(Я), заместитель руководителя Оперативного штаба РС(Я) О.В.Балабкина горячо поприветствовала руководство,

Оперативный штаб, население района. Поблагодарила всех собравшихся за слаженную и оперативную работу и отметила, что Оперативный штаб Ньюринского района в числе лучших по республике по по-

казателям проделанной работы. Выразила надежду, что стабильная ситуация по COVID-19 в районе сохранится и далее, при дальнейшем взаимодействии всех структур и населения вирус будет побежден.

За профессионализм, преданность вверенному делу, добросовестный, самоотвер-

женный труд и вклад в борьбу с COVID-19 на территории республики членам Оперативного штаба Нюрбинского района и особо отличившимся работникам учреждений вручены Благодарственные письма Оперативного штаба РС(Я).

За самоотверженный труд, за добрые дела, за проявленную человечность и оказанную помощь в период борьбы с COVID-19 на территории Нюрбинского района Благодарственные письма главы МР "Нюрбинский район" вручены медикам, работникам Роспотребнадзора, сотрудникам полиции, предпринимателям, волонтерам, членам Оперативных штабов, активистам муниципальных образований района. В завершение было озвучено: "Пандемия - не норма жизни. Мы победим!".

**Управление по молодёжной политике
Нюрбинского района.**

Бу күннэргэ Нам улуунун "Таастаах нэһилиэгэ" МТ уонна Акана нэһилиэтин дьаһалтатын икки ардыларыгар хардарыта бииргэ үлэлээһингэ Сөбүлэн түһэрсилиннэ.

Олохтоох бэйэни салайыныыга манньк саҥа сүүрэн кириитэ туһалааҕа чуолкай. Кистэммэт, ардыгар кыаллыах да кыаллыбат, сатаныах да сатамат түгэnnэрэ күөрэйэн кэлээччилэр. Оччотугар атын нэһилиэктергэ, улуустарга тахсан көлүөһэ угуллубут баалкыны бэрт дөбөнүк ыла охсон айан суола алгыстанан хаалааччы, аартыктар аһыллааччылар.

Ааҕааччыбыт баар, интэриэһиргээн сөп - Аканалар тобо чуобааччы атын улуус бу нэһилиэтин булдулар диэн. Быһаарыам: Таастаахтар саха сүөһүгүн боруодатын ииппиттэрэ номнуо уон үһүс сылыгар барбыт, онон үлэ ымпыгын-чымпыгын биэс тарбахтарыны билэллэр, уопут атастарар толору кыахтаахтар. Дьэ онон 5 киһилээх делегация балтараа күн Акананан, Чкаловынан сылдьан үлэни-хамнаһы кытта ыкса билсиктэ, сүмэлээх сүбэлэри биэрдэ, бэйэ туһанарыгар диэн бэрэмдэй мунунан көдүүстээҕи хааланна.

Егор Лиханов: Сэргэх да олохтоох эбиккит!

Таастаах нэһилиэтин баһылыга Е.П. Лиханов, "Саха сүөһүтэ" Намнаабы филиалын салайааччыта Е.Е. Гоголевы, т/х исписэлиһэ А.С. Оконешиниковы уонна ыччат-спорт инструктора Е.В. Федотовы, сыыдам сырыылаах суоппар И.Е. Винокуровы Акана дьаһалтатын үлэһиттэрэ, тэрилтэ салайааччылары тутта сылаас ытыстарыгар түһэрдилэр, сахалыы сиэринэн Эбэни аһаттылар, онтон төгүрүк остуол тула олорон бэйэ бэйэлэрин билиһиннэриин буолла.

Егор Панкратьевич кэпсээбитинэн "Таастаах нэһилиэгэ" МТ бэрт дьобус нэһилиэнньэлээх эбит, 300 киһи иһэ-таһа. Өрөспүүбүлүкэ хайа баарар мунуугар буоларыны олохтоохтор сайдыылын дьүөрэли хаамсарга дьулуурдарын түмэннэр национальнай, региональнай бырайыактарга үлэлэһэргэ кэккэ ситиһилэр бааллар. Бары социальнай эбийиэктэр быйылгы томороон тымныылаах кыһынга этэнгэ саахала суох үлэлээн иһэллэр.

Тыа сирдэрэ майгыннаһаллар, үлэтэ суох буолуу көстүүтэ эмиэ баар. Хата олохтоохтор сүөһүсүлгү баайдаах буоланнар ойбoto олороллор, социальнай хантыраак биһирэнэн баҕалаахтар

– Олохтоох салайыныы – Сөбүлэн түһэрсилиннэ

элбии тураллар, киниттэн араскы анньынан дохуот киллэринээччилэр аҕыйаҕа суохтар. Нэһилиэк биир кыһалбатынан Таастаахха бэкээринэ суох буолан килиэптэрин Намтан аҕалтараллара ааттанна. Ол да буоллар бу боппурос быһаарыллан нэһилиэккэ бэкээринэ тутуллар буолбут. Егор Панкратьевич: "Акана тэрилтэлэригэр экскурсияттан олус астынныбыт - ханна да кири, барыта уурбут-туппут курдук, дьылээр сылааһынан илгийээлэр, көрсөөччүлэр күлүм аллайа көрсөлөр.

Аны туран үлэлиир миэстэ эстетикатыгар ураты болҕомтону уурагыт тутта хараха бырабыллар, эргономика-дизайн ирдэбиллэргэ эппиэттииллэрин таһынан кыраһыабайдар. Оттон "Албан аат скверэ" - нэһилиэк дьингээх визитнэй карточката. Кэккэ сылларга кэскиллээх үлэлэр ытытлыбыттарын эһиги кэпсээнгиттэн эрэ буолбакка уу харахпытынан көрөн толору итэҕэйдит. Оройуоннаабы нэһилиэктер икки ардыларынаабы күрэххэ субурутан иккитэ бастаан икки массыынаҕа тиксибиккит ону эмиэ туолуур.

"Ньурба оройуона" МО дьаһалтата, баһылык Алексей Иннокентьев социальнай-экономическай сайдыы тэтимин эбэргэ олус да сөпкө дьаһаммыттар хайҕаныан эрэ наада. Манньк күрэх-

тэр олус наадалаахтар, күүрэннээх үлэбэ көбүлүүллэр. Инники-тин Таастаахтар уонна Аканалар Сөбүлэн иитинэн бииргэ үлэлэһиммит өссө кэнигэбэ. Олус түмсүүлээх, санаабыккытын ситэр, толкуйдаабыккытын толорор дуулаба дьулуурдаах дьон-сэргэ эбиккит, махтал буоллун эһиэхэ" диэтэ.

Ефим Гоголев: Саха сүөһүлэрэ Чкаловка дьэтиһибиттэр

Делегация Чкаловка тийээт саҥа хотону, сынньанар дьэни, кыбыыны-хаһааны көрөөт тутта сыана быста, биллэн турар үчүгэйтэн үчүгэи. Оттон далга күөх оту харахтарыгар диэри уоба сылдьар ынахтар Таастаахтар харахтарынан эмиэ сымнаттылар: өгнөрөтүүлэрэ ыраас, эмистэр-тоттор.

Олохтоох салалта 50 төбө сүөһүнү көрөр-истэр икки хоһууттары - Михаил Филипповы, Захар Иванову ыалдьыттарга билиһиннэрдилэр, ирэ-хоро сөһүргэһии саҕаланна. "Саха сүөһүтэ" чааһынай тэрилтэ Намнаабы филиалын салайааччыта Е.Е. Гоголев т/х биир баай уопуттаах, салайар муоһаны өр туппут киһи буоларын быһыытынан саха сүөһүгүн уратыларыгар кэпсэтии тимэбин сүөрбүтэ мустубуттары, мэктиэтигэр тыыммакка да истэллэригэр тиэртэ.

Ефим Ефимович: "Таастаахха" маннайгы саха сүөһүлэрин боруодата өссө 2007 сыллаахха Эбээн Бытантайтан аҕалыллыбытара. Баар кырдыгы эттэххэ, оччолорго өйбүл-көмө суох этэ диригэ тийиһилэр, саҥа саҕалааһын буолан салалтаҕа, нэһилиэннэбэ саарбахтааһын баара. Өр кэмнэ былаас таһымнарыгар саҥа хотон тутуутун турсубуппут, дьолго ааспыт сылга 200 төбө сүөһүгэ аналлаах хотон үлэбэ кириде, үөрүү муңура суох улахан. Билигин 150 төбө сүөһү кыстаан турар, 12 үлэһиттээхпит, онон тыа сиргэ үлэ миэстэтэ тахсан нэһилиэннэ абыранна.

Олохтоохтор ынахтара саха оҕуһуттан буоһуулар, үүттэрэ түспэт, сыата үрдүк, булкаас боруодалар, иннэ ынан үүт туттарааччыларга үчүгэй. Саха сүөһүтүн, аһара үрдүк сыалаах уонна ингэмтлээх, туһалаах үүтэ Намна, Дьоккуускайга атыыланар, кээмэйэ аһара улахана суох диэтэ. Салгыы киһи Чкалов сүөһүгүн көрөр уолаттар үлэбэ эппиэтинэстээх сыһыаннара сүөһүлэр туруктарыттан, хотон, кыбыы-дал чэнчистэриттэн көстөрүн бэлиэтээтэ уонна манньк сүбэни биэрдэ:

- Саха сүөһүлэрэ уратыларынан кинилэр сыһыыларга мэччирдээбэр ойууру кэрийэн аһыыларын ордоллор - талах сэбирдэхтэрин, отон уктарын о.д.а. сииллэр. Сайынгы үөн-көйүүр уҕараатаҕына ардыгар, тыалары курдары түһэр түгэnnэрэ эмиэ баар. Онон күрүө-бүтэй тутууларын умнар табыҕаа суох. Үрэхтэр энтин мэхэйдээбэт буолчарына добуочу ыраах өтүөхтэрин сөп. Биллэн турар, бу аата сүөһүлэр сыһыыга аһаабаттар диэн буолбатах, ол да буоллар бу үөһэ эппиппин болҕомтоҕо ылар тоҕоостоох. Күһүн сэтиннигэ диэри холкутук мэччирэнгэ сыл-

дьаллар, улахан тымныылар түһэллэрин эндэппэттэр, бары бииргэ дьылэрин булаллар.

Андрей Игнатьев теплицата

Ыалдьыттары "Алаас" кээпэрэтиип кыһынгы теплицатыгар сырытыннардылар. Таастаахтар күөх луук силигилии үүммүтүн, оҕуруот астарын, сибэккилэр рас-салаларын көрө сөхтүлэр, сироп иһэннэр утахтарын ханнардылар, кучу чэйи сэргээтилэр. Теплица хаһаайына Андрей Владимирович инники былааннарын билиһиннэрдэ, оттон Таастаахтар күөбүнэн чэлгийбит теплица иһигэр тураннар саха сатаабатаҕа суобун өссө төгүл итэҕэйдилэр.

Ефрем Семенов: Күрүөбэ-хаһааҕа үлэлиэхпит

Нэһилиэк баһылыга Ефрем Михайлович ыалдьыттарын атаарат солбуйааччыта Саргылана Васильевнаһын, т/х исписэлиһэ Валерий Тороховтыын, Чкаловтаабы филиал управлюющаия Андрей Игнатьевтыын, землеустроитель Родион Захаровтыын тэттик мунньах тэрийэ оҕуста. Кэпсэтии сунньунэн былаанга сылдыбыт 7,5 км усталаах мэччирэн күрүөтүн тутууну кытта уталыппакка ылыһыахха, харчыны көмүскүүххэ, сири-уоту хаттаан чуолкайдыахха диэн буолла. Үп көрүлүнгэ да бэс ыйыттан үлэбэ турунарга быһаарыы ылылынна.

Баһылык Нам улуунун Таастаах нэһилиэтин кытта бииргэ үлэлээһин саҕаланарыгар эрэлин эттэ, оттон олохтоох тэрилтэ үлэһиттэригэр үрдүк таһымнаах көрсүһүүнү ыытарга көмөлөспүттэригэр махтанарын биллэрдэ.

Афанасий ИВАНОВ.

– В.А. Петрова төрөөбүтэ 85 сылыгар –

Төрөөбүт улуунун кэскилин түстээбитэ

Быйылгы снл Ньурба улуунугар үгүс элбэх бэлиэ тэрээһиннэрдээх, хас биридии киһи кизн туттар чулуу дьоннорбут, судаарыстыбаннай деятеллэр үбүлүйдээх сыллара: Степан Васильев - 125, Анастасия Данилова - 105, Варвара Петрова - 85. Итинэн сибээстээн араас хабааннаах тэрээһиннэр ыытылаллара былаанналар.

Наталия Петрова, Лариса Николаева кытыннылар. Ону таһынан Варвара Андреевнаны кытта араас кэмнэргэ бииргэ алтыһан үлэлээбит уонна кэлин нэһилиэктерин салайбыт баһылыктар, исписэлиистэр көхтөөх кыттыыны ыттылар.

Тэрээһини Үөдэй эдэр ыччаттара Ренольд, Наталия Крыловтар, Василий Федоров, Анастасия Нестерович уонна В.А. Петрова аатынан оскуола-саад үөрэнээччилэрэ Варвара Андреевнаҕа анаммыт, оскуола оҕолоро төрөөбүт Үөдэйдэрин кэрэ айылҕатын туһунан Владимир Литвинов хоһооннорун аахтылар. Диринг ис хоһоонноох ахтыыны В.А. Петрова аатынан кыраайы үөрэтэр түмэл салайааччыта Зинаида Васильева онордулар.

Үөрүүлээх чаас кэнниттэн төгүрүк остуолу тула олорон Варвара Андреевна сангарбыт саҥатын уос номоҕор сылдьар ох тылларын тула кэпсэтии, ааспыт ахтыһы истин быһыыга-майгыга

ааста. Бу күн чачы да Андреевна барыбытын биир санааҕа түмтэ.

Үбүлүйдээх сылын үрдүк таһымга ытытыларын ситиһэр сыалтан, Андреевна үлэтин үйэтитэр, сырдатар сыаллаах үлэлэр салгыы ытытылаахтара. Билигин кинини кытта бииргэ үлэлээбит дьоннортон сэдэх хаартыскалары хомуйуу саҕаланна. Сыһыа-баайа маннайгы хаартыскалар киригэлээн эрэллэр. Хаартыскалары аны сайын түмэн ыһыахха быыстапка онорон дьон көрүүтүгэр таһаарыахпыт. Манньк хабааннаах үлэлэр хайаан да ытытылаллара олус наадалаах.

Варвара Петрова аатын сүгэр оскуола-саад кэлэктиибэ эмиэ бэртээхэй, киһи сэнгээрэр истизиндэтин онордо. Ньурба улуунун картатын нэһилиэктеринэн онорон, ханнык нэһилиэк буоларын гербэлэрин уурталаан уонна ол нэһилиэккэ Варвара Андреевна саҕана тутуллубут оскуола, балыһа онтон да атын тутуулар магнитнай хаартыскаларын карта

уурап ғына онгортубуттар. Бу манньк истиэндэлэр көмөлөрүнэн оҕолор төрөөбүт дойдуларын билэргэ, таптыырга уонна улуустарын чабылхай салайааччылары билэллэригэр көмөлөөх.

Манньк тэрээһиннэр кыра оҕолорго, эдэр ыччаттарга аналлар.

Ньурба улуунун өр кэмнэргэ салайбыт Варвара Андреевна Намнаабыттан киригэр үбүтэн сылын аайы Ньурба улуунун социальнай-экономическай сайдыытыгар туһайыллыахтаах диэн сыалтан үлэтин кэрчигин кэлгини сыала-соруга буолбута. Олобун тийэх күннэригэр диэри "Төрөөбүт дойдубар, Ньурбабар өссө да туһалахтаах этим, ону кыах биэрбэтэхтэриттэн - саамай хомайорум ол" дэтэлиирэ. Таннарыны, албыннааһыны, санаа-оноо оонньоонунун барытын тулуйбута, модьу санаатын тоһунпатаҕа.

Мария НИКОЛАЕВА.

Үгүс дьон-сэргэ махталын, ытыктабылын ылбыт Варвара Андреевна быйыл төрөөбүтэ 85 сыллаах үбүлүйдүн тэрээһинэ олунуу 19 күнүгэр төрөөбүт нэһилиэгэр Үөдэйгэ бэрт сэргэхтик ытытылына. Нэһилиэк баһылыга Мария Николаева биир дойдулаахтара, салайааччы туһунан истин тылларынан абынна: "Ньурба улуунун сайдыытыгар үгүс кылаатын киллэрбит салайааччынан Варвара Андреевна буолара саарбаҕа суох. АПРОСА курдук тэрил-

тэ улахан салайааччыларын кытта тэнгэ аахсан, төрөөбүт улуунугар туруулаһан туран элбэх үп-харчы норуот уйгута тупсарын туһугар туһайбыта, онто күн бүгүнгэ диэри үлэли турарыттан, биһиги, биир дойдулаахтара астынабыт, кизн туттабыт".

Үбүлүйдээх тэрээһин үөрүлээх чааһыгар улуус дьаһалтатын баһылыга Алексей Иннокентьев, правовой уонна нэһилиэк муниципальнай тэриллиилэрин кытта үлэлэһэр отдел салайааччылары

"Далбар Хотун 2021" күрэх Ньурбаба ыытылынна

Быйыл XIII-с өрөспүүбүлүкэтээби интерактивнай ситим нөҥүө ыытыллар "Далбар Хотун" күрэх СӨ Ил Дарханынан бигэрэммит. Куонкурсу өрөспүүбүлүкэбэ дьэ кэргэн уонна демография бөлүгүтүктүн сүрүн хайысхаларын өйүүр сыалтан төрүллэн ыытыллар.

Улуус дьаһалтатын социальнай уонна дьэ кэргэн боппуорустарын отдела, Ньурба оройуонунуаабы дьахтар Сэбиэтэ "Далбар Хотун" күрэби тэрийэн ыытта. Ньурба оройуонуттан Маргарита Николаевна Семёнова (Хангалас нэһилиэгэ), Анастасия Николаевна Кириллина (Бордон), Любовь Марковна Михайлова (Марха), Анастасия Николаевна Петрова (Чуукаар), Людмила Петровна Ефремова (Октябрьскай), Люция Даниловна Никифорова (Сүлэ), Пелагея Ильинична Лазарева (Түмүк) Далбар Хотун күрээбэр куйаар ситимин нөҥүө кытыннылар.

Күрэх түмүгүнэн Хангалас нэһилиэгиттэн Семёнова Маргарита Николаевна "Көрөчүлөр биһирэбиллэрин" ылан номинациянан бэлиэтэннэ, бастакы миэстэ буолла. Марха нэһилиэгиттэн Любовь Марковна - иккис, Чуукаартан Петрова Анастасия Николаевна үһүс миэстэни ылыллар. Ньурба улуугуар Далбар Хотун аатын ылыт Маргарита Николаевна Семёнова кудун тутар 22-26 күннэригэр өрөспүүбүлүкэтээби интерактивнай куонкурса кыттарга бэлэмнэнэр.

Күрэх сыала-соруга: 50-60 диэри саастаах икки, биитэр онтон элбэх оролоох ыал ийэтэ, кэтэх хаһаайыстыбалаах (оҕуруот, дьэ сүөһүтэ) буолуохтаах.

Билисиг: *Аканаттан төрүттээх уон оҕолоох Семёновтар дьэ кэргэн-иэригэр Маргарита Николаевна 7 оронон күн сири көрөр.* Маргарита Марха оскуолатын бүтэрээт, Сэбиэскэй кэмгэ өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн биллэриллибит "Оскуола - производствот - үрдүк үөрэх" ыгырыгытынан "Марха" сохуос Чкаловтаабы уучаастагар ыанньыксытынан үлэлиир. Оччотооҕу кэмгэ "Кырдал" ыычат комсомольскай пизрмэтигэр сүөһү көрүүтэ, хара илии үлэтэ төһө сыранан ситиһиллэрин олох киэргээт аартыгар үктэммит ыччакка үлэ оскуолатта буолан ааста. Ол туһунан Маргарита Николаевна бу курдук ахтар: "Сааһырдабым айы харахпар элэр саас кэмнэрэ өссө кэрэтиэн көстөллөр. Манна үлэли сылдыан олоххо бастакы ситиһиллэрим кэлбиттэрэ. Оройуонна үрдүк кириби-лээх үүтү ылыга 2000-х кирибинни ыламын, Коммунистическай үлэ уларнига буолбутум, үлэбинэн райсовет дьоктаатынан талылла сылдыбытым.

Манна үлэли сылдыан тапталбын, олобум аналан Александр Ждановы көрсөн, олохпун холбоон ыал буолуппун. Олобум аргыһа улуу нуучча омугуттан сыдааннаах, сахалы майгылаах үтүө-мааны киһи".

Эдэр дьоннор ыал буолаат, Хангаласка олохсуйаллар. Ыал ийэтэ уучастактаабы балыһаа сынналанганна тахсар диэри үлэлиир. Үлэлээбит кэмнэрин Маргарита Николаевна олох истинник ахтар. Хангалы иккис төрөөбүт дойдутун курдук күндүтүк саныыр. Кэрэ айылда-та, сирэ-уота, өлгөм булда, сири аһын арааһа мэлдьи кэрэхсээр сири-инэн ааттыыр.

Икки кыыс, биір уол оҕону төрөтөн, үһүөннэрин үрдүк үөрэхтэтэлээн, үлэти, ыал онортоон эйэ дэмнээхтик төрт уонтан тахса сыл олорон кэлбиттэр.

- Кыргыттарбыт дьоллоох Дьоксуоскай куоракка олохсуйан үлэлииллэр. Улахан кыыс Томская Лена Александровна кыра оҕотун көрөр дьэ хаһаайката. Кэргэнэ ИДьО хайысхатынан үлэлиир, полиция полковнига. Улахан сиэн игирэ кыргыттар Маргарита, Александра дьайнер идэтин баһылаан, үөрэхтэрин үрдэтиннэллэр. Иккис кыыспыт Васильева Марина Александровна инженер үөрэхтээх, суол тутуутугар лаборатория салайааччыта. Кэргэннээх, биір кыыс оҕолоох. Уолбут Леонид Александрович Жданов улааппыт, өрөммит сиригэр кэргэннээн Наталиялыын Хангаласка олохсуйан ололорлор, төрт оҕолохтор. Тьа ыалын сиэринэн сылгы, ынах-сүөһү ииттэн хаһаайыстыба тэринэн саха сүрүн дьарыгын сал-

Далбар Хотун кыайылааба Семёнова Маргарита Николаевна

гыыллар, оҕолорун үлэбэ үөрэтэллэр. Иккиэн олохтоох оскуолаба айа-тута, үлэли-хамсы сылдылар. Удьуорбут тэнийэн элбэх сиэн-нэрдэнэн олох салбарыттан үөрэбит эрэ, - диэн ыал ийэтэ дьэ кэргэннэ биһиннэрэр.

Ыал буолуохтарыттан сүөһү-сылгы баайдаах ыал олоҕо уйгулаах, ас-үөл дэлэйэр диэн өйдөбүллээхтик олорон кэлбиттэр. "Дьиннээх бэйэ аһылыга доруобуйага туһата элбэх буоллаба. Билигин хотоммуттар 10-тан тахса сүөһүлээхпит, төрт ынар ынахтаахпыт, сөбүгэр сылгылаах тьа ыалабыт. Икки ынахпыт төрөөн, сайынны үүнээйим араастаатын бэлэмнээн күн бокуйа суохпун. Сайынны саха дьахтарын, хаһаайка сиэринэн, үүнээйи, сибэкки арааһын олордон, этэргэ дылы, тизгэммин сибэкки саадыгар кубулутан харабы үөрдэбин.

Кэргэним Александр Леонидович ОДьКХ Хангаластаабы уучастагы салайан үлэлэтэр. Кэргэмминэн иккиэн, сиэннэрибин көмөлүүннэрэн тизгэммэр туттубут сахам балаһаныгар "Алаас Хотун" түмсүүм далбар хотуттары, дьүгэлэрбин ынгыртан маанылыбын, дуоһуабын. Балаһаммар олорон иэйим кириэн "Хангалыым барахсан" диэн сүрүбүт хоһоонум ырыа буолбутуттан саха дьахтарын сиэринэн сэмэйди үөрэбин эрэ. Иллэн кэммэр сиэннэрибин кытта айылбаа сылдарбын туохтаагар да ордоробун. Бэйэм сахалы остуол оонньуутун хабылык, хаамыска оонньуубун, ону сэрэгэ эдэр эрдэппинэ волейболлурбун олус сөбүлүүрүм. Сайын түбүк, от оттоолуна, сир аһын хомуйуута, оҕуруот, үүнээйи көрүүтэ үлэн өссө үксүүр. Тизгэммитигэр икки улахан тэпилииссэлээхпит, манна барытыгар оҕолорбут, сизгэтир улахан көмө буолаллар.

Быйыл саас ыгытылыбыт оройуоннаабы Далбар Хотун интерактивнай күрэххэ бастаан бэйэм да соһуйан, үөрэн сылдыбын. Салгы өрөспүүбүлүкэтээби күрэххэ түһүмэхтэринэн видео уһултаран кытта сылдыбын.

Түгэнинэн туһанан, бу сааскы кэлэн иһэр маннайгы бырааһынныгынан бары далбар хотуттары, иһирэх истинг эбээлэри эбэрдэлибин.

Оҕолоргутун, сиэннэргитин, чугас дьонгутун кытта тэҥнэ буолан, кинилэр сылаас сыһыаннарыгар, тапталларыгар утуттанан, үүнэр күн үөрүүтүн үлэстэ, аал оккут күөбү-йэ умайдын диэн баба санаабын тиздэбин. Эһиэхэ саха далбар хотунун кутун-сүрүн ингэринэ сылдар үрүн илгэни дэлэтэр, ынах-сүөһүнү иитэр алаас хотуттарыгар дьыл кэмэ уйгуну-бийаны, чөл, чэбдик туругу аҕала туруохтун, - диэн Далбар Хотун эбэрдэнэн түмүктээт.

Марха нэһилиэгин олохтооҕо, "Күн күбэй ийэ" (Материнская слава) бэлиэ хаһаайына, элбэх оҕо ийэтэ Михайлова Любовь Марковна "Далбар Хотун" күрээбэр иккис миэстэни ылыта.

1988 сыллааха Михайлов Август Виссарионовичтыын ыал буолан, холбоһон сэттэ (икки кыыс, биэс уол) оҕолоохтор. Улахтар ыаллар, алаһа дьэ тэриммиттэр, икки оҕолоро устудьуоннар, саамай кыралара оскуолаба үөрэнэр. Эбээ, эһэ дэтэр алта эмдэй-сэмдэй сиэннэрдээхтэр. Любовь Марковна нэһилиэгэр "Арыылаах" түөлбэни үһүс сылын салайан уопастыбаннай үлэлээх.

Михайлова Любовь Марковна

Аһыах сыллаабыта эбээлэр күрэхтэригэр кыттан, "Талба Эбээ" аатын ылытын, ааспыт сылга ырыа күрээбэр, ол иннинэ оройуоннаабы региональнай үңкүү күрээбэр кыттан миэстэлээрин, "Саһарба" үңкүү ансамблыгар дьарыктанарын туһунан этэр. Ыал аҕата Август Виссарионович муус, мас оҕоһуктар күрэхтэрин кытылааба. Нэһилиэк, оройуон, өрөспүүбүлүкэбэ, норуоттар икки ардыларынаабы ыытыллар муус күрээбэр хамаанданан кыттан миэстэлээһилэр. 2011 сыллааха орто уолун кытары аҕа уолунаан өрөспүүбүлүкэтээби күрэххэ кыттан, бэйэни билиһиннэри түһүмүбэр бастаабыттар. Ааспыт сыл Кыайы 75 сылыгар анаан Ильмень күөлгэ сэрри толоонугар охтубут буйууннарга анаан сэргэ туруорууттар кыттан кэлбит.

- Дьэ кэргэнгэ уол оҕону иитиигэ аҕа улахан оруолу ылар. Айылбаа илдьэ сылдан бултуургалтыырга сыһыанан үөрэтэр. Ыыс оҕо ийэтэ ордук чугас буолан, дьэ ис үлэтигэр сыһыанан үөрэтэр. Биһиги иккиэн оҕолорбутун үлэти, хорсун санаалаах дьон буоллуннар диэн бириисибинэн иитэбит.

Кэлэн иһэр сааскы бырааһынныгынан кэрэ аҕаардарга итии-истинг эбэрдэбин тиздэбин. Ыарыы, тумуу ыаласпатын, дьэ кэргэнгитигэр дьолу-саргыны баҕарабын! - диэн ыал амарах ийэтэ эбэрдэнэн түмүктээт.

Дьэ кэргэн дьарыга хаһаайыстыбын көрүү-истии, саас саһаан бэлэмнээһин, сайын от үлэтэ, күһүн сир аһын хомуйуу буолар. Иллэн кэмнэригэр уруһуйдуулар.

Анастасия Николаевна Петрова сэттэ томтор мырааннаах Чуукаартан төрүттээх, үс оҕо амарах ийэтэ, оройуоннаабы "Далбар Хотун" күрээбэр үһүс бочуоттаах миэстэни ылыта. Ыал улахана Анастас Ийэ дойдутугар ытык иһин төлөөн, аармыйа сулууспалыгар. Соботох кыыстара Анна М.К.Аммосов аатынан ХИФУ экономика отделениетын маннайгы кууруһун устудьуона. Кыра уол Эрхаан Чуукаар орто оскуолатын үһүс кылааһын үөрэнээччитэ.

Анастасия Николаевна: - Чуукаарга үөрэммит идэбинэн бэтэринэринэн, олобум аргыһа Анатолий ОДьКХ-гар электрингэн үлэлиибт. Биһиги дьэ кэргэн айылбаа сыһыанарбытын астынабыт. Хас биридн бэйэбит тус-тупса дьарыктаахпыт. Тьа ыалын сиэринэн сүөһү, сылгы, кууресса тутабыт. Сайын оҕуруот аһын өлгөмнүк үүнэрэн, кыһынгыга хаһаанабыт. Дьэ сибэккитин арааһын ололдорбун сөбүлүүбүн.

Аҕабыт уолаттарын илдьэ сылдан булт сизигэр-туомугар үөрэтэр. Тус бэйэм иллэн кэммэр иистэнэрбин туохтаагар да ордоробун.

Нэһилиэк олоҕор актыыбынайдык кыттыбын. Герой-ийэ, оһуохайдыт, тойуксут ийэбин Александрова Анна Моисеевнаны удьуордаан ылыбын, оһуохай тылын этэргэ холонобун, - диэн ыал ийэтэ кылгастык биһиннэрэр.

Антоновка олохтооҕо Людмила Петровна Ефремова бибилиэтиэкэр идэлээх, олохтоох бибилиэтиэкэбэ сибидиссэинэн үлэлиир. Күндэлэ нэһилиэгиттэн төрүттээх кэргэннээх, икки кыыс оҕолоохтор, икки уол сиэннээхтэр.

Людмила Петровна аабаачыларга кылгастык бэйэтин туһунан биһиннэрэр: - Иллэн кэммэр нэһилиэк уопастыбаннай олоҕор көх-

Петрова Анастасия Николаевна

төөхтүк кыттыбын. Олохтоох нэһилиэк дьокутаатын. Волейболунан дыанардаахтык дьарыктанабын. "Ийини" үңкүү ансамблыгар, "Айуу-чэ" тьааатыр усутуудуйатыгар сөбүлээн сылдыбын.

Кыргыттарым кыра эрдэхтэринэ, тьа ыалын быһытынан сүөһү тутан, от оттоон дьарыктаммыт кэмнэрдээхпит. Билигин оҕуруот аһынан дьарыгырарбын астынабын. Кэнники кэмгэ сиэннэриб дьэбэни сөбүлээн сиһилэрин билэн, ордук умсугуйан дьэбэн үүннэриитин, онтон ас ылан сибидээһиди сиэтэн, соробун барыаннааһан дьэ кэргэммин үөрдэбин. Күһүрү оҕуруотум өлгөм үүнүүтүн хомуйан, сонун эрсиэптэри булан соробун айан таһааран кэнсизэрбэлиирбин сөбүлүүбүн.

Дьэ кэргэммин кытта, дьүгэлэрбинэн айылбалыын алтыһарбын, кэрэ миэстэлэри хаартыскаба түһэрэбин, сир астырыбын олутун сөбүлүүбүн. Айылбаа сылдан киһи сыһыанар, эбии күөс-уох ылар дии саныыбын.

Күндү кэрэ аҕаарлары сааскы маннайгы бырааһынныгынан, Аан дойду дьахталларын күнүнэн истингик эбэрдэлибин.

Күн күбэй ийэлэр ситиһилээх үлэнэн-хамнаһынан, киэн билигитинэн-көрүүтүнэн сирдээби олоҕу киэргэтэн кэнчээри ыччаты үтүбэ-кэрээ иитэбит, олох киэн аартыгар таһаарабыт.

Эһиэхэ баҕарабын үөрүү-көтүү энгээрдээх, дьол-соргу тулалаах чэгиэн дьоллоох олоҕу, дьэ кэргэтигитигэр ил-эйэ энгэрдэстин, уйгубыйан баар буоллун! - диэн түмүктээт.

Түмүк нэһилиэгин олохтооҕо, үлэбэртээх, аҕыс оҕо амарах ийэтэ, аҕыс сиэн сэмэй эбээтэ, "Ийэ албан аат" бэлиэстэ Пелагея Ильинична Лазарева. Кини Түмүк нэһилиэгин дьаһалтатыгар үлэлиир, улуус, нэһилиэк уопастыбаннай олоҕор көхтөөх салайааччыта, "Чэчир" түөлбэни сэттис сылын салайан үлэлэтэр. Чөл олоҕу, спорду өрө тутан хаалыктаах хаамынан дьарыгырар. Ыал ийэтэ дьэ кэргэннээн айылбаа сылдан кэтэх хаһаайыстыбаба оттууларын-мастылларын, сир аһын хомуйаларын туохтаагар да ордороллорун туһунан этэр. Кэргэннээн Михаил Николаевичтыын 30 сыл эйэлээхтик олорон кэлбиттэр. Кэргэнэ орто дойду олоҕуттан туораабыта хаһыс да сыла буолбут.

"1988 сылтан ыал буолуохпуттан, бэйэбитигэр сөп буолар оҕуруоттаахпыт. Сүөһүнү таһынан кролик, коза, сибииннэ иитэ сылдыбыппыт.

Бизэ улахан оҕолорум үөрэхтээх, үлэти дьоннор, ыал буоланнар туспа ололорлор. Икки студент оҕолордоохпун, кырабыт тохсус кылааска үөрэнэр. Билигин кинилэргэ дурдахаха буолан, үлэли-хамсы сылдыбын. Оҕолорум, сиэннэриб баар буоланнар, мин дьоллохпун", - диэн элбэх оҕолоох ыал ийэтэ кылгастык биһиннэрэр.

Бордон нэһилиэгэр Никиипэрэптэр сэттэ оҕолоох дьэ кэргэннэригэр Настаа сэттис оҕонон күн сири көрбүт. Кини оскуоланы 1978 сыллааха бүтэрээт, 31 сыл араас үлэлэргэ: тьа хаһаайыстыбатыгар, аты-эргиз тэрилтэтигэр, оҕо уһуйааныгар үлэлэн кэлбит.

Анастасия Николаевна Евгений Афанасьевич Кириллинниин 1981 сыллааха олохторун холбоон, ыал буолан, төрт оҕону күн сиригэр

көрдөрбүттэр. Ыал аҕата өр сылларга Ст.Васильев аатынан сылгы собуотугар тутууга үлэлээбит, билигин сынныаланна ололор.

Дьэ кэргэн улахан кыыстара Светлана биолог идэлээх, Ньурба-таабы техникскай лиссийгэ учууталынан үлэлиир, ыал, төрт оҕолоох. Кэргэнэ Андрей Искусство оскуолатыгар завхонунан үлэлиир. Улахан уоллара Афанасий Ньурба ололор, улуустаабы ЕДДС салайааччытынан үлэлиир кэргэннээх. Кэргэнэ Мария ПДН инспектора. Кыра уол Станислав землеустроитель идэлээх, Бордон дьаһалтатыгар идэтинэн үлэлиир. Кэргэнэ Нарыйа английскай тыл учуутала, икки оҕолоохтор. Кыра кыыс Мария математик идэлээх, куоракка ололор, Дьоксуоскайдаабы 3 №-дээх куорат поликлиникатыгар регистратураба үлэлиир.

- 2009 сылтан "Сарданга" оҕо уһуйааныгар завхонунан күн бүгүнүгэр диэри үлэлибин. Нэһилиэккэ ыытыллар араас тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кыттыбын. Ырыа ылыырын, оһуохай тылын этэрбин, үңкүүлүрбүн сөбүлүүбүн. Иллэн кэммэр баайабын.

Тьа ыалын сиэринэн сыспай сизлээби, хоробор муостаабы тутабыт. Сайынны бары мустан оттуубут, сир астыбыт, - диэн Анастасия Николаевна этэр.

- Варвара Васильевна уонна Конон Иванович Михайловтартан 6 оҕоттон биридээ мин аҕам Михайлов Данил Кононович 1939 с.т., ийэм Федотова Прасковья Федотовна 1937 с.т. үс сааһыттан тулааһа хаалан Ньурбаба оҕо дьэтигэр улааппыта. Биригэ төрөөбүтүрүм уоннар. Кыра сааспыттан бырааттарбын, балтыларбын көрсөн, ийэбэр күөс-көмө буоларын. 16 сааспыттан сохуос күөстээх үлэтигэр үлэлээн кэлбитим, - диэн **Сүлэ нэһилиэгин олохтооҕо Люция Даниловна Никифорова** бэйэтин олоҕуттан ахтан ааста. - Никифоров Николай Александровичка көргөн тахсан, ыал буолан сүктэн Маалыкайга тийэн араас үлэни үлэлээбитим. Сүлээ көһөн кэлэн алта сыл биэкэринэн үлэлээбитим. Уопсайа 32 сыл үлэлэтим, билигин сынныаланна ололорбун.

Тоҕус оҕолоохпун, икки күтөттэрдээхпин, уонча сиэннээхпин. Уолаттар спордунан дьарыктаналлар. Улахан уол аармыйаба сулууспалаан, олох үөрэбин үчүгэйдик ааһан, киинискэтигэр хайдабыл суруктаах.

Биһиги дьэ кэргэн кэтэх хаһаайыстыба тутабыт, кыһыннары, сайыннары үлэ үөһүгэр сылдыабыт. Оҕолорбут күөс-көмө, илии-атах буолан көмөлөөлөр. Ыал аҕа баһылыга уолаттарын кыра эрдэхтэриттэн дьэ тас үлэтигэр үлэлэтэ үөрэтэлээбитэ, билигин этиттэриитэ суох дьэ ис-тас үлэтигэр сыстаастар. Оҕо үлэни уонна сыннылангы сөпкө аттардабына, үлэни убаастыы үөрэнэр. Ол иһин сайынны өттүгэр оҕолорбутун үлэ уонна сыннылан лаабырдарыгар сыһынабыт. Мин оҕолорбун сырдык санааба, итэбэли тутууларыгар үөрэтэбин.

Аҕам миигин дуобакка уһуйан, оҕолорбун ол сиэринэн дуобакка эрчийэн, кыра кыыс үөрэнэр оскуолатыгар бастаабыта, кыра уол кыраларга бастакы миэстэни ылта. Иллэн кэммитигэр дуобаттыбыт, - диэн Люция Даниловна кэпсээтэ.

Түмүк нэһилиэгин олохтооҕо Пелагея Ильинична Назарова ийэлэргэ анаабыт хоһоонунан түмүктүүбүн.

Күндү үтүө-мааны сахам далбар хотумтарын,

Кыталык кыргыттары,
Иһирэх ийэлэри,
Истинг эбээлэри
Аан дойду дьахталларын күнүнэн,
Ити-истинг эбэрдэ ытыабын!
Сир үрдүгэр Эһиэ баарыт
Сылаһы сүрэххэ ингэрээчи,
Күн сири үтүөтүн, кэрэтин
Кэнчээри ыччакка анааччы.
Күннэтэ түбүккэ сылдыабыт,
Күн айы күөстээх үлэни толорон,
Кэрэтик мичийэн ылангыт
Күннээби сылааны кыйдыгыт.
Сахам мааны Ийэлэр
Дьоллоох, уһун олохтонуг
Оҕолоргут, сиэннэригит
Дьонун мааны дьон буоллуннар!

Бэлэмнээтэ
Антонина СЕМЁНОВА.

Дьахтар аһыныгас, амарах быһыы, уйаҕас нарын сүрэх, саргылаах үтүө санаа бэлиэтэ. Дьахтар кыттыспыт, ылсыспыт суола туохха да хотторбот анаммаах. Быһата, дьахтар - өрүү өрөгөйдүүр олох, кэхтэрибилбэт кэскил.

**Софрон Данилов,
норуодунай суруйааччы.**

Сахабыт сиригэр күүтүүлээх сандал сааспыт тийэн кэллэ, ону сэргэ кулун тутар ыйга кэрэ аҥаардарга, дьахтар аймакха истинг сыһыаны, тапталы бэлэхтиир ураты тыыннаах сырдык бырааһыннык - Аан дойду дьахталларын күнэ.

Быйыл олунньу ыйга биир дойдулаахпыт, СӨ үтүөлээх артыыскаата, дьонно-сэргэбэ тыйаатыр уонна киинэ артыыһын быһыытынан киэҥник биллибит П.А. Ойуунускай аатынан Саха академическай тыйаатырын артыыһа Маргарита Михайловна Борисова үбүлүөйдээх сыла.

Ойор күннээх оҕо саас

Маргарита Михайловна ойор күннээх оҕо сааһа Ньурба сиригэр Токос сэлээннээхтэ (Дьиикимдэ) ааспыт. Оҕо сааһын туһунан өйдөбүлүгэр кырачаан кыыска сайылык оҕолорун үөрүүтэ-көтүүтэ, түптэ буруота, эбэтэ барахсан күөрчөх ыттыа турара ойууланан көстөр. Хонууга ыаҕы сыр-сан сэрбэкчэччии сүүрэр чоҕуллукчу көрбүт кып-кырачаан кыысчаан сайылык оҕолоро ийээ диэн ыгыралларын ымсыраа истэрэ... Ийэтэ Маргаританы ыараханньык оҕолонон, кыысчаан 2 ыйдааҕар эбэтигэр көрдөрө биэрэннэр, ийээ диэн тылы сангарбакка, истинник ыгырбакка улааппыт. Ол да иһин Маргаритаҕа: "Арай.. Арай миигин ийэлээх аҕам бэйэлэрэ ииппит буоллуннар, мин бииргэ төрөөбүт алта күндү дьоммун кыта тэнгэ улаатыам этэ", - диэн санаа өрүү ылдыттыыра.

Кырачаан киһини эбээлээх эһээтин кытары иитиспит, үтүөлээх ыанньыксыт убайа Сэмэн Баһылайыс баар буолан, оҕо саас үөрүүтүн билэн улааппытыгар мэлдьи махталлаах. Маргарита ийэтин өйдөөбөтөр да, дьон киһи туһунан истинник ахтар буоланнар, кыысчаанга ийэтэ сырдык аанньал тэнгэ хаалбыт, аҕата Михаил Никифоров сытыы өйдөөх, артыыс талааннаах киһи эбит.

Чуораанынан чугдаарбыт оскуола сыллара

Оскуолаҕа киирэр сааһа кэл-битигэр дьон кыстарын үөрэт-тэрээри дэриэбинэҕэ көһөн киирэллэр. Аҕыйах киһилээх алааска улааппыт кырачаан киһи көрдө-бүнэ дэриэбинэтэ улаханна, киһитэ элбэбэ сөхтөрөн, кыыста быһыытынан оскуола боруогун атыллаабыта. Үөрэххэ дьөбүрдээх, сытыы, чоҕу кыыс кэлин сыанаттан түспэт буола улааппыта. Оччотооҕу сэбиэскэй кэмгэ нэһиликтэргэ элбэх дьону, ыччаты түмэр култуура бэстибээлэ ытыллара.

Биир оннук бэстибээлгэ Ньурба тыйаатырын режиссера Спартак Слепцов кыысчаан хоһоон аахпытын сэргии истэн, кыһы ыгыран ылан: "Тоойоом, артыыска буолуоххун баҕарабын дуо? Хоһоону аахпытын курдук аах, сыанаттан тэйимэ," - диэн кыысчаан кистэлэн баҕа санаатын ыйытан олус долгулутун, улахан режиссер алгыс тэнгэ эпипт тыллара элбэххэ кынаттааҕа. Рита дойдутугар Дьиикимдэбэ арыс кылааһы бүтэрэн, салгыы Ньурба 1 №-дээх оскуолатыгар үөрэммитэ.

Улахан олоххо, киэн аартыкка үктэни

Маргарита Ньурбаҕа орто оскуоланы бүтэрэн, оҕо сааһыттан ыраа гыммыт баҕа санаатын толорон, 1980 сыллаахха Уһук Илин-нээби искусство институтун драма уонна киинэ артыыһын идэтигэр нууччалыы устуудьуйаҕа түбэһэн киирбитэ, биир сыл эрдэ киирбит оҕолор саха группатыгар үөрэнэллэрин ымсыраа көрөрө. Нуучча оҕолорун кытта биир сыл үөрэммитин кэннэ уһуйааччыта Ефим Давыдович ыгыран ылан: "Саха группата испэктээх туруорарыгар артыыстара тийбэт, баҕарар буоллаххына онно көһүөхүн сөп," - диэбитигэр толуктуйаан көрөн баран аккаастаабытыгар учуутала наһаа үөрбүтүн астына ахтар. Эдэр оҕо толуктуйун, эпиптэтинэстээх сыһыанын муударай учуутал сыаналаатаҕа.

Владивосток куорат Маргарита дьылбатыгар өссө биир улахан бэлэби тоһуйбута. Манна үөрэнэ сылдьан тапталын, олоҕун анал көрсүбүтэ, бу туһунан биир интервьюга манньык эпиптэ: "Биһиги эдэр саас саамай кэрэ кэмнэригэр устуудьуйаҕа сылдьан көрсүбүт буоламмыт тапталбыт ып-ыраас, романтическай этэ. Таптал тырымнаһа тыһа, дууһам кылын таарыйар кэрэ кэмнэр кимтэн да ыйыппакка тийэн кэлбит этилэр. Сүрэхпин сүүйбүт, дууһабын туптут тапталым мин аттыбар куруук баар буолуон, киһи сүрэхэ мээхэ бэринилээх буолуон баҕарарым," - диэн.

Маргарита үөрэбин бүтэрэн баран Петр Борисовтыын ыл буолбуттара. Уһуйбут учуутала, группатын салайааччыта Ефим Табачников Маргаританы үөрэнэр сылларыттан бэлиэти көрөн, ханнык баҕарар лирическай, трагическай, романтическай, комическай оруолларга оонньоор кыахтаабын бэлиэтээн, диплом ылар бичээргэ олус долгутуулаах, истинг тыллара эпиптэ үөрэбин сана бүтэрбит кыыска киэн аартыкка үктэниитигэр далаһа тэнгэ буолбута, оннук курдук да, артыыска айар үлэтигэр буолбута.

Ыра санаа ыллыгынан айан

Үөрэбин бүтэрээт 2 сыл Ньурбатын тыйаатырыгар үлэлээбитэ. Эдэр артыыска 1980 сыллаахха Азат Абдуллин суруйбут, Спартак Слепцов туруоруутугар "Уон үһүс председатель" диэн испэктээккэ ситиһилээхтик оонньообута.

Эдэр ыаллар салгыы Дьокуюскай куоракка олохсуйаллар. Маргарита Борисова 1982 сылтан Саха тыйаатырыгар үлэтин саҕалаабыта. Тыйаатырга саҕа үлэли киирбит эдэр артыыска Иван Гоголев "Харах уута" испэктээккэ милиция сотруднига Света кыыс сүрүн оруолун итэбэйэн оонньоопуттарын мэлдьи махталынан ахтар. Саха тыйаатырыгар үлэбэ киирэн баран, бастакы гастролларга элбэхтик сылдыспыт, күндүтүк саныыр, Саха АССР үтүөлээх артыыһын, Аан Дархан артыыһынан ааттаммыт Лазарь Сергучевы айар айанын суолугар убай тэнгэ бииргэ сылдыспытыгар, көмө, өйөбүл буолбутун, саха көрөөччүтэ киһини танара тэнгэ уруйдуу көрсөллөрүн астына бэлиэтиир.

Артыыска Маргарита Борисова Саха академическай тыйаатырыгар 30-н таһа араас туруоруларга сүрүн оруоллары итэбэтиилээхтик оонньообут, олус кыраһабай, кыһахтаах куластаах

артыысканы көрөөччү мэлдьи үөрэ көрсөр. Тыйаатыр сыанатыгар олоҕор ылбыт идэтинэн талаана арыллан, элбэх сүүрүйэччилэрдээх, чаҕылхай артыыска быһыытынан уһун кэмгэ оонньоон кэллэ.

Артыыс киһи оруолларынан, айбыт уобарастарынан олоҕор буолаҕына, Маргарита Борисова бэлиэтииринэн артыыска таптаабат оруолун суох, ол оннугар ыарахан оруол баар, ыарахан уобарастарга туруулаһан туран үлэлигин уонна ол өйгөр-санааҕар суураллыбатты сөҕөр. Эдэр эрдэххинэ эдэрдий эрчимгинэн, үксүн режиссер салайытынан үлэлигин, сааһыран истэххинэ бэйэн уопутун холбоһон өссө айымньылаахтык үлэлигин.

Маргарита Михайловнаны ис туругун тосту уларыппыт Баһылай Харысхал "Көмүөл" испэктээгэр Екатерина Максимовна оруола буолар. Ол курдук бу испэктээккэ ийэ оруолун оонньоон өйө санаата, олоҕу көрүүтэ тосту уларытан, төрөппүттэригэр хом санаалаах улааппытын бу испэктээк кэнниттэн киһилэри бырастыгынан, махтал тылларын эпиптэ.

Искусство икки көрүнгэ - тыйаатыр уонна киинэ СӨ үтүөлээх артыыскаата, Арасыйыа уонна Саха сиригэр кинематографистарын чилиэнэ Маргарита Борисова айар олоҕун дьылбатыгар үтүө эрэ өттүнэн дьайыта.

Ол курдук 1983 сыллаахха Арасыйыа экраныгар саха артыыскаларыттан биир бастакынан суолу аһан, Свердловскайдааҕы киинэ устуудьуйатыгар режиссер Николай Гусарев "Семен Дежнев" киинэтигэр Абакайда оруолун толорбут Маргарита Борисова нуруот биһирэбили уонна тапталын ылбыта. Салгыы Беларусьфильмга "Бирикээс", Алексей Романов "Маппа", "Орто дойду" Никита Аржаков "Тулабыт барыта хайалар", Эдуард Новиков "Писала" киинэлэригэр ситиһилээхтик оонньообута. "Семен Дежнев" киинэ оччотооҕу Сэбиэскэй Союуска ситиһилээн Азия уонна Африка дойдулары аан дойдутаагы бэстибээлигэр кыттыбыта.

Фото: Василий Конинов

Үтүө доҕор — улуу баай

Доҕор, дьүөгэ барахсан - оҕо сааска эрэллээх аргыс, туманга муннаахха, хараҕа хаайтардаахха - суолдугу сулус, кырдыар сааска - күндү баай диэн этилэринии, Маргарита Михайловна олоҕун суолугар, айар айанын аартыгар көрсүбүт аргыс буолбут үтүөкэн-нээх дьүөгэлэрдээх. Кинилэр үһүөн - Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх артыыстара Елизавета Потапова, Надежда Ушницкая уонна Маргарита бэйэтэ. Бу үс бэйэ-бэйэлэрин ситэрсэн биэрэр, кэрэ дьүһүннээх, ураты талааннаах артыыстары саха көрөөччүтэ мэлдьи сэргии, манньыйа көрөр. Бэл тас дьүһүннүүн Маргарита Елизавета Потаповалыын майгынаһарын элбэхтик бэлиэтиилэр эбит. Чугас дьүөгэтэ, сахалыы күөх экранны көрөөччүлэр куттарын туптут, хараҕы үөрдэ, сүрэхтэ манньыта "Кэл, олоҕо, сэхэргэһиэх" биэриини ытан кэлбит, билигин сахалыы сериалларга элбэхтик оонньоор Елизавета Потапова манньык ахтар:

- Биһиги Ритабыт, бастатан туран, ураты минньигэс астаах хаһаайка. Киһи хайаан да ким да астаан көрө илик сонун минньигэс бүлүүдэлээх буолар. Сахалыы ис куттаах, айаҥна сиэри-туому булгучту тутуһар. Айылҕаны кытта сатаан алтыһар, киһини арааччылыыр туох эрэ күүс баарыгар итэбэйэбит. Маргарита Борисова диэн артыыска сэргэх сэбэрэлээбин кэрэхсээн кэпсииллэрин эрдэттэн истэр этим. Биһрдэ Ньурбаҕа Амакинка таһыгар көрсөн сөхпүтүн өйдөөн хаалбыппын. Рита "Төлөммөтөх иэс" киинэбэ режиссер көмөлөһөөччүтүнэн үлэлээбитин бэлиэтиэм этэ. Киинэбэ элбэхтик уонна ситиһилээхтик оонньообут артыыска диэх курдук, уоту-күөһү туттууну, санабыт хайдах иһиллэрин, таһапытын кыраҕы хараһынан көрөр эбит".

СӨ үтүөлээх артыыскаата, чуҕас дьүөгэтэ Надежда Ушницкая: - Гастролларга Рита бөлөбөр түбэспит киһи аска абыранар.

Үһүөн бэйэ бэйэбитигэр наһаа чугаспыт, тыл аҥарыттан өйдө-бүт, өр көрсүбэтэхпитинэ суохтаһабыт аҕай. Араас улууска улааппыт эрэри, дьылбатыгар маарыннаһар элбэх. Оҕолорбут, сиэннэрбит тэнгэ улааттылар. Лиза майгыта аммалыы сымнаһас, Рита ньурбалыы наһыл, тулуймтуо, мин кыратык өһүргэспин, ньөбөйбун. Дьүөгэлэрбин иккиэннэрин наһаа таптыбын. Рита барыбытыгар, сиэннэрбитигэр тийэ кэһилээх сылдыар үгэстээх.

Оттон Маргарита бэйэтин туһунан манньык ахтыбыта баар: "Миигин кыра эрдэхпинэ хаһан да кэрэ сэбэрэлээххин диэбэт этилэр. Тоҕо диэтэххэ биһргэ төрөөбүт эдьийдэригэр көрүөхтэн кэрэ дьүһүннээхтэрэ. Артыыстары биһиги идэбит уонна көрөөччүлэрбит кыраһабай онороллор диһ саныбын.

Талаан эмиэ киһи тус бэйэтин эрэ өнгөтө буолбатах. Үөһэттэн бэриллбит талааны таба туһаннаахха, сатаан кырылыахха, күлүмүрдүү сылдыар күндү тааска кубулутоохха наада. Дьүөгэлэрбин наһаа таптыбын, махтанар уонна махтанаах түгэннэрин элбэхтэр".

2016 сыллаахха Арасыйыаҕа Киинэ сылыгар СӨ суруйааччыларын Союуһун чилиэнэ, СӨ үтүөлээх суруналыһа, саха тыйаатырын эйгэтин өрүү сырдатар, киһи ааҕа олохрон курдук ис киирбэх суруйуулары суруйар Надежда Егорова-Намылы Маргарита Борисова олоҕун, айар үлэтин туһунан кэспир "Ыра санаа ыллыгынан" диэн кинигэтэ арааччы киэн эйгэтигэр тарҕаммыта. Икки айар куттаахтар сүбэлэрин холбоон биһргэ үлэлээбитэрин түмүгэр саха аныгы литературатыгар сонун сүүрэн дыкти айымньы буолан тахсыбыта.

Киһи олоҕо кинигэ кэриэтэ. Маргарита Борисова олоҕо дьонун, көмүс солотуулаах, сиздэрэи ойуулаах, баай ис хоһоонноох кинигэ буоларын ааҕаачы бэйэтэ сыаналыа, салгыы аахтаах дьоруой олоҕо өссө умсугутуулаах буолуо.

Биир дойдулаахпыт, СӨ үтүөлээх артыыскаата Маргарита Борисова олоҕун биир сырдык кэрдиис кэминэн эбэрлээтэн, Күөх Ньурбаттан куорсун анньынан ыра санаатын ыллыгынан баҕатын толорон, нуруот тапталлаах артыыскаата буола үүммүт үтүө аатын ааттана турарыгар, бу сааскы маннайгы сырдык куттаах бырааһынныгынан эбэрлээтэн, дьахтар быһыытынан мааныга, далбарга, тапталга суулланан, айар үлэн аартыгар сонун ситиһиилэр кэлэ турдуннар диэн баҕа санаабытын тиэрдэбит.

**Мария НИКОЛАЕВА,
библэтиэкэр,
"Ньурба" хаһыат
уопастыбаннай кэрэспэдиэнэ.**

– Аан дойду дьахталларын күнүнэн –

Абыраллаах идэлээх парикмахердарбыт

Ньурба парикмахер идэлээх киһини аан бастаан оройуону 1934-37 с.с. сылларга салыан олохтоот С.С. Васильев биер сайын Дьоккуускайтан командировкага бара сылдьан улахан кээмэйдээх сир-килэни уонна парикмахер, фотограф идэлээх дьону идэ кэлбитин туһунан ахтыларга баар. Ол аата Ньурбалар аан бастаан манньк туспа идэлээх дьон баарын биллэстэхтэрэ, биллэхтэрэ, онгоруу өнөрлөрүнэн аан бастаан туһаннахтара.

Төрүт Ньурба олохтообун быһытынан, мин сэлээннэбит иһигэр ханна туох баарын билэ улааппытым. Ол курдук Пионерскай уулусса Октябрьскай уулуссаны кытары алтыһар мунуугар бастакы бытовоей кэмбинээт дьыэ-тэ тутулан онно атах тангаһын уларастааччылар уонна фотограф Афанасий Николаев үлэлиирэ. Кэлин аны Комсомольскай уулуссага бытовоей кэмбинээт иккилии этээстээх икки дьыэ-тэ тутулан, нэһилиэнньэбэ онгоруу өнөрлөрө сүрдээбин кэнээбитэ.

1970 сыллаахха оскуоланы бүтэрэн үлэһит буоларбар баттахпын онгортон, хымкаларга идэлэммитим. Ол онно Ньурба дьонун баттахтарын кырыар маастардарынан кэлини омуу парикмахер идэлээхтэрэ: Скороход Валя, Антонина Максименко (дьахталлары), онтон эр дьон баттахтарын Купрякова уонна Иванушко Люда кырыаллара. Кэлин олохтоох кыргыттар Алексеева Люба, Кириллина Роза 1-ы оскуоланы 1978 с. үөрэнэн бүтэрээт, тута иккиэн биер Белинскэй уулуссага олохтоот дьыгэлиилэр, парикмахердары үөрэтэр 8-с нүмэрдээх ГПТУ-га парикмахер идэлтигэр үөрэнэ барбыттара. Үөрэхтэрин 1979 с. бүтэрээт, бу күн бүгүнүгэр диэри үөрэммит идэлэринэн үөрэ-көтө үлэлиилэр. Идэлэринэн үлэлээбиттэрэ быйыл 42-с сыла. 42 диэн эттэххэ дөбөн!

Биер бэйэм баттахпын кырытарары, көрүнгүүн туссаары гыннахпына Любалаах Розам парикмахерскайдарыгар тийэйбин. Кыргыттарым үөрэ-көтө көрсөн санаам хоту көрүнгүүн туссаран, баттахпын кудураалаан биэрэллэриттэн үөрэбин эр. Кинилэр сааһырыт дьону учуоттаан, сыаналарын үрдэппэттэр, пенсионердарга сыанатын 50-н бырыһыан түһэрэллэр. Онтон үөрэбит эр, биһиги, саастаах дьон. Аны онно олохтон айахпыт хам буолбат, кэпсэтии-ипсэтии, сонун арааһын кэпсэтии. Аһара үчүгэй!

Любалаах Роза олохторун онгостубут билигин ыал ийэлэрэ,

эбээлэрэ. Идэлэрин мэлдьи үрдэтинэр маастар парикмахердар. Дьоккуускайга ытыллар парикмахердар куонкурстарыгар кытталлар уонна өрөспүүбүлүккэ уон иһигэр сылдьар маастар парикмахерынан буолаллар. Арасыйыаба олох-дьаһах уонна ремесленниктэр сулууспаларын туйгуннарын кэрэһэлиир бэлиэлээхтэр.

Идэни булааһын, үөрэнэн, илиини араарбакка бачча сыл үлэлээһин күүстээх холобурун көрдөрөөһүн - бу мин парикмахер идэлээх Любовь Григорьева уонна Розалия Ивановага көрөбүн: "Тоҕо иннэ дириин буола?", - диэн ыйытыаххыт. Ол эпизод судургу. Кыргыттар төрөбүт Ньурбаларыгар идэлэринэн үлэлээри, бу быйыл сана тутуллубут "Ньурба-Молл" аты-кутуу, араас тэрилтэ үлэли кирибит дьыэлэригэр кинилэр, ахсаанынан аахтаах - 13-с парикмахерскайдарын салона буолар. Саҥа салоннарын иккиэннэрин аатын холбоон "Лилия" диэн ааттаатылар.

Парикмахер кыргыттарым

саҥа дьыбэ көспүттэрин истэн, саҥа киини көрө-билэ соторутаабыта тийдим. Үһүс этээс биер өттүгэр, кирилиннэн тахсан тура түһэн, ханна элбэх саҥа, күлсүү-үөрүү баар хоһугар чолчу маастар-парикмахердарбын булдум. Кыргыттарбын эбэрдэлээн, бэйэм түһэрибит хаар ортотуттан быкпыт ньургуннардаах хаартыскабын, салоннарыгар ыйаан туралларыгар бэлэх биэрдим.

Чөл олохтоох, спорт куттаах парикмахер Любалаах Роза үлэлэриттэн быыс буллулар даһаны, Бүлүү эбэ биэрэгин устун хаалыктаах хаамыынан дьарыктанан сүргэлэрэ көтөбүллэн, туспа ураты дуоһуйууну ыаллар. Дьэ, бары өттүнэн маладьыас дьон!

Кулун тутар 8-с күнүнэн, дьахталлар Аан дойдутаабы күннэринэн эбэрдэбин хаһыат нөһүө тиэрдэбин.

Римма УГАПЬЕВА,
суруналыыс.

*Хаартыскаларга
Иванова Розалия Михайловна
уонна Любовь Герасимовна
Григорьева үлэлэрин кэмизэр.*

– Дьокутаат трибуната –

Антонина Григорьева Бордон нэһилиэгин наҕараадатын ыла

Олунньу 25 күнүгэр Маалыкайга Ил Түмэн бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта, Ил Түмэн наукаҕа, үөрэххэ, култуураҕа, сонуну киэнник тарҕатар ситимнэргэ уонна уопастыбаннай тэрилтэлэр дьыалаларыгар сис кэмистиэтин бэрэссэдээтэлэ Антонина Григорьева кэлэ сырытта.

Норуот дьокутаата Ньурба улуусун Сүбэ мунньабын бэрэссэдээтэлин Сергей Евсеевы кытары "Айар киин" норуот айымньытын дьыэтигэр нэһилиэк тэрилтэлэрин уонна уопастыбаннай тэрээһиннэрин салыааччыларынаан көрсүһүү бытта уонна ааспыт сыллаагы үлэтин туһунан кылгас отчуот онордо.

Үгэскэ кубулуйбут мунньах саҥа сабаланаат даһаны, бочуоттаах ыалдыһытын үчүгэй өттүнэн соһутта. Баһылыкпыт Леонид Ушканов Антонина Григорьевага иһирэх махтал тылларын эттэ уонна "Бордон нэһилиэгин социальнай-экономическай сайдыытыгар кылаатын иһин" бэлиэни түөһүгэр ииллэ. Антонина Григорьева бу наҕараада киинэхэ долгутуулаах буоларын уонна инникитин биһиги нэһилиэкпит туһугар өссө өрө күүрүүлээхтик үлэлииргэр көбүлүүрүн туһунан эттэ.

Дьокутааппыт былырын бэрт таһаарылаахтык үлэлээбит. Холобур, дыан туруор диэри Ил Түмэн барыта 20 сокуонга уларыты киллэрииттэн аһыһын Антонина Григорьева тус бэйэтэ көбүлээбит.

Киин отчуоттар манньк түгэнэри бэлиэтээтэ. Былырын Москва институтун үлэһиттэрэ Хатыы, Маалыкай олохтоохторун доруобууларын, салгыны, ууну, буору чинчийгэһтээхтэрэ сатамматах. Ньурбага эр аһыах күн үлэлээбиттэр. Ол үс сыллаах бырагыраамага 300-тэн тахса мөлүгүн көрүлүбүт. Биһигиттэн сабалаан Бүлүү өрүс тардытыгар оннук чинчийиилэри ытыахтаахтар.

Анал мунньах быһаарытынан, дьэ, быйыл эндокринолог быраастар Хатыыга уонна биһиэхэ кэлэр буолбуттар. Кинилэр хас биердии киһини сыһыан көрүөхтээхтэр. Антонина Григорьева "АПРОСА" драгата саахал таһаарытын кэннэ Бүлүү өрүс тардытыга туох-ханньк охсуу ылбытын кырата үс сыл чинчийэн, кэтээн көрөн баран этиэххэ сөп диэтэ. Ол эрэн билигин биллибит сорох түгэннэри сэгэттэ.

Холобур, Марха өрүс уутун киртийиитэ 3-с истиэпэннээх диэнэ биһиргэтиллибит. Ити мунутуур киртийи көрдөрүүтэ буолар. Урут стронций-90 анализтарга көстөр

этэ, былырынныгы ити химическэй хэк биллибэтэ. Ол оннугар тимир, магний бырыһыана син биер нуорманы сабырыара биһиргэтиллибит.

Антонина Григорьева соторутаабыта өрөспүүбүлүккэбит федеральнай бүддьүөттэн хаарбах дьыэ-лэртэн дьону көһөрүүгэ эбии харчы ылбытын туһунан иһитиннэрдэ. Уонна ол харчыттан сороҕо Маалыкайга көрүлүрүн туһугар кыһалыах буолла. Быйыл сатамматабына, эһиил ыларгытыгар саарбах суох диэтэ.

Нэһилиэк баһылыга Леонид Ушканов дьокутаакка Маалыкай учаастактаабы балыһатын дьыэтэ улаханньк эргэриитин, аныгы ирдэбиллэргэ улам сөп түбэспэт буолан иһэрин уонна өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүгэр сөбө суох ороскуоттаһын туһунан кэпсээтэ. Уонна өрөспүүбүлүкэ Ил Дарханыгар Айсен Николаевка, Ил Түмэн бэрэссэдээтэлигэр Петр Гоголевка туһуламмыт саҥа балыһа дьыэтин тутар туһунан көрдөһүү суруктары Антонина Григорьевага туттарда: "Бу суруктары үс нэһилиэк олохтоохторун аатыттан Бордон, Малдыаар, Мэнгэдьк баһылыктара илии баттаатыбыт", - диэн тоһо-лоон эттэ.

Манна даһатан, дьокутаат туту-луга суох чинчийи түмүгүнэн Ньурба улууна медицина өнөрлөрүн онгорууга өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн иккис миэстэбэ сылдьар диэн кэпсээтэ. Онуоха Леонид Ушканов ол оройуон киинигэр баар үчүгэйдик хааччылыбыт тэрилтэлэринэн сыаналыылара буолуо диэн саба-балаата. Дьокутаат сорох нэһилиэк кыһалбаларын Степан Васильев 125 сылыгар аһаммыт тэрээһиннэр бырагыраамаларыгар киллэрэн көрүөххэ сөп диэн сүбэлээтэ.

Нэһилиэк сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Прокопий Степанов сылгы со-буотун "Саха ынаба" тэрилтэбэ биэрэри түргэтэтэргэ, дьэлиик ыттары аһыатар үлэни уларытарга уонна бүддьүөтү ааһар методикаы форум-нарыгар" киерэн истин-иһирэх эбэрдэ, алгыс тылларын эттэ.

Александр ИЛЬИН-ЕГОРОВ,
"Маалыкай" пресс-киин.

– Редакция почтата –

Олох биирдэ бэриллэр

Мин, Григорьева Христина Николаевна, 2020 сыллаахха ыам ыйыгар ис уорганын ыарыта бэргээн (быар тааһа) олохтоох ФАП фельдшера арыаллаан, Аканаттан хирургическай отделениега суһаллык киллэрил-либитим. Онно мистэтигэр көрөн-истэн быһаара охсон эппэрээсийэбэ анаатылар.

Арменияттан кэлбит медицинскэй наука кандидата, Ньурба куоратын хирургическай отделениегын кылаабынай бырааһа Генри Алексеевич Арутюнян сүрдээх уустук операция онгоруу, күн сиригэр өссө оло-рогго кыах биэрдэ диэн мунура суох улахан Махталбын этэбин.

Генри Алексеевич салыааччылаах эдэр, сиппит, күүстээх улахан кэ-лэктиип күннэри-түүннэри ыарыһахтары бүөбөйдээн, эмтээн атахтары-гар туруоран атаараллар.

Бу күндү Аанһал буолбут дьоммор күн сиригэр баар киһиэхэ аһам-мыт бары дьолу-соргуну ис-сүрэхпиттэн баһарабын!

Акана нэһилиэгин ытык кырдыаһа, Бочуоттаах олохтооҕо, общественнига, сэрии оҕото Кристина Николаевна ГРИГОРЬЕВА.

Хос эбэбинэн киэн туттабын

Мин хос эбэм СЕМЕНОВА Мария Николаевна Хангаласка 1930 сыллаахха дьадаҥы дьыэ кэр-гэнгэ төрөөбүтэ. Аҕата Дуораан диэн киһи, ийэтэ Балаабыа диэн эбит, кини иккис оҕонор төрөө-бүтэ. Кини иккилээх оҕо эрдэби-нэ Балаабыа эдьийэ аах Агаап-пыйалаах ииттэ ылбыттара. Хаама сылдьар оҕону ыһыах сабана тах-са сылдьан көрөн, күһүнүгэр сү-гэн киллэрбит.

Убайдара Сэмэн уонна Өлөк-сөй, улахан уолаттар, кыыс оҕо диэн туораппатахтара, балтылара суох дьон үрдүлэригэр төкүнүтэн, көрөн-хараһан улаатыннарбытта-ра. Сэрии кэмигэр дьахталлар, оҕолор уонна аармыйаҕа ыҥы-рыллыбатах эр дьон өттө хаалан холкуоска үлэлээбиттэрэ. Хос эбэм Маайа дьыбэ олохбокко, үлэ ыарахаттарыттан чаһыйбакка аһаар кырыгыттан үлэлэспитэ. Сайын бурдук ыһыта, от оттоо-һуна, бурдук хомуйуута, кыһын от-мас тийиитэ, сүөһү көрүүтэ

барыта дэриэбинэбэ хаалбыт дьон: ийэлэр, эдьийдэр, кырдыа-

бастар, улаатан ээр оҕолор сан-ныларыгар сүктэриллибитэ.

Хос эбэбин олус хосун, кыа-йыһылаах-хотуулаах үлэһит, үөрэ-көтө сылдьар үтүө майгылаах, түргэн туттуулаах этэ диэн хай-гыылара.

Сэрии сылларыгар эргэ дьыэ-лэри көтүрэн, бэрэбинэлэри тас-пыттар, онно эбэм Маайа бары-тыгар сылдыбыт. Сайын от ох-соллоро, мунһалара.

Хос эбэм Мария Николаевна 1947 сыллаахха Саха АССР Ком-сомол обкомуттан Бочуотунай грамотатынан, "Сэрии сыллары-гар килбиэннээх үлэтин иһин" Сталин төбөлөөх мэтээлинэн на-бараадаламмыта.

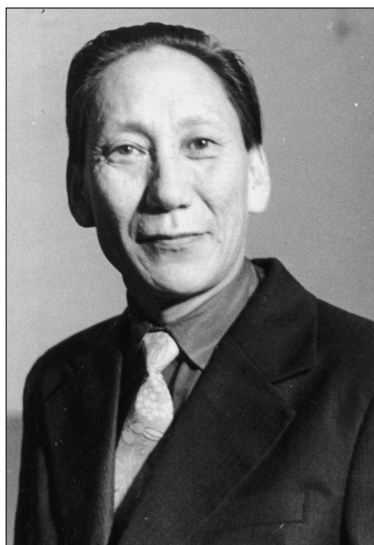
Хос эбэм туһунан эбэм Агафья Семеновна кэпсээбитэ. Хос эбэ-бинэн киэн туттабын, кини кур-дук улааттаһына үлэһит буолуом.

НИКОЛАЕВ Семен,
Акана орто оскуолатын
2-с кылааһын үөрэнээччитэ.

– Умнулубат ааттар –

Олобун култуураба анаабыта

Василий Иванович Елизаров 1931 сыллаахха тохсунньу 14 күнүгэр Омолоон нэһилиэгэр Саалтааныга Куоҕастаах түбэттигэр Иван Степанович уонна Анна Григорьевна Елизаровтар дьиэ кэргэт-тэригэр төрөөбүтэ. Саалтааны 4 кылаастаах, Чаппанда 7 кылаастаах оскуолаларын бүтэрэн баран, оройуон киинигэр Ньурбаба кирибитэ уонна 9-с кылааска үөрэнэ сылдьан сэлликтээн хас да сыл эмкэ сылдыбыта.

Василий Иванович үлэтин Саалтааныга ааҕар балаҕанга билэлтиэкэринэн, кэлин Саалтааны кулубун сэбиэдиссэинэн өр сылларга диэри үлэлээбитэ. Чаппандаба кулубу сэбиэдиссэинэн үлэли сыйдыан 1966 сыллаахха кулуб тутарга самалык быыбарга нэһилиэк Сэбиэтин исполкомун бэрэссэдэтэлинэн табыллан үлэлээбитэ.

Онтон култуура дьэтин дириктэринэн үлэлээн оройуонга, өрөспүүбүлүкэ кытары биллибитэ. Кини үлэлиир сылларыгар Чаппанда кулубун уопута оройуон, өрөспүүбүлүкэ хаһыаттарыгар элбэхтик сырдатыллыбыта. А.К. Пахомов историческай наука кандидата буолар диссертациятын сүрүн ис хоһооно В.И. Елизаров үлэтин уопутугар олоҕурбута. Ол түмүгэр Чаппанда кулубун үлэтин уопутун туһунан кинигэ бэчээттэнэн тахсан өрөспүүбүлүкэ кулубтарыгар тарҕатыллыбыта.

1972 сыллаахха Ньурбатаабы култуура дьэтин старшай методичинан өрө таһаарыллыбыта. Василий Иванович ханна даҕаны, ханнык да дуоһунаска үлэлээбитин иһин уопуттаах, киэн билиилээх уонна толоругас үлэһит быһытынан биллэрэ. Ол иһин даҕаны манньк эпийэттээх эбээһинэһи киниэхэ эрэ итэҕэйбиттэрэ. Методист-педагог, наставник, сүбэһит-амаһыт, үтүөгэ-кэрэҕэ күбүлээччи, санганы, бастыгы олохтоочу. Уопуттаах үлэһит бу эбээһинэһин чиэстээхтик толороро.

Култуура методическай каби-

нетын ытар үлэтин хайысхата киэнэ. Кулубу үлэһиттэрин оройуоннаабы семинарда кэммиттэн кэмигэр ытыллыларын ситиспитэ. Бастыг уопут оскуолатын, эдэр үлэһиттэр практикунарын методическай кабинет салайан, тэрийэн үлэлэтэрэ. Кулубу үлэһиттэригэр араас өртүтээх көмөлөр оҕоһуллалара. Итиннэхэ култуура дьээлэригэр ытыллыахтаах бизэрдэр тематикалара, өйтөн сурунааллар сценарийдара, уо.д.а. матырыйааллары кабинет бэлэмниирэ.

Методическай кабинет ис кирибэхтик оҕоһуллубута. Манна бааллара араас темаларга оҕоһуллубут истиэндэлэр, үчүгэй үлэлээх кулубтар үлэлэрин кэпсиир альбомнар. "Кулубу үлэһитигэр көмө" диэн методическай сүбэлэр, кыра формалаах көрдөрөн агитация, өгнөөх хаһыаттар, "Бойобуой листоктар", "Чабылдан" хаһыаттар, методическай библиотэикэ, кулубу тэрилтэлэрин социалистическай эбэхээтэлиститбэлэрэ - бука барылар уурбут-туппут курдук ис кирибэхтик

оҕоһуллубуттара. Истиэндэлэр тематикалара тус-туска салааларынан кэммиттэн кэмигэр, сөптөөх даталарынан көрөн, сангардыллан, сөргүтүллэн иһэллэрэ. Оройуон култуурунай олобун сайдыытын историятыгар аналаах бэртээхэй мунук этэ. Маны кытта сэргэ култуурунай-сырдатар тэрилтэлэр сыллаа сайдыыларын көрдөрөр истиэндэ, "Кулубу үлэһитигэр көмө" салааба олус баай матырыйаал буоллубута. Кулубу үлэтин санга ньымаларыгар элбэх матырыйаал буоллубута.

Улахан болҕомто кулубу үлэһиттэрин ортолоругар араас сүбэлэри уонна информациялары биэрийгэ ууруллара. Кулубу үлэһиттэригэр аналаах практикун үлэлиирэ. Манна тыа сиринээҕи кулубтар үлэһиттэрэ сөптөөх бэлэмнэһини бараллара. Күннээҕи үлэлэригэр көмөлөөх сүбэлэри ыаллара. Ол түмүгэр үгүс кулубу дьээлэрэ бэйэлэрин үлэлэрин биллэрдик сөргүтүттэрэ. Үгүс кулубтар мантан ситтэрэн үлэлэрин былааннаахтык тэрийэллэрэ, үлэлэрин ис хоһооно тупса-

рыллан, методическай мунуктары тэрииммиттэрэ.

Методическай кабинет оройуон партийнай, комсомольскай, уопастыбаннай тэрилтэлэрин, оскуолалары кытта сибээһэ кэһээбитэ. Кулубу үлэһиттэрэ күннэтэ сылдар сирдэринэн, үтүөгэ-кэрэҕэ уһууааччы, элбэххэ үөрэтээччи буолбута бу кабинет. Кабинет кулубу дьээлэрин методическай кабинеттарын өрөспүүбүлүкэтээҕи көрүүтүгэр бастаан кулубу министиэристибэтин Бочуотунай грамотатынан наҕараадалаабыта.

Василий Иванович бэйэтэ үөрэммит бэртээхэй худоһунньук этэ. Кини оҕо эрдэбиттэн уруһуйдуурун таптыыра уонна оннук улааппыта. "Күн тахсыта" диэн өйүттэн булан оҕорбут хартыыната 1967 сылга оройуон куонкурсугар иккис бириэмийэни ылыта. Үчүгэйдик оҕоһуллубут истиэндэлэр, паннолар, композициялар агитация сүрүн средотыгынан эрэ буолбакка, ону ааһан кулубу дьэтин уонна бөһүлөк уопсай киэргэтиитин,

архитектуратын быстыспат сорботунан буолара. Көрдөрөн агитация өрөспүүбүлүкэтээҕи III көрүү-куонкурсугар ситиһиллээхтик кыттан миэстэлэспитэ. Уруһуйдара чабылхай кырааскалаах, чуолкай оҕоһуулаах, ыраактан көстүүлээх буолаллара кинини ордук кэрэхсэтэрэ.

Кэлин райсовет култуураба салаатын аппаратагыгар ынырыллан 3 сыл инспекторынан үлэлээбитэ. Кулубу уонна отдела өрөспүүбүлүкэбэ 5 төгүлүн кыайыылаабынан тахсан, көһөрүлэ сылдьар "Кыһыл Знамя" Ньурбаба хаалбыта.

Василий Иванович Ньурбатаабы "Норуоттар доҕордоһуулар" музейы тэрийиигэ кыабын, сыратын эмиз уурбута. Быһаччы кыттан, кыраайы үөрэтээччи быһытынан даҕаны, "Сэргэ" диэн илиинэн таһаарыллар сурунаалга Ленинскэй оройуон сайдыытын хронологическай даталарын 1967 сылга диэри бастакынан ситиһилии оҕорбута.

Василий Иванович "ССРС култуураатын туйгуна" бэлиэнэн, "В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылыгар Үлэбэ туйгунун иһин" үбүлүһүнэй мэтээлинэн, "Саха АССР 50 сыла", "Социалистическай куоталаһы кыайыылааба 1974 с.", "IX пятилетка кыайылааба" бэлиэлэринэн, "Үлэ бэтэрээнэ" мэтээлинэн, Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун Бочуотунай грамотатынан наҕараадалаабыта.

Худоһунньук, фольклорист, музейевед, кыраайы үөрэтээччи Елизаров Василий Иванович 1988 сыллаахха от ыйын 5 күнүгэр Чаппандаба дойдутугар тахсан олорон эмискэ ылдыан олохтон туораабыта.

Кини үтүө аата Ньурба улуусун историятыгар өрүү баар буолуоҕа.

Татьяна Дмитриевна СИДОРОВА,
Н.Т. Степанов аатынан түмэл салаааччыта,
Чаппанда.

– Иһирэх тылынан –

Тимир көлө луохтуура

Хорула Ньурба оройуонун биригүк нэһилиэгэ. Хаһан эрэ 1500-ҕа чугаһаабыт нэһилиэнньэлэнэ сылдыбыта. Орто оскуолата, суолаһиэ суох буолан, элбэх киһи Мархаба, Маарга, Ньурбаба, Антоновкаба, Дьикимдэбэ көһөн олохсуйбута. Бүгүн 800-һү кыайбат киһи сайылык эбэни эргийэ үлэлээн олоҕор буоллабына, ааһан көрдөххө 3-4 итиччэ киһи оройуон, өрөспүүбүлүкэ, Дьокуускай куораттарга олохсуйан, аҕа-уруу тэрийэн олоҕоллор, үөрэнэллэр, үлэлииллэр.

Ханна да олохсуйбуттар Хорула ыччаттара төрөөбүт-үөскээбит Хорулаларын аатын-чиэһин түһэн биэрбэттэр. Ол да иһин 3-4 көлүөнэ Хорула ыччаттара "Хорула" диэн ааттаналлар: Хорулинскай Иннокентий райпрокомбинат таһас быһааччытынан 50-70-с сылларга үлэлээбитэ, Хорула Дьөгүөр-Иванов Егор Васильевич - Ньурба куоратын хоммунаальнай хаһаайыстыбатын бочуоттаах үлэһитэ, бэртээхэй болотунньук, талааннаах мас ууһа. Хорула Дьөгүөр - математика учуутала, спордун музатын арийыгыт, спорду пропагандалаабыт соботох суруналыс, улуус Бочуоттаах олохтооҕо.

Хорула аатын ааттаттар саамай эдэр киһи - бу мин бүгүн кэпсириг уочаркам дьоруойа, Маар бөһүлөгүн олохтооҕо Иванов Владимир Алексеевич - Маардаар убаастаан ааттыыр Хорула Болуодба буолар.

Быйыл обус сылыгар дьыл муһутуур тымныы ыйыгар олунньу 5 күнүгэр Хорула бастакы механизатора Иванов Алексей Михайлович (Сирэй Бөбөс) уонна Иванова Анна Саввичнаба 1956-та сыллаахха Маар бөһүлөгэр биэс оҕолоох ылга бастакы-

нан төрөөн күн сирин көрбүтэ. Бу күнүгэр Володя иллээх-эйэлээх ыал аҕата, эһэтэ буолан олорон 65 сааһын туолан, аҕам саастаахтар аармыйаларын хантатар.

Володя ойор күннээх оҕо сааһа аҕатын дойдутугар ааспыта. Механизатор аҕалаах буолан кыра сааһыттан техникаба сыстыбыта, аҕатын кытта ДТ-75 тыраахтырын аан бастаан өссө 6 эр саастааҕар урууллаан ыппыта. Аҕата "туһаһып хатаран тимир көлөнү бэйэтэ уруулуур киһи буолуоҕа" - диэн үөрэрэ уонна кыратыттан тизхиникэбэ сыһаарбыта.

Хорулаба кылааһынньыга Степанов Сашалыын өссө алын кылааска үөрэнэ сылдьан дэриэбинэттэн чугас "Дьабы" сийигэр ыстаап тэринэн массыына тангар санаалаах саппаас чаастары, эргэ көлүһөлэри хомуйан мунньуналлар. Ол сылдьан сохуос гарааһыттан массыынаны "раскулачи"гынан тутулан турардаахтар. Бу икки айылҕаттан талааннаах уолаттар чаһыы өрөмүөннүүр маастар буолбуттара, бөһүлөк оҕолорун бэлэсипиттэрин, мопедтарын, матассыкыллаларын өрөмүөннүүр "мэхээнник" оҕолор буолбуттара, арыый улааталарын диэки аҕатын тыраахтырын өрөмүөннэхэр көмө оҕолор буолбуттара.

Болуодба Хорула 8 кылаастаах оскуолатын бүтэрэн баран Маардаабы 3 №-дээх СПТУ-га үөрэнэн суоппар курсун бүтэрбитэ.

Бары сэбискэй патриот оҕолор курдук сэбискэй аармыйаба

2 сыл дьиннээх сулуспаба - спецназга сылдыбыта, ыарахан таанкаларга зарядниктаабыта.

1977 сыллаахха аармыйаттан кэлиэбиттэн сааһынан бочуоттаах сынныаланга барыар диэри Хорулаба, Маарга өр сыл араас мааркалаах тыраахтырдары урууллаан ыраабы чугаһатар тизйэр-таһар үлэбэ таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

"Эдэһэн" курдук ыраах сиртэн фермаба от тизйэрэ, 9 сыл устата аатырбыт хортуска үүннэрээччи Егоров Яков Иванович звенотугар, элбэх гектардаах хортуска бааһынатыгар ДТ-75 тыраахтырынан сайынын уу ыстаран үрдүк үүнүүнү ылбыттара. Онно Хорула Болуодба үтүөгэ-өнгөтө улаһана чуолкай!

Төһө да анал үөрэбэ суоһун иһин, бэрт сүрбүнэн, бэйэтэ ааһан-үөрэтэн киэн профилаах механизатор буоларын ааһан, айылҕаттан бэриллибит дьоһурун сайыннанан бэйэтэ сылдьан эрэн "Тимир луохтуура", анал үөрэтээх механиктар таһымнарынан билиилээх механизатор, өссө өйтөн айан оҕорор конструктор-механизатор буола үүнэ тахсыбыта үөрүүлээх.

Аахтаах Хорула Болуодба элбэх идэни баһылаабытын чахчылар кэрэһэлииллэр: суоппар, тракторист, автослесарь, сантехник, электросварщик, токарь, электрик, дьэбэ-уокка туттулар тизхиникэни өрөмүөннээччи о.д.а.

Киһи билэринэн, Болуодба

сыбаалкаттан бырабыллыбыт массыыналары хомуйан вездеход массыына оҕорон 10-ча сыл сүүрдүбүтэ. Кэлин аҕыйах сылаабыта бырабыллыбыт УАЗ массыына арааматыгар Москвич мотуорун олордон хайдахтаах да бадараантан ингибэт массыынаны танган ситэрэн-хоторон оҕорон сүүрдэ сылдьар. Аны төһөлөөх элбэх матассыкыллалары, моторуоллардары оҕорбутун ааһан сиппэккин.

Микроволновка трансформаторын олордон сварочнай агрегат оҕорбута. Аны мясорубка мотуоругар турботор редукторын холбоон шлифовкалыыр чочуну оҕордо.

Төһөлөөх элбэх киһиэхэ баанньык, сиргэ бултуур-балыктыыр дьэ тимир оҕохторун оҕорбута, тэрилтэлэргэ, биридиилээн ыал олоҕор чааһынай дьээлэрин итигэр систиэмэлэрин танмыта буолуой.

Володя төһө да сааһырдар сууланан баран дьэбэ олоҕорбот. Быһата ыныгыктан-ыныгыкка сылдьар сүүрэр, тардар күүстээх тизхиникэ арааһын тилиннэрэр тимир көлө луохтуура буолар.

Володя аҕатын Өлөксөйү батан барыга барытыгар улгум, хаһан да кимиэхэ да аккаастыыры билбэт, толоругас, чахчы бэйэтин идэтин баһылаабыт киһи быһыытынан дьонугар-сэргэтигэр, доҕор-атас дьонноругар апаратыахтаах киһи.

Володя киһи быһыытынан бэйэтэ "кэрэ киһи" кэргэнэ Маргариталыын 42 сыл биригэ олоҕор-

лор. 2 кыыс оҕолоохтор. Улаханнара Аанчык бэйэтэ 5 оҕолоох, оҕолоро бары үөрэх оҕолоро, кыра кыыстара Айза туспа ыал ийэтэ, 2 оҕолоох. Кыргыттар иккиэн эдэр ыал ийэлэрэ.

Володя уонна Маргарита оҕолорун уонна 7 сиэннэрин тапталларыгар угуттанан дьоллоох Эбэ уонна Эһээ дьоннор, быр-бааччы олоҕоллор, улусханньык сайдар олобу кытта тэнгэ хардылаан, олох быйаһын сомсоллор. Сарсынны күн саһарбатын сырдык сулус онгостоннор, бу кэрэ орто дойдуга уһуннук оһуордаах олобу олоҕор баа санаалара туолуохтун диэн, айыы дьонун алтыһан албаатаахпыт буоллун!!

Атаспыт-доҕорбут

Болуодбаны
Алта уон бизэкин туолбут
Ааньылын күндү күнүнэн
Аман-өс алгыстаах тылынан
Айхаллаахпыт буоллун дуу!
Алта уон бизэкиттэн эн
Аҕам саастаахтарга кириэҕин,
Амарах аҕа, иһирэх эһээ буолан
Алыс дьоллооххун эн бүгүн.
Аны да олоҕу дуу уһуннук
Айыы киһитин олобуна
Айа-тута, үүнэ-сайда,
Аҕыс уонгар диэритин
Айгыл силик лабааларын
Айгыраабаталлар ханнык...
Айбыт айыһытын аһаан
Аччыгыһа сүүс сылы биэрбитин
Аһары түһэнгин Эн өссө
Аал уоккун күөдүчү оттонгун
Алаһа дьэбэҥ сылытан
Арыылаах алаадынан күндүлээ
Аймах билэ-дьонноргун,
Аһан иһэр ылдыһыттаргын,
Алгыс баһа сыаланньын,
Адыас оннук эрэ буолуохтун!!!

Уйбаан НЬКУЛААЙАП-
Сизн Дьынайап,
РФ Суруналыыстарын
сойуһун чилиэнэ.

Ыччаппыт төлкөтүн түөрэбэ

Ханнык бабарар норуот ыччата үтүө сизэрдээх-майгылаах, үрдүк сайдыылаах буоллабына, үүнэр-сайдар, чэчириир анал-лаах. Билингни кэм ыччата дойдутугар бэриниилээх, норуотун туһугар үлэлиир, үөрэнэр, олоххо күүстээх тардыһылаах тускулу тутуһуохтаах.

Саха ыччата олоххо ханнык тосхолу туһан үөрэнэ, үлэлии сылдьарын кэккэ сылларга кэтээн көрдүм. Түөрт уон сыл оскуолаба оҕону иитиигэ-үөрэтиигэ ылбыт билиибэр-көрүүбэр, уопуппар тирэбирдим. Үөрэппит оҕолорбун, төрөппүттэри, учууталлары кытта сэнэргэстим, санаабын үлэтһинним.

Ыччаппыт туһунан бары биир санаалаах, көрүүлээх, толкуйдаах эбиппит диэн үөрдүм, астынним.

Мин бочуоттаах сынныалангга олорор оҕонньорбун, Дьокуускай куоракка кыстыбын, сайын төрөөбүт дойдубар, Күөх Ньурбага, сайылыбын. Дьокуускайга үөрэммит университетым таһыгар, атах тэпсэ олоробун. Күн айы устудуон аймагы уулуссаба, маҕаһынгна көрсөбүн, эдэр саастын ахтан-санаан ааһабын.

Үс сыл усталаах-туоратыгар Сэргэлээххэ пиибэ бытыылката тутуурдаах, бөппүрүөскэ уобуулаах, холоочук ыччаты көрбөтүм. Олоххо сыаллаах-соруктаах, сырдыкка, кэрэбэ тардыһылаах оҕолору көрөр наһаа үчүгэй, киһи үөрэр.

Дьоллоох киһи үөрэ-көтө сылдьар, бэйэтигэр эрэллээх, кыраттан санаата түспэт, чөл куттаах буолар. Манньк эйгэбэ, турукка сылдьар киһи майгыта-сигилиитэ түспэр. Бу - дьиннээх дьол буолуон сөп.

Төрөөбүт төрүт дойдубар Ньурбага, олох-дьаһах, сизэр-майгы туругун анааран көрдөөхө, Дьокуускай куорат олобуттан олус уратыта суох. Ньурбага элбэх киһини, ыччаты билэр буоламмын билингни олох туһунан истинник-иһирэхтик санаа атас-тастым, дуоһуйа сэлэстим.

Үөрэппит уолум Зедгендизев Михаил тус бэйэтин санаатын, толкуйун аһаҕастык көпсэбэтигиттэн олуһун үөрдүм, астынним. Кини элбэх оҕо амарах апата. Михаил кэпсир: "Элбэх оҕоолоох сааһырбыт киһи олобу көрүүтэ, өйө-санаата диригинир, сааһыланар эбит. Оҕолорум майгыларын-сигилилэрин бэйэм оҕо саастын кытта тэннээн, анааран көрөр буоллум. Ааспыт үйэ 80-90 сс.. аһы утах, табаах өрө тутулар, тарбаммыт кэмэ этэ. Биирдиилээн үөлээн-нээхтэрим очурга обустарбыттарын, ингэрийбиттэрин санаатахпына, сүрдээбин хараастабын. Олоххо сыал-сорук туруорунар, бэйэлэрин сатаан салайынар үгүс табаа-

рыстарым дьон кэккэтигэр ситиһиилээхтик үлэлии сылдьаллар. Аһы утах, табаах киһи чөл кутун айгыратарын, үтүө сизэргэ-майгыга сөп түбэспэтин, буортулаабын аныгы ыччат өйдөөбүт. Төрөөбүт дойдуга тардыһылаах күүһүрбүт, оттон төрөөбүт дойдутун, үөскээбит түөлбөтин аанньа ахтыбат, сэнээрбэт киһи бар дьонугар иэһин толору төлөөбөт", - диэн Михаил Васильевич ис санаатын аһаҕастык үлэтһиннэ.

Кини тус бэйэтин олобун уопутугар, билиитигэр-көрүүтүгэр тирэбирэн түмүктээх санаатын этиитэ дириг суолталаах, киһини толкуйдатар.

Сэргэлээх түөлбөтин олохтооҕо, учуонай, идэтинэн геолог, омугунан нуучча Алтухова Зинаида Андреевна эдэр ыччат эйэбэһин, үтүө санаалаабын, уйаҕас дууһалаабын, кырдыаҕас дьонго амарах, болҕомтолоох сыһыанын иһин ис сүрэхтээн махтанар.

Онтон М.К. Аммосов аатынан Хотугулу-Илингни федеральнай университет исторической факультетын устудьуона Потапова Снежана: "Хас биирдии устудьуон дойдутугар, бар дьонугар туһалаах үлэһит буоларга сыал-сорук туруорунан, ситиһиилээхтик үөрэнэргэ кыһанар, общественной үлэбэ актыыбынайдык кыттар, чөл олобу туһунар, спордуна утумнаахтык дьарыктанар. Устудьуон бэйэтин сайыннарытыгар улахан болҕомто уурулар," - диэн киэн туттан кэпсиир.

Көстөрүн курдук, санаа атастаһыта аһаҕастык дьын олоххо баары кэрэһэлиир. Ыччаппыт "Айыы сырдык суолунан" кэрэбэ, сайдыыга дьулуһар тускулун туоһулуур.

Кэлэр өттүгэр баар ситиһиилэри чингэтэр, сайыннары тускулу туһунар чингэтэр сорук турар:

- Үөрэҕири кыһалара, спорт тэрилтэлэрэ, киһи быраабын харыстыыр органнар, общественность үлэлэрин күүһүрдүү, сайыннары.

- Үөрэҕи олобу онгостор үөрүйэхтэри кытта дьүүрэлээн, бэйэни сатаан салайынар сатабылы баһылааһын.

- Ханньк бабарар олох күчүмбэйдэрин этэнгэ туораан, ситиһиигэ кэлиигэ дьулуһуу, туохтан да санаата түспэт, чөл куттаах, куһаҕан дьаллыктарга эйэлэспэт өйү-санааны ииттинии.

- Төрөөбүт дойдуга, бар дьонго таптал төрөөбүт тылтан, дууһа холумтангыттан төрүүтүнэрин кутунан-сүрүнэн ылынан, төрөөбүт тылы "Дууһа тылынан" билинии.

- Олоххо сыал-сорук туруорууну, тулуурдаах, дьулуурдаах, олобу онгостор сатабыллаах буолуу.

- Итэбэл - Ыра санаа - Таптал - Махтал - Эрэл сырдык өйдөбүллэригэр тирэҕири.

Ыччаппыт, биһиги Аал Луук Маспыт

силиһэ, мутуга буолан, үүнэр-сайдар ылылаах. Ыччаппыт чөл куттаах-сүрдээх, чэгиэн-чэбдик, үүнэр-сайдар "Айыы суолун" тутустабына, самныбат саргыланыхпыт, уруйбут олохсуйуоҕа, тускулбут түстэниэбэ.

Семён Акимович ПОТАПОВ, Арасыйыа үөрэҕириитин туйгуна, Учууталлар учууталлара, Үөрэҕири Бочуоттаах бэтэрээн.

Төрөөбүт ты уонна suruk-vicik кунуһун! Төрөөбүт ты уонна сурук-бичик күнүнэн!

Төрөөбүт тыл күнэ бэлиэтэнэрэ тылбыт сүтэр кутталга киирэрин бохсор, салгыы сайдарыгар тобоос биэрэр. Саха сириг үрдүнэн бу күн саха норуота өрө көтөбүллэр, өйө-санаата сытырыхайар, ааспыт аһаар, инникини ырыналыыр. Н.И. Прокопьев аатынан Хатыгытаагы орто оскуола (дир. Николаев Л.А.) үгэстэн туораабакка, үөрэнээччилэригэр, үлэһиттэригэр уонна төрөппүттэригэр анаан араас ис хоһоонноох үлэни араас киэбинэн нэдиэлэ устатын тухары ыытта. Үлэни иитэр үлэбэ дириэктэри солбуйааччы Габышева Матрена Гаврильевна иилээтэ. Оскуола оҕолоро уонна үлэһиттэрэ бу күннэргэ сахалыы туганна саха буолалларын өссө төгүл кэрэһэлээтилэр.

Оскуола педагог-библэтиэкэрэ Тихонова Екатерина Николаевна онгорбут "Сайдам саха тыла" викторинагыгар төрөппүттэр бары кэриэтэ кытыннылар. 10 эр да буоллар киһини толкуйдатар боппуруостардаах ыйытыкка 100 % сөптөөх эппиэти 6 төрөппүт биэрэн, кыайылаах үрдүк аатын ылан, туоһу сурук тутта: Васильева И.И., Васильев А.С., Менкаров С.С., Иванова М.Н., Егорова М.С., Ефремова Я.Н.

Дьэ кэргэнинэн "Хаартыска нөҕүө айымньыны таай" күрэххэ түөрт үлэ киирбитэ. Күрэхтэһээччилэр биир хаартысканан айымньы ис хоһоонун биэрэргэ кыһаннылар. Ол курдук, Т.Е. Сметанин "Күөрэгэй" остуоруйатынан сэттэ кутуйаҕар хааһы сизтэ олорор, амарах сүрэхтээх Күөрэгэй-Сэмира Николаева (VI кыл. үөр.) бастаата.

Саха норуотун таптыыр, бэл киинэ онгорон оҕо-аймах, дьон-норуот биһирэбин ылыт. "Бизэ ынахтаах Бэйбэриксэн эмээхсин" остуоруйатын уустаан-ураннаан көрдөрбүт Яковлевтар дьэ кэргэнинэрэ иккис дьонуннаах миэстэни ыла. Үсүһү Семенов Ганя, Х кылаас үөрэнээччитэ Д.К.

Сивцев-Суорун Омоллоон "Чүөчээски" айымньытын дьүһүннээн ыла.

В.С. Яковлев-Далан "Дьикти саас" айымньытынан IX кылаас үөрэнээччилэрэ Анисимов Борис, Данилов Миша, X кылаас үөрэнээччитэ Яковлев Сайаан биһирэннилэр.

"Саха суруйааччылары" тескэ эмиз оҕо да, үлэһит, төрөппүт да көхтөөхтүк кытыннылар. Бэриллибит хаартысканан суруйааччы аатын билэн, улахан дьонго мунутуур кыайылаабынан эбии үөрэхтээһин педагога Анисимова Надежда Анисимовна, оҕолорго оскуола выпускниката Петрова Лилиана буоллулар.

Оҕону кытары үлэ салайааччыта Егорова Галина Павловна "Саха тылын төһө билэбин?" диэн билиилэрин бэрэбизрээлиир ыйытыкка үөрэнээччилэртэн уонна улахан дьонтон эппиэт ыла. Оҕолор икки тылга, эдэр учууталлар биир тылга мунаах-сыйдылар. Тыл суолтатын барытын сөпкө уонна толорутук алын кылаас учуутала Оксана Алексеевна уонна дьэбэ үөрэтии педагога Анна Николаевна быһаардылар.

Дьокуускай куорат эдэр олохтоохторо саха тылларын кыайан быһаарбаттарынан, тэрийээччилэр биһиги оҕолорбут билиилэрин таһыма үрдүгүн үөрэ бэлиэтээтилэр.

Ийэ тыл тэрээһинин чэрчитинэн үөрэнээччилэр "Төрөөбүт тылым - барҕа баайым" саха суруйааччыларын хоһооннорун дорбоонноохтук аахтылар. Алын кылаас үөрэнээччилэрэ оройуоннаагы "Бастыҥ суруксуг" сахалыы дыктаан суруйуутугар көхтөөхтүк кытыннылар. Амма Аччыгыһын 115 сааһыгар аналлаах кылаас чааһы педагог-библэтиэкэр Екатерина Николаевна IV-с кылааска ыытта. Маалыкай куустатын IV кылаастарыгар ыытыллыбыт "Аман өс" араатардар күрэхтэригэр Саникова Сайнаара III бочуоттаах миэстэни ылан, үөртэ.

Хаамыскаҕа, хабылыкка таба оонньуурга "Дьөһөгөй оҕото" түмэлгэ тахсан, түмэл салайааччыта Кириллина Александра Васильевнаттан, нэһилээк билгэтиэкэрэ Егорова Антонина Марковнаттан, "Түөлбэ" КЭК дириэктэрэ Непряхина Аида Михайловнаттан маастар-кылааһы ылылар.

2020 сыл Саха сиригэр патриотизм сылынан ааспыт. Патриот дьин мин санаа-бар, тапталлаах тыйыс, тымныы Сахатын сиригэр олорор, кыабын, сатабылын биэрэн туран дьулуурдаахтык үлэлиир, билини-көрүүнү ылаары утумнаахтык үөрэнэр хас биирдии олохтоох.

Туругурдун сахабыт тыла! Turugurdun saqavyt tyla!

Мирослава ИВАНОВА, Мэҥэдьэк.

– Исписэлиис быһаарар –

Медико-социальной экспертизаҕа уларыйыылар

Аан дойдуга бүрүкээбит пандемияттан сылтаан 2020 сыл уратытык ааста. Кулун тутар ыйтан доруобуйаларынан хаачахтаах дьону көрүү хамыһыйата кэтэхтэн көрүүгэ барбыта. Биир сыллаах үлэ түмүгүнэн уопсайа 569 киһи Ньурба оройуонуттан аастылар, онтон 421 улахан киһи, 85 оҕо. Бастакытын инбэлиит буоллулар 63 улахан киһи уонна 6 оҕо.

Биһизхэ кэлэргэ направиленыи врачбной комиссиянан ааһан, ыарыһах аҕалбакка, реестр быһыытынан поликлиникаттан киирэр этэ. Бу сыл саҕаланыабыттан направиленыи №80н/131н 27.02.20 с. тахсыбыт бирикээскэ, Информационнай сыһыан бэрээдэгэр олобуран электроннай сибээһинэн киирэхтээхтэр. 2020 сыл бүтөбүттэн саҕаланан манньк үлэлии олоорбут, ону таһынан кумааҕыга суруллубут направиленыиларынан эмиэ үлэлиибит.

Кулун тутар 1 күнүттэн РФ Бырабытталыстыбатын Уураабынан, коронавируснай инфекция тарбамматын туһугар ылылар миэрэлэргэ уларытыылар, эбиилэр киирбиттэрэ. 2020 сыл алтынны 16 күнүгэр тахсыбыт 1697 №-дээх РФ Бырабытталыстыбатын Уураабын 3 пуунугар бу сыл олунньу 11 күнүгэр уларыйыы киирбитигэр олобуран, алта ыйга кэтэхтэн уһатыы эмиэ бу сыл алтынны 1 күнүгэр диэри салбанан барар. Доруобуйаларынан хаачахтаах дьону реабилитациялыыр бырагыраамалара эмиэ сыл аңарыгар уһуур уонна 486 н Үлэ министэриститэтин бирикээһигэр олобуран тохсунньу ыйтан электроннай сибээһинэн тустаах тэрилтэлэргэ тийиэхтээхтэр, кумааҕынан аны бэриллибэт буолла. Наада буоллабына ФГИС ФРИ базатыгар олобуран онго-

хуллубут сайтка SFRI.RU киирэн "Личный кабинет инвалида" диэни арынан көрүөхтэрин сөп, эбэтэр сайабыллыанна суруйан биһигиттэн ылыахтарын сөп.

Ону сэргэ 2020 сыл алтынны 24 күнүгэр тахсыбыт 1730 №-дээх, бу сыл олунньу 11 күнүгэр сангардылыбыт уурааха олобуран, алтынны 1 күнүгэр диэри үлэлии сылдан эмсэбэлээбит уонна профессиональнай ыарылаах дьон эмиэ кэтэхтэн 6 ыйга уһатылла тураллар.

Ону таһынан 27.11.20 с. № 723н бирикээскэ олобуран оҕолорго анаан эмиэ уларыйыы киирдэ. Подгизниктары уонна пеленкалары туттуу кэмэ аны саастарыттан тутулуктаах буолла: 0-3 сааһыгар диэри 8 чаас буола-буола уларыйыахтаах, 4-7 сааһыгар диэри 6 чаас буола-буола, 8-18 диэри 5 чаас буола-буола уларыйыахтаах. Онон подгизнигынан туһанар төрөппүттэр кэлэн сайабыллыанна суруйдаахтына подгизник ахсаанын сааһыгар сөп түбэһиннэрэн уларытаахпытын сөп.

Үлэбит чэрчитинэн көрдөһүөх этибит поликлиникаҕа телефонгугт нүөмэрин, аадырыскытын чуолкайдык биэрэргитигэр. Хамыһыйа туһунан уонна наадалаах информацияны төлөппүүн нөҕүө билсэбит. Инбэлиит буолбутун туоһулуур ыспыраапканы аадырыскытыгар почтанан ытабыт. Аадырыһа сыһыа суруллан төннөн кэлэрэ эмиэ баар буолааччы.

Наадыар боппуруоскутун 8(41134) 2-49-20 төлөппүүнүнэн билсэххитин сөп.

Медико-социальной экспертиза 15 №-дээх бюро эксперт бырааһа АФАНАСЬЕВА Валентина Иннокентьевна.

– Стопкоронавирус –

Полный курс вакцинации прошли 670 человек

По состоянию на 1 марта в Нюрбинском районе вакцинированы 1-ым компонентом "Спутник V" 1185 человек (100%), 2-ым компонентом - 670 человек (56,5%). Таким образом, вся поступившая в район партия вакцин против COVID-19 в количестве 1185 (первый компонент) доз полностью использована.

Сейчас ожидается поставка следующей партии. По наслегам была распределена часть из 500 доз вакцины "Спутник V", поступивших к нам 17 февраля. Так, 24 февраля первый компонент вакцины получили еще 89 жителей г. Нюрба, а также 50 жителей с.с. Киров, Хатын-Сысы, Акана. Это лица старше 60 лет, учителя, соци-

альные и муниципальные работники, работники культуры.

25 февраля началась вакцинация в Тюмеюкском и Чукарском наслегах, а 27 февраля - в Бордонском наслеге, где вакцинировались также 50 человек. Надо отметить, что в Малькайской ВА получили и успешно перенесли вакцинацию 1-ым компонентом немало пожилых людей в возрасте старше 70 лет. Среди них 88-летняя жительница с. Малькай Васильева Мария Васильевна, которая первой получила вакцину против коронавируса в прививочном пункте врачебной амбулатории.

Собств. информ.

– Местное самоуправление –

Победители конкурса ППМИ 2021 г.

19 февраля 2021 г. состоялось заседание Единой межведомственной комиссии республиканского проекта "Родные города и села" по рассмотрению проектов по развитию объектов общественной инфраструктуры в РС (Я) на 2021 г.. Впервые выбор инициативных проектов проходил онлайн с использованием цифровой платформы "One Click Yakutia" и социальных сетей. К конкурсу из 480 представленных заявок допущена 471 заявка. К распределению на конкурсной основе на 2021 г. в госбюджете предусмотрены средства в размере 500 млн. руб. Размер субсидии из средств госбюджета РС (Я) на поддержку одного проекта не превышает для сельских, городских поселений, для муниципальных районов - 1,5 млн. руб.

Из 22 проектов МО Нюрбинского района 17 проектов получат финансирование с госбюджета РС (Я). Это: обустройство площадки для автодрома, организация бассейна для купания возле реки Юрбинка, обустройство пляжной зоны возле речки Нюрбинка (г. Нюрба), летний водопровод (Дикимдя), обустройство зоны отдыха

"Собо парк" (с. Едей), внутренняя отделка и косметический ремонт спортивного зала (с. Ынахсыт), благоустройство парка и культуры отдыха (Мальжатар), обустройство полигона (свалки) твердых бытовых отходов с. Энголжа "Хос Элгээн", ремонт внутрипоселковых дорог и обустройство мостового перехода в местности Нымискэннээх (Нюрбачан), обустройство мусорных площадок в с. Антоновка, летний водопровод (с. Киров Таркаинского наслега), устройство санитарного узла в Маарской СОШ, устройство летнего водопровода (с. Маар), ремонт дороги к свалке (Хорула), установка уличного освещения ул. П.А.Федорова, Ворошилова и Гуляева с. Чаппанда, обустройство стены на въезде с. Чукар.

Администрацией района было представлено 2 проекта, которые решены положительно: обустройство мостового перехода в местности Нымискэннээх и устройство санитарного узла в с. Маарской СОШ.

Пресс-служба администрации МР.

Об изменениях, предусмотренных Программой обязательного медицинского страхования на 2021 год, рассказала генеральный директор страховой медицинской компании "Сахамедстрах" Галина Варфоломеева.

- Галина Дионисьевна, каковы главные преобразования в системе обязательного медицинского страхования?

- В конце прошлого года принят целый ряд нововведений как на законодательном уровне, так и в части профильных федеральных и республиканских органов исполнительной власти.

Основные изменения произошли в порядке получения бесплатной специализированной высокотехнологичной медицинской помощи в федеральных клиниках. Федеральный фонд обязательного медицинского страхования с 2021 года взял на себя полномочия страховщика перед федеральными медицинскими организациями, в части специализированной плановой медицинской помощи в круглосуточном стационаре и специализированной медицинской помощи в условиях дневного стационара. Министерством здравоохранения Российской Федерации в декабре 2020 года утвержден порядок направления в федеральные медицинские организации. Пациенты с любого региона РФ могут получить специализированную помощь в условиях дневного и круглосуточного стационара в федеральных медицинских организациях после согласования направления с лечащим врачом. С 1 января 2021 года пациент может по-

ОМС в 2021 году: что нужно знать застрахованным

лучить направление на лечение в федеральном медцентре только в следующих случаях:

- при нетипичном течении заболевания и (или) отсутствии эффекта от проводимого лечения;

- необходимости применения методов лечения, недоступных в региональных клиниках;

- высоком риске хирургического лечения в связи с осложненным течением основного заболевания или наличии коморбидных заболеваний (коморбидность - состояние, при котором у пациента имеется два или более хронических заболевания, патогенетически связанных между собой, возникающих одновременно. Проще говоря - это тяжелый пациент с множеством болезней, лечение которых может быть затруднено взаимосключающими требованиями к контролю разных заболеваний - прим. корр);

- необходимости выполнения повторных хирургических вмешательств в случаях, описанных в предыдущих трех пунктах;

- необходимости дополнительного обследования в диагностически сложных случаях и (или) комплексной предоперационной подготовки у больных с осложненными формами заболевания и (или) коморбидными заболеваниями для последующего хирургического лечения; необходимости повторной госпитализации по рекомендации федеральной ме-

дицинской организации.

Также в 2021 году стала масштабнее и профилактическая медицинская помощь. Так, в диспансеризацию, например, включена ранняя диагностика сахарного диабета. Увеличены объемы онкологической медпомощи в дневных и круглосуточных стационарах. Кроме того, с 2021 года система ОМС предусматривает тестирование на выявление COVID-19.

- А якутяне по-прежнему могут рассчитывать на бесплатное получение медслужб по полису ОМС, даже находясь в другом регионе?

- Согласно Закону "Об обязательном медицинском страховании в РФ" страховой медицинской полис действует на всей территории России. Однако следует помнить, что действует он в объе-

ме, установленном Базовой программой ОМС, в которую включена помощь при заболеваниях и состояниях всех органов и систем, включая и стоматологию, за исключением заболеваний, передаваемых половым путем, ВИЧ/СПИД, туберкулеза, психических расстройств.

То есть нужно понимать, что, находясь за пределами территории страхования (в другом регионе), помощь по полису ОМС можно получить в случае острого или неотложного состояния, а также обострения хронического заболевания, когда лечение откладывать нельзя.

- Объясните, каким образом формируются финансовые средства системы ОМС?

- Страховые взносы за трудоустроенного гражданина производит работодатель, за остальные категории - региональный орган исполнительной власти. Все платежи консолидируются в территориальных фондах ОМС и далее уже поступают в страховые медицинские организации, которые собственно и оплачивают счета лечебных учреждений на оказанную медицинскую помощь. Напомним, государство гарантирует всем проживающим в России лицам равные возможности в получении определенного Программой ОМС объема бесплатной медицинской помощи.

- Система здравоохранения в

целом и ОМС в частности в последние годы претерпевает значительные изменения. Трансформируется и роль страховых медицинских организаций. В чем она заключается в настоящее время?

- Миссией страховых медицинских компаний является защита прав застрахованных при получении бесплатной медицинской помощи в рамках ОМС, собственно, это то, для чего и создавалось данное звено системы. А реализуется она путем информирования, консультирования, сопровождения пациентов и проведения экспертиз оказанных услуг.

Для ее реализации мы методично совершенствуем деятельность страховых представителей, стремясь к тому, чтобы они стали верными и надежными помощниками застрахованным при получении медпомощи.

Человек, обращаясь в Единый контакт-центр, в любой момент может получить исчерпывающую помощь и содействие, начиная с вопросов общего характера, медицинского, лекарственного обеспечения, соблюдения прав и качества. Напомним номер Единого контакт-центра здравоохранения РС(Я) - 8-800-100-14-03.

В целом отмечу, что в настоящих условиях, когда происходит экстренная перестройка всей системы здравоохранения, вызванной пандемией, роль страховых медицинских организаций существенно возрастает и обретает особую значимость.

Лицензия АО "СМК
"Сахамедстрах" ОС №2873 - 01
от 09 ноября 2016 года.
Реклама.

- **Сэрэниг: массыанньыктар!** -

Түөкүттэр албыннардыгар киирэн биэримэн!

Убаастабыллаах Ньурба оройуонун олохтоохторо, эһиги араас мошениктартан, түөкүннэртэн сэрэхтээх буолун диэн сэрэтэбит.

Үксүн мошениктар баан үлэһитин аатыттан телефонунан этэллэр, эһиги чеккутуттан харчы устайар гыналлар диэн, ону тохотторбуттарга банковской реквизицит нүөмэрин этин, банковской картан ПИН кодун этин диэн, ону этэн биэрдэхтэринэ чеккутуугар баар харчыгытын устан ылаллар.

Ис дьыала уорганнарынан профилактика үлэтин барбытын да иһин, син-биир манньк көрүг буруйдар биһиэхэ буолалары тураллар. Манньк буруйдары арыһан силиэстийэ ыытар улахан уустуктардаах, тобо диэтэр мошениктар үксүн Арассыйа атын регионнарыттан, эбэтэр тас дойдулартан буруйу онороллор, итинник түөкүттэргэ кырдыарас дьон эр буолбакка, эдэр да ыччат киирэн биэрэр, онон биир дойдулаахтарым бол-бомтолоох, сэрэхтээх буолуобун.

Түөкүттэр эмсэбэлээччилэргэ араас тэрилтэ үлэһитэ буолабын диэн эрэннэрен, сымсатык сангаран-ингэрэн, сөптөөх анал тыллары туттан итэбэлгэ киирэллэр. Маны таһынан, холобурдаан эттэххэ, мошениктар билэр киһинг эбэтэр аймагың инстаграм уонна да атын ситимнэр страницатын алдьатан киирэн, кини аатыттан, олох араас быһылааныгар түбэстим диэн көмө харчы көрдүүлэр. Быйыл биһиги оройуонмутугар манньк ис хоһоонноох буруй оҥоһуллубута.

Өскөтүн манньк түгэн-нэргэ түбэстэххинэ:

- бастатан туран, харчыгытын ыытыаххыт иннинэ, дьин чачхытын чуолкай-

дыргыт оруннаах, итинник мобильнай мошениктартан куотунар дьингэнэн судургу.

- Атын регионтан телефоннаахтарына ылыман, эбэтэр ыллаххытына банк үлэһитэ буолан баангыт счутун көрдөөтөхтөрүнэ кэлсэтиини тохотон телефоннутун араарың.

- Баан каартатын реквизицтарын уонна каарта кэннигэр суруллар куодун кимиххэ да этиэ суохтааххыт.

- Баан үлэһиттэрэ телефон нөнгүө банковской даннайгытын, реквизицтаргытын көрдөөбөттөрүн умнуман.

Быйыл түөкүттэр Ньурба оройуонун 4 олохтоохторун албыннаатылар!

Ол курдук, Ньурба куоратын олохтооҕо, электроннай почтанан үлэлиир түөкүттэр пенсияларыгар мунньулар компенсацияларын туһунан иһитиннэри киһилэрттэр. Ону билбэккэ түөкүттэргэ каартатын даннайын суруйан биэрбитигэр 10 970 солк. устан ылбыттар. Ол кэнниттэн түөкүттэр сибээскэ тахсыбат буолбуттар.

Аты-эргин оноруутугар сэрэхтээх буолун!

Ньурба оройуонун полициятыгар биир эдэр киһи кэлэн, урут "Юла" приложение көмөтүнэн дьыбааны атылыр туһунан биллэри таһаарбытыгар, сотору кэминэн атын оройуонна олорор киһи эрийэн, тутта дьыбаан атыылаһарга баатын биллэртт. Кини табаарын төлүүрүгэр харчыны ыытарга ссылка ыыппыт. Төлөбүрүн ылаары, ссылкаба киирэн баан каартатын даннайын суруйбут уонна СМС нөнгүө киирбит паролун түөкүттэргэ суруйан биэрбит. Ол кэнниттэн кини счутуттан харчы киирэрин онугар 38 000 солк. устан ылбыттар.

Марха сэлиэнньэтин олохтооҕо эмиз түөкүттэргэ албыннаппыт. Полицияга түөкүннэрин туһунан сайабылыанна Ньурба оройуонун Марха сэлиэнньэтин олохтооҕо биэрбит. Бу иннинэ киниэхэ мобильнай төлөпүөнгү звонко киирбит. Субуоннааччы баан сотруднига буоларын биллэртт уонна харчытын түөкүттэр көһөрөргө соруналларын биллэртт, баан исписелистэрэ оннук түөкүттэртэн көмүскүүр миэрэ оноро сатыылларын эппит. Кини каартатын уонна CVV кодун нүөмэрин түргэнү киһилэрттэргэ эппит. Ону эмсэбэлээччи барытын этэн биэрбит. Ол кэнниттэн счутуттан 160 тыһыынча солкуобайы устан ылбыттар.

Ньурба куоратын олохтооҕо урбаанньыттарга улахан сиртибэ буолбут. Ньурба оройуон полициятыгар оройуон биир үөрэх тэрилтэтигэр үлэлиир 38 саастаах эр киһи биллэрттэнэн, киниэхэ МТС үп-харчы отделын үлэһитэбин диэн биир киһи төлөппүөнүнэн эрийэн, система буккуллан МТС абонент халбаммуттарын туһунан эппит. Ол "үлэһит" төлөбүрдээх подпискалары араарга киниэхэ төлөпүөнүгэр кэлбит төүрт бэлиэлээх коду этэллэригэр көрдөспүттэр, эр киһи тугу эппиттэрин онорбутум диэн иһитиннэрэр. Бэрт сотору кэминэн кини банковской счутуттан 29 800 солк. устан ылбыттар.

Убаастабыллаах биир дойдулаахтарбыт, түөкүттэр албыннардыгар киирэн биэримэнг, бэйэбитин уонна чугас дьонгутун харыстаанг, СЭРЭХТЭЭХ БУОЛУҢ!!!

Ньурба улуунун
Ис Дьыалаба отдела.

- **Актуально** -

Руслан Платонов: "Образование муниципального округа должно происходить с согласия населения"

В эти дни в социальных сетях активно муссируется тема о том, что якобы Нюрбинский, Вилюйский, Верхневилуйский улусы объединят в единый муниципальный округ с административным центром в селе Верхневилуйск. Руководитель Департамента по вопросам местного самоуправления Администрации Главы и Правительства РС(Я) Руслан Платонов опровергает данную информацию.

"Суждение о том, что Нюрбинский, Вилюйский, Верхневилуйский улусы планируется объединить в один муниципальный округ с административным центром в Верхневилуйске, не соответствует действительности. Образование муниципального округа, равно как и любое изменение территориального устройства муниципального образования путем укрупнения муниципального образования, должно в соответствии с требованиями федерального законодательства происходить с согласия населения, выраженного представительными органами соответствующих поселений и муниципального района.

На сегодняшний день с такими обращениями и (или) инициативами органы местного самоуправления республики не обращались".

Руслан Платонов отметил, что в республике функционирует четыре вида муниципальных образований: муници-

пальный район, городской округ, городское поселение и сельское поселение. В настоящее время в республике насчитывается 445 муниципальных образований: 34 муниципальных района и 2 городских округа, 48 городских и 361 сельских поселений. "Федеральный закон от 01.05.2019 № 87-ФЗ "О внесении изменений в Федеральный закон "Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации" закрепил новый вид муниципального образования - муниципальный округ.

Федеральный закон допускает объединение всех поселений, входящих в состав муниципального района, что влечет наделение вновь образованного муниципального образования статусом муниципального округа. Основная особенность муниципального округа является то, что при образовании муниципального округа образуется одноуровневость организации местного самоуправления на его территории.

Следует отметить, что вопрос создания муниципального округа осуществляется путем принятия соответствующего закона субъекта Российской Федерации, который определяет порядок функционирования вновь созданного муниципального образования", - подытожил Платонов.

Улусмедиа.

ЦЕНТР НЕДВИЖИМОСТИ "AARTYK"

КУПЛЯ-ПРОДАЖА

- консультация, сопровождение, подбор, составление договоров.

ИПОТЕКА

Сбербанк, ВТБ, Газпромбанк, РСХБ, АЭБ, АТБ, СовкомБанк.

- Ипотека на строительство частного дома;
- Нецелевой кредит;
- Рефинансирование.

ОЦЕНКА

- квартир, зданий и сооружений, нежилых помещений, земельных участков, машин и оборудования, ущерба от затопления и пожара, интеллектуальной собственности;

- Аккредитация во всех ведущих банках.

МАЛОЭТАЖНОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО СТРОИТЕЛЬНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

- Определение физического износа;
- Признание здания аварийным и подлежащим сносу;
- Техническое обследование.

Подбор недвижимости г. Якутск, г. Москва, г. Санкт-Петербург.

Наши партнеры: Сбербанк, ВТБ, Газпромбанк, РСХБ, АЭБ, АТБ, СовкомБанк, Открытие, Промсвязьбанк.

Наши клиенты всегда остаются довольны.

Мы профессионалы своего дела.

Обращайтесь по тел: 8 (964) 421-37-96.

– Редакция почтата –

"Маннайгы учууталым" бырайыак өрөспүүбүлүкэбэ тарҕанна

Учуутал манньк буолуохтаах диэн биир халыып суох. Учуутал туһунан хас биирдии киһи тус өйдөбүллээх. Ким эрэ үөрөспит предметчигин, ол хайысхатынан идэ ылан, ситиһилээх үлэһит буолбутугар махтанар, төрөппүт ийэ, аҕа оҕотун кичэллээхтик үөрөспит учууталыгар истинг тыллары этэр. Кыра кылааска сылдьан, оҕо үксэ "учуутал биһигини үөрэтэр", улахан кылаастарга "учуутал иитэр, көмөлөһөр, өйүүр" диэн эбэн биэрэллэр, оттон аҕам саастаахтар "учуутал - биһиэхэ оҕо саас сырдык өйдөбүлэ, билии аартыгар бигэтик үктэннэрбит, бириэмэтин, сатабылын барытын үөрэнээччилэригэр туох да харда көрдөөбөккө анаабыт, уйан дууһалаах уһууааччы" диэн ааттыһыллар. Көстөрүн курдук, кимтэн да бийт, учуутал туһунан эппиэттэр бэйэ-бэйэлэригэр майгыннаһаллар уонна салгыы ис хоһоонноро эбиллэн иһэллэр.

Оттон маннайгы учууталларын кини үөрөспит оҕолоро ийэ, аҕа кэнниттэн саамай суолталаах дьоннортон биридэстэринэн билинэллэр. Учууталларын инникигэ сирдыт, олох устун сайдыыларын салайсар суолдугу быһыытынан ылыналлар. Тулаһыр эйгэни мунура суох интэриэһиргири, кыраҕа суох ыраас харабынан учууталын эркин курдук эрэнэ көрөр, киниттэн диэктини кэтэһэр саҥа кэм киһитин көрсөр - учууталга сүдү эппиэтинэс. Учуутал

кырачаан бэйэлээҕи билиэн-көрүүн баҕатын уһугуннарар, билии куйаарыгар көтүтөр, үөрэнэргэ үөрэтэр тиһигэр өй-сүрэх үөтүүлээх үлэтин киэн киэлитигэр ис дууһатын ууран, ардыгар тус олохун умнан туран ылсар, соҕотобун соһор. Оҕолор маннайгы учууталларын "иккис ийэбит кэриэтэ" диэн бочуоттаан, уһулуччу туталлар, кини туһунан үтүө өйдөбүлү эрэ илдэ сылдьаллар, холобур онгостоллор.

Мин бастакы үөрэхпинэн идэм - алын кылаас учуутала. Бу аналбынан икки толору кылааһы таһаарбытым. Оскуола боруугун саҥа атыллаабыт бастакы кылаас үөрэнээччитигэр маннайгы учуутал, маннайгы чоораанынан маннайгы уруогу ытытар чиэскэ тиксикбитим.

Биир идэлээҕим, этнопедагог, Өрөспүүбүлүкэ үөрэҕириитин үтүөлээх үлэһитэ Е.К. Чиряев "Маннайгы учууталым" диэн 2017 сыллаахха таһаартарбыт кинигэтин серия быһыытынан өйөөн, бу хамсааһынна кыттарга быһаарынан, Г.И.Чиряев

аатынан оскуолаҕа алын сүһүөх кылаастарга үөрөспит оҕолорбунаан кинигэ матырыяалын мустубут. Бэрт кылгас кэмгэ баһаам элбэх ахтыы, оччотооҕу хаартыскалар, оҕолор үлэлэрэ түмүлүннэ. Кинигэ бэчээттэнэн тахсытыгар оҕолор бэйэлэрэ, төрөппүттэр, биир санаалаахтар өйөбүллэринэн үп-харчы быһаарылла сылдьар.

Кинигэбэ быһаччы үлэлэспит дьон быһыытынан, бастакы үөрэнээччилэри "Маннайгы учууталым" серия үчүгэин ааһан, олус наадалаах бырайыак тиэмэтэ диэн сыаналаатылар. Кинилэр этэллэринэн, бастатан туран, урукку бириэмэни, оҕо сааһы эргитэн, учууталларга махтанар ньыма курдук көрөн, дьоллоох түгэни олохтоон уонна тус бэйэбэ дьылҕа туох дьолу тосхойбутун анааран көрүү курдук сүрүн өйдөбүллэргэ ураты болҕомтону тарта диэн.

Оҕолор итинтэн тэптэрэн этии киллэрдилэр - Н.Г. Чернышевская аатынан Бүлүүтэҕи колледж үйэ кэринэ тыһыынча-

нан алын сүһүөх кылаас учууталларын бэлэмнээн кэлбит үрдүк аналгыгар өссө төгүл суолта биэрэн, ону сыаналаан, Сахабыт сириҥ бары улуустарыгар, оскуолаларыгар үлэлиир, үлэлиҥ сылдьыбыт, училище, колледж араас кэмнээҕи выпускниктара үтүө хамсааһынна кыттыһыыларын көбүлээн, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн ыңгыры тарҕатар үлэни саҕалыахха диэн. Бу туһунан Муома, Абый, Үөһээ Дьаангы, Ньурба, Сунтаар, Үөһээ Бүлүү, Мэнэ-Ханалас, Амма, Эбээн-Бытантай, Өлөөн, Бүлүү улуустарын хаһыаттарыгар ыңгыры табыста, интернет куйаарыгар тарҕана турар.

Кэмэ кэрдиитэ, бото болдьоҕо да кэлбит эбит, өрөспүүбүлүкэ норуотун үөрэҕириитигэр сүткэн кылаатын киллэрсэ турар Бүлүүтэҕи колледж 2022-23 үөрэх сылыгар 100-с сааһын бэлиэтиир, бу хамсааһын ол онно туһуланара оруннаах. Уопсай үлэһит киэн өйөөһүнү ылыа, үтүө түмүктээх, дьон-сэргэ сэнээриитэ хардалаах буолуобар бүк эрэнэбит.

Светлана МЫТНИК,
РФСР норуотун
үөрэҕириитин туйгуна,
РФ орто анал үөрэхтээһинин
бачуоттаах үлэһитэ,
СӨ ыччакка политикатын туйгуна,
СӨ Бэчээтин туйгуна,
СӨ Учууталларын учуутала.

– Үөрэҕири сыла –

Метотурнир ыытылынна

С.Н. Донской-П Үөрэҕи сайыннарар уонна идэни үрдэтэр институт VI-с төгүлүн өрөспүүбүлүкэбэ учууталлар холбоһуктаах хамаандаларын методическэй турнирын тэрийэн ыытар.

Өрөспүүбүлүкэтээҕи метотурнирга бэлэмнэнэр сыалтан, олуну 8-20 күннэригэр оройуонна III сылын оройуон оскуолаларын учууталларын холбоһуктаах хамаандалара күрэх ZOOM платформа нөнгүө ыытылынна.

Методическэй турнир икки түһүмэҕинэн ааста. Бастакы түһүмэх, сүүмэрдиир көрүг, тохсуну 8-12 күннэригэр ыытылынна. Манна барыта оройуон 17 оскуолатын түмсүүлээх хамаандалара сайаапка биэрэн кытыннылар. Ирдэбилэ "Педагогическэй түмсүү" сайтын арийыы уонна "Бэйэни билиһиннэри". Түмүктүү түһүмэххэ 5 хамаанада табыста: Н.Н. Чусовской аатынан Антоновка орто оскуолата, Н.И. Прокопьев аатынан Хатыы орто оскуолата, М.В. Мегежекскэй аатынан "Маалыкай орто оскуолата", "А.Н. Чусовской аатынан Ньурбатааҕы техническэй лицей", Ньурба оройуонун 3 №-дээх алын сүһүөх оскуолата. Түмүктүү түһүмэх олуну 17-20 күннэригэр ыытылынна.

Дьүүлүүр сүбэбэ үөрэҕири управлениетын начальниҕын солбуйааччыта Федоров Д.А., үөрэҕири управлениетын уопсай отделын сүрүннүүр исписэлиһэ Илларионова А.А., Дьаархан орто оскуолатын салайааччыта Никифоров И.В., "М.В. Мегежекскэй аатынан Маалыкай орто оскуолата" иитэр үлэбэ дириэктэри сол-

буйааччы Григорьева А.И., "Ст. Васильев аатынан Ньурба 1 №-дээх орто оскуолата" история учуутала Маччасынова М.В. үлэлээтилэр.

Күрэх кыттыылаахтара бастакы күннэ үөрэҕири бырайыагынан көмүскээтилэр, иккис күн кылаас чаас ыытааһын, үһүс күн педагогическэй СТиЭМ (маастар-кылаастар).

Күрэх түмүгүнэн Н.Н. Чусовской аатынан Антоновка орто оскуолата I-кы, М.В. Мегежекскэй аатынан "Маалыкай орто оскуолата" уонна Ньурбатааҕы техническэй лицей II-с, Н.И. Прокопьев аатынан Хатыы орто оскуолата III-с миэстэ буоллулар, Ньурба оройуонун 3 №-дээх алын сүһүөх оскуолата "Лучший информационно-образовательный ресурс" номинацияҕа тигистэ.

Бастаабыт хамаандалартан оройуон сүүмэрдэммит хамаанада тэрилиннэ. Хамаанда кулун тутар ыйга өрөспүүбүлүкэтээҕи методическэй турнирга Ньурба оройуонун чизин көмүскүү бараҕа.

Хамаанданан күрэх кыттыылаахтара атын оскуолалары кытары алтыһан, хардарыта сибээстэһэн, саҕаны-сонуну бэйэ-бэйэлэриттэн үөрэннилэр уонна уопуттарын атаастастылар. Идэни үрдэтиигэ практикалааһын үлэгэ учууталлар инники үлэлэригэр хардыы буолар.

Бары кыттааччылары ситиһилэринэн эбэрдэлибит!

Ньурба оройуонун үөрэҕири управлениетын уопсай үөрэхтээһин отделын сүрүннүүр исписэлиһэ ФЕДОРОВА М.А.

Олуну 26 күнүгэр Антоновка нэһилиэгэр төрдүс төгүлүн ыытыллар уоланнар аабыыларын улустакы үөрэҕири салалтата уонна "Ромашка" оҕону сайыннарар киин иилээн-саҕалаан ыытта. Быйылгы күрэх Үөрэҕири сылыгар уонна Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнүгэр ананна. Барыта 60 уол оҕо күөн көрүстэ. Билигин кэм ирдэбилинэн куйаар ситиминэн кэтэһтэн көрүү буолла. Оҕолор бары ох курдук онгостубуттара, бэлэмнэмиттэрэ тутталарыттан-хапталарыттан, тагастарыттан-саптаарыттан көстөр.

Дьүүлүүр сүбэлэр: Кириллина Евдокия Васильевна - Ньурба оройуонун үөрэҕириитин салалтатын исписэлиһэ, Харитонов Николай Иванович - "Кыталык" култуура дьыбарыаһын исписэлиһэ, Анисимов Леонид Александрович - Ньурбатааҕы көһө сылдьар драматическэй тыйаатыр артыыһа, Егоров Владислав Аркадьевич - "Ромашка" оҕону сайыннарар киин "Уоланнар" бөлөҕүн итээччитэ, Белолобский Петр Петрович - Октябрскэй нэһилиэгин А.Я. Овчинникова аатынан "Түһүлгэ" Норуот айымньытын дьэтин исписэлиһэ күрэҕи сөптөөхтүк сыаналаатылар.

Балаһыанна быһыытынан саастарынан дьүүлүүр сүбэ үс бөлөххө арааран сыаналаата. Ол курдук, Хатыы нэһилиэгин "Сарыал" уһууаанын иитиллээччитэ Макаров Альберт (сал. Кириллина М.Ю.) Н.И. Харитонов-Чуор аатынан "Кыталык" култуура дьыбарыаһын анал аатын ылла. Ньурба оройуонун Үөрэҕириитин салалтатын анал наараадата "Кэскил" оҕо саадыттан Никифоров Марика (сал. Андреева Р.П.) ананна. Ньурбатааҕы көһө сылдьар драматическэй тыйаатыр анал наараадатын "Аленушка" оҕону сайыннарар киин иитил-

"Дойдум мүөттээх салгына" IV уоланнар аабыылары

лээччитэ Егоров Даниил (сал. Кириллина Л.В.) ылла. Антоновкатааҕы "Түһүлгэ" култуура киинин "Дорбооноох этээччи" анал аатын "Лесная сказка" дыссааттан Тихонов Воваҕа (сал. Иннокентьева А.В.) тигистэ.

Тыһааһыннаах киирсии түмүгэр сэттэ саастаах оҕолорго бочуоттаах 3 миэстэбэ - Рожин Баир ("Светлячок" уһууаан, сал. Осипова И.Д., Григорьева А.С.) тигистэ. 2 миэстэни Андреев Сулустаан ("Лесная сказка" оҕону сайыннарар киин, сал. Андреева Р.В.) ылла. Бастакы миэстэ - Степанов Данил ("Сарданга" оҕону сайыннарар киин, сал. Григорьева О.А.) буолла. Алта саастаах уолаттарга 3 миэстэ Егоров Өркөн ("Сайдыы" оҕону сайыннарар киин, сал. Александрова А.В.). Иккис бочуоттаах миэстэбэ Чупров Семен ("Ромашка" оҕону сайыннарар киин, сал. Егоров В.А., Иванова Е.О.). Бастакы миэстэни Чаппандаттан Дьячковская Рома (сал. Данилова А.А., Максимова М.В.) ылыан ылла. Кырачаан

биэс саастаах уолаттарга 3 миэстэбэ тигистэ "Биһик" уһууаантан Обоев Артем (сал. Матвеева Н.В., Николаева О.Н.). Иккис миэстэбэ Зусан Мирослав ("Ромашка" оҕону сайыннарар киин, сал. Антонова А.А., Васильева А.А.) тигистэ. Бочуоттаах бастакы миэстэни Малдыафартан "Чуораанчык" оҕо саадын иитиллээччитэ Слепцов Борис итил.

Антоновкатааҕы А.Г. Габышев аатынан "Биһик" оҕону сайыннарар киин иитиллээччитэ Айтал Ноговицын (сал. Матвеева Н.В., Борисова Г.В.) "Киһиэхэ төрөөбүт дойдута" хоһоону олус итээҕитилээхтик, дорбоонноохтук ааҕан мунгууур кыйыылаах аатын ылла.

Сылын аайы оскуолаҕа кириэн иннинээҕи саастаах оҕолорго ыытыллар уоланнар аабыылары оҕону кыра эрдэхтэн төрөөбүт төрүт тылларын таптыырга, сахабын диэн киэн туттарга сирдиир суолталаах.

Х. ХАХАРОВА,
Антоновка Пресс-сулууспата.

– ОГПС предупреждает –

Пожарная безопасность в быту

телей в электрических сетях. Не используйте самодельные обогреватели! Не оставляйте без присмотра электронагревательные и другие бытовые приборы! Своевременно очищайте свой двор от сухой травы и мусора!

Электронагревательные приборы, камины и т.д. должны быть установлены на расстоянии не менее чем на метр от мебели, других горючих веществ и материалов. Не используйте неисправные электроприборы, следите за состоянием электропроводки, своевременно осуществляйте их ремонт с помощью специалистов. Очищайте дом от горючих веществ и материалов. Не загромождайте балконы, лоджии, кладовые, сарай, чердаки, гаражи и т.п. Ежегодно проверяйте противопожарное состояние дома, квартиры.

В отопительный период часто случаются пожары вследствие неправильного пользования печным отоплением. Происходит это чаще всего из-за перекала печей, появления в кирпичной кладке трещин в результате применения для растопки горючих и легковоспламеняющихся жидкостей, выпадения из топки или зольника горящих углей.

У печей нельзя сушить дрова, лучину, пиломатериалы, просушивать бельё, размещать вблизи горючие материалы и, конечно, нельзя применять при растопке печи легковоспламеняющиеся и горючие жидкости.

Около печи на деревянном полу перед топкой необходимо прибивать металлический лист (предпочтительный лист) размером 50х70 см.

В зимнее время нередко печь топят длительное время. Чтобы не случился пожар от перекала отдельных частей печи, рекомендуется топить 2-3 раза в день продолжительностью не более 1,5 часа. Отсутствие или повреждение задвижки на дверце печи также может привести к пожару.

Нельзя выбрасывать незатушенные угли и золу вблизи строений, на горючую среду (сухую траву, опилки, мусор). Обязательно проверяйте исправность печи и дымоходов, ремонтируйте их, заделывайте трещины, очищайте от сажи.

Мебель, занавески и другие горючие предметы располагать ближе 0,5 м от топящейся печи нельзя. Ставить мебель вплотную можно спустя 4-5 часов после окончания топки.

С мобильного телефона Вы можете набрать номер "101", а со стационарного - "101".

ОГПС РС(Я) №26
по МО "Нюрбинский район".

Ежегодно почти 70% погибших на пожарах попросились с жизнью из-за неосторожного обращения с огнём. На пожарах, вызванных курением, ежегодно погибают сотни человек. Опасно курить в кресле, на диване, в постели перед сном, особенно в состоянии опьянения. Оставленные тлеющими сигареты - прямой путь к пожару.

Перед тем, как выбросить окурки в мусорное ведро или освободить пепельницу, нужно залить их водой. Пламя горящей свечи - также распространённая причина пожара. Ни в коем случае не следует оставлять детей наедине с зажжённой свечой.

Спички и зажигалки - не игрушки! Не храните их на видном месте. Воспитывайте у детей осторожность в обращении с огнём! Не оставляйте без присмотра кухонные плиты, тостеры, печи при приготовлении пищи! Не пользуйтесь неисправными электрическими приборами, с повреждёнными электропроводами, с плохими контактными соединениями, без предохрани-

Уточнение в ранее опубликованное информационное сообщение

ПАО "АЛРОСА-Нюрба" вносит уточнение в информационное сообщение, опубликованное в газете "Нюрба" 25.02.2021 г. №5 (11930) о проведении открытого аукциона по продаже жилых помещений и иного движимого имущества.

Информационное сообщение о проведении открытого аукциона, читать в следующей редакции:

ПАО "АЛРОСА-Нюрба" сообщает о проведении открытого аукциона по продаже жилых помещений и иного движимого имущества.

Организатор аукциона (собственник, продавец) - ПАО "АЛРОСА-Нюрба".

Форма проведения аукциона - открытый по составу участников с закрытой формой подачи предложений о цене имущества.

Предмет аукциона:

Лот №3. Жилое помещение (2-х комнатная квартира) и движимое имущество;

Лот №4. Жилое помещение (2-х комнатная квартира) и движимое имущество;

Лот №5. Автомобиль марки TOYOTA LAND CRUISER 200; г/в 2011 г.;

Лот №6. Автобус марки HYUNDAI COUNTY, г/в 2011 г.

Лот №3.

Начальная цена продажи имущества - 2 434 000 (два миллиона четыреста тридцать тысяч) рублей 00 коп., в том числе НДС (20%).

Шаг аукциона (величина повышения начальной цены) - 25 000 (двадцать пять тысяч) рублей 00 коп. с учетом НДС (20%).

Задаток - 250 000 (двести пятьдесят тысяч) рублей 00 копеек с учетом НДС (20%).

Местонахождение: 678450, Россия, Республика Саха (Якутия), Нюрбинский район, г. Нюрба, ул. кв. Энергетик 77/1, кв. №3.

Обременение (ограничение): аренда сроком до 30.06.2021

Лот №4.

Начальная цена продажи имущества - 2 387 748 (два миллиона триста восемьдесят семь тысяч семьсот сорок восемь) рублей 00 коп., в том числе НДС (20%).

Шаг аукциона (величина повышения начальной цены) - 24 000 (двадцать четыре тысячи) рублей 00 коп. с учетом НДС (20%).

Задаток - 240 000 (двести сорок тысяч) рублей 00 копеек с учетом НДС (20%).

Местонахождение: 678450, Россия, Республика Саха (Якутия), Нюрбинский район, г. Нюрба, ул. кв. Энергетик 77/1, кв. №10.

Лот №5.

Начальная цена продажи имущества - 1440 000 (один миллион четыреста сорок тысяч) рублей 00 коп., в том числе НДС (20%).

Шаг аукциона (величина повышения начальной цены) - 15 000 (пятнадцать тысяч) рублей 00 коп. с учетом НДС (20%).

Задаток - 150 000 (сто пятьдесят тысяч) рублей 00 копеек с учетом НДС (20%).

Местонахождение: 678450, Россия, Республика Саха (Якутия), Нюрбинский район, г. Нюрба, ул. Ленина, 25.

Лот №6.

Начальная цена продажи имущества - 456 000 (четыреста пятьдесят шесть тысяч) рублей 00 коп., в том числе НДС 20%.

Шаг аукциона (величина повышения начальной цены) - 5 000 (пять тысяч) рублей 00 коп. с учетом НДС (20%).

Задаток - 50 000 (пятьдесят тысяч) рублей 00 копеек с учетом НДС (20%).

Дата начала приема заявок и предложений о цене - 26.02.2021 г.

Дата окончания приема заявок и предложений о цене - 29.03.2021 г.

Срок внесения задатка - не позднее 29.03.2021 (даты окончания приема заявок).

Время и место приема заявок и предложений о цене - по рабочим дням с 09:00 до 12:30 и с 14:00 до 17:00 по местному времени по адресу: Республика Саха (Якутия), г. Нюрба, ул. Ленина, дом № 25, Ликвидационная комиссия ПАО "АЛРОСА-Нюрба", кабинет 401. Контактный телефон: +7(41134) 2- 35-91.

Полная аукционная документация (извещение, формы заявки на участие, предложения о цене, описи документов, проект договора купли-продажи и др.) и иные существенные условия участия в аукционе размещены на официальном сайте ПАО "АЛРОСА-Нюрба" по адресу: <http://alrosanurba.ru/auction>.

За дополнительной информацией обращаться по телефону +7 (41134) 2- 35-91.

План основных мероприятий Нюрбинского района, посвященных празднованию Международного женского дня 8 марта в 2021 году

1. Индивидуальные консультации, психологические исследования, семейные консультации по запросу - 1-5 марта (в Центре "ЦСППМС").

2. Книжная выставка - с 1 по 10 марта (ЦРБ им. Ф.Г.Сафронова).

3. Классные часы, тематические мероприятия для дошкольников и образования школьников - с 1-12 марта (по отдельному плану).

4. Онлайн-конкурс женщин-автоледи "Ты - Супер" - 4-10 марта (По странице Инстаграм @nrb_mchs).

5. Иллюстрированная выставка "Женский силуэт на фоне истории" - 4 марта (По странице Инстаграм @nrb_mchs).

6. Тематические праздничные мероприятия по МО - 4-8 марта (по отдельному плану).

7. Фестиваль красоты и таланта "Сааскы мичээрдэр" (мастер-классы, выставка-продажа) - 5 марта в 12 ч. 00 м. (МБУ ДК "Кыталык").

8. Радиоэфир "Как принять и полюбить себя", советы психолога - 5 марта (МБУ ДК "Кыталык").

9. Поздравление матерей-героинь Нюрбинского района - 5 марта (по району).

10. Передача "Любовь к себе" - 5 марта (На инстаграм странице @saydus/nrb).

11. Ярмарка вакансий для женщин - 5 марта

(На платформе ZOOM).

12. Занятие женской академии "Женская сила" на тему "Красота и здоровье" - 6 марта в 15 ч.00 м (По ссылке платформы ZOOM).

13. Мастер-класс "Открытка своими руками" - 6 марта (на инстаграм старнице @psycentr_nyurba).

14. Советы психолога для женщин - 6-8 марта (В инстаграм странице @psycentr_nyurba).

15. Торжественное завершение проекта "Преображение" - 7 марта в 15 ч. 00 м. (Павильон парка культуры и отдыха им.Сергея Васильева).

16. Познавательная онлайн-викторина "История 8 марта" - 7 марта (по социальным сетям).

17. Районный конкурс "Мини мисс" - 8 марта в 17 ч. 00 м. (ДК "Кыталык").

18. Флешмоб специалистов по молодежной политике Нюрбинского района - 8 марта (по социальным сетям).

19. Видеоролик "Нюрба кэрэ куолара" - 8 марта (по социальным сетям).

20. Видеоопоздравление мужчин - 8 марта (по социальным сетям).

21. Женский десант "Секреты женского успеха" - 10 марта 15 ч. 00 м (МО "Тюмюкский наслег").

Оргкомиссия.

С 19 ФЕВРАЛЯ ПО 13 МАРТА
ПРИ ПОКУПКЕ ОТ 2000 РУБ,
ВЫ МОЖЕТЕ ВЫИГРАТЬ
ЦЕННЫЕ ПРИЗЫ

**КОЛЕСО
УДАЧИ**

ПОДАРОК
СЕРЕБРЯНОЕ
ИЗДЕЛИЕ

Мы ждем вас по адресу
г. Нюрба,
ул. Ст.Васильева 33
ТЦ Нюрба Молл

ООО МКК «ТРИЕНС»

**МИКРО
ЗАЙМЫ**

ПРОЦЕНТНАЯ
СТАВКА
от 0% в день

от 2000 до 60000 РУБЛЕЙ

8984 104-98-10

Г.НЮРБА, УЛ. СТЕПАНА ВАСИЛЬЕВА, 67 (ТЦ «СИТИ ЦЕНТР»), КАБ. 6

ООО МКК «ТРИЕНС», 677027, г.Якутск, ул. Ойуунского 3 («Деловой центр»), офис 202, ИНН 1435350309, ОГРН 1201400002099, свидетельство МФО №200429809560, от 20.03.2020, сумма займа от 2000 до 60000 рублей, срок займа до 4 месяцев, займы предоставляются гражданам в возрасте от 23 лет и старше, при предъявлении паспорта, процентная ставка от 1% до 0,25% за каждый день пользования денежными средствами (полная стоимость займа от 91,25% до 365,0% годовых). Подробности по телефону: 89841049810. Адрес: 678450, г.Нюрба, ул. Ст. Васильева, 67, этаж 3, офис 6.

ССУДО-
СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЙ
СОЮЗ

С международным
женским днем
8 марта!

Дарите подарки
Любимым!

онлайн заявки
ssscredit.ru

8914-221-30-69, 8924-599-09-43

г. Нюрба, ул. Октябрьская, д. 6

Только для членов СКПК "Ссудо-Сберегательный Союз" (обязательный паевой взнос - 100 рублей, вступительный взнос - 100 рублей) На правах рекламы ОГРН1031402061043

– **Кэриэстэбил** –

Махталынан, тапталынан сырдык өйдөбүннүк

Бу сыл тохсуннур 25 күнүгэр би-ниги аймах тумус туттар, айылдагтан айдарыллаах ытык киһибит, аҕабит, эһэбит, убайыт, таайыт **ПОЛИКАР-ПОВ Егор Михайлович** уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммиттэ кулун тутар 5 күнүгэр номнуо 40 хонуга.

Кини аҕа, убай, таай быһыытынан олус сиздэрэй, мааны киһи этэ. Бары-быгын сылаас эйгэтинэн, тапталынан угуттаабыта, олох суолун солонорбутугар тулхадыйбат тирэх, күүс-көмө буолбута. Олох араас түһүүтүгэр-тахсытыгар кини мындыр өйө, сүбэтэ абыраллаах арчы, көмүскэллээх күүс, инникигэ, кэскилгэ сирдирин сулус буолбуттар эбит. Олохпун устата кини мааны майгыта, үлэһитэ, айар айылгылаах сүр-кута өрүү үтүө өйдөбүл, аймах олобун туркута, үөрэрэ, кэрэ кэпсээни буолан көлүөнэттэн көлүөнэҕэ тиһиктэнэн бэриллэ туруоба.

Күндүттэн күндү киһибит ыар ыарыыны кытта эрдээхтик охсуһар кэмнэригэр көмө буолан, үрүн тыынын өллөйдөспүт үтүөкөн дьоннорбутугар аймах аатыгтан ытык тылбытын, махталбытын этэбит. Бастатан туран, биир дойдулаахпыт Михаил Егорович Иванова уустук түгэннэргэ өрүү суол тэлсэн, өй-санаа уган кыһалбатын чэпчэтиспит үтүөкөннээх бырааска, олобун тиһэх күннэригэр диэри өйүн-сүрүбүн чопчута онгостон, ис сүрбэйт-тэн иэйэ-таптыы, ахта сыппыт төрүт сирин Аканатын, Эбэтин кытта ситимин, ол улуу күүс чэбдигирдэр күүһүн тилиннэрбит күндү учууталбытыгар, доҕорбутугар Николай Николаевич Федорова, өрүү билсэ, ыйыталаах, тирэх буола турбут Нурба улуунун культуура салаатын салайааччытыгар ытык-мааны Розалия Михайловна Тихоноваҕа, улуус культуураатын бары үлэһиттэригэр, Чуукаар нэһилиэтин баһылыгар Владимир Петрович Степановка, нэһилиэк дьонугар-сэргэтигэр бука барыларыгар өр сылларга олус күндүтүк, сылаастык тутан үлэ-лэппиктик, олобун тиһэх күннэригэр диэри өйбүл буолбуккун иһин, Акана нэһилиэтин баһылыгар Ефрем Михайлович Семеновка, культуура киинин дириэктэригэр Агафия Романовна Ноеваҕа, бырааппытыгар, убайытыгар Иван Иванович Егоровка убайын тиһэх суолугар сыа-сым курдук тэрийсэн атаарсыбытыгар, күтүөлүтүгэр Михаил Егорович Яковлева көмө-тирэх буолбутугар, "Эбэтин хоон-һугар сытар" ытык баҕатын толорон, ийэ буорун бэрийбит уолаттарга барыларыгар сиртэн халаанга диэри махтал!

Уола, кийинтэ, сизнэ, балта, сизн балгылары, бырааттара, кийинтэрэ, күтүөттэрэ, санаһа.

УВАЖАЕМЫЕ КЛИЕНТЫ!

Филиал Нюрбинская нефтебаза АО "Сахнефтегазбыт" информирует Вас об изменении с 01.03.2021г. телефонных номеров:
Коммутатор: 8 (914) 275-66-76
Клиентский центр: 8 (914) 275-67-76

Понедельник 08.03.2021

06:00 - Потговори, со мною, мама... 12+ 07:30 - Дадаана кэксирэ 12+ 10:00 - Саха сатаабата суох 6+ 10:30 - Кылаан Кындыл кэксирэ 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Асчыттар 6+ 13:00 - Золотой фонд. Женщины Якутии 6+ 13:30 - Тулам сырдыыр эн бааргар... "Серафим кэксирэ 6+ 15:00 - "Саха сирэ" 12+ 15:15 - Дойдум дыно 12+ 15:30 - "А5ыс дыахтар амаарх таптаа" спектакль 12+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Сүүһүннээх таптаа 12+ 19:00 - Саас кэлбитинэи 12+ 19:15 - Ийэрэ махтал 6+ 21:00 - Сээн сирэ 12+ 21:45 - Ула Сергучева-Күннэй кэксирэ 12+

Вторник 09.03.2021

06:00 - Саха күн 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Саха күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" 12+ 10:15 - Якутск сегодняя 12+ 11:00 - Дойдум дыно 12+ 11:15 - Полярная звезда 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Асчыттар 6+ 13:00 - Бу Дьоккусай 6+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - "Тэтим" радио 12+ 15:00 - ТВ-спорт 12+ 16:00 - "Саха сирэ" 12+ 16:15 - ТВ-спорт 12+ 17:15 - Тыһынаах дорбоон 12+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Сүүһүннээх таптаа 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Табан 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 21:00 - "Саха" НКХ Кубога 12+ 22:00 - Алмазное солнце Якутии 12+ 23:00 - Бу Дьоккусай 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Табан 12+ 01:15 - Якутск сегодняя 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+

Среда 10.03.2021

06:00 - Саха күн 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Саха күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" 12+ 10:15 - Якутск сегодняя 12+ 11:00 - Дойдум дыно 12+ 11:15 - Полярная звезда 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Саха итэҕэлэ 12+ 12:45 - Бастың киһи 12+ 13:00 - Бу Дьоккусай 6+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - "Тэтим" радио 12+ 15:00 - Горожане 12+ 16:00 - "Саха сирэ" 12+ 16:15 - Куорчак-шоу 12+ 17:00 - Репортаж 12+ 17:15 - Тыһынаах дорбоон 12+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Сүүһүннээх таптаа 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Табан 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 21:00 - "Саха" НКХ Кубога 12+ 22:00 - Аал-луук мас 12+ 22:45 - Бастың киһи 12+ 23:00 - Бу Дьоккусай 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Табан 12+ 01:15 - Якутск сегодняя 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 02:30 - Аал-луук мас 12+ 03:15 - Саха сатаабата суох 6+

Четверг 11.03.2021

06:00 - Саха күн 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Саха күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" 12+ 10:15 - Якутск сегодняя 12+ 11:00 - Дойдум дыно 12+ 11:15 - Аал-луук мас 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Асчыттар 6+ 13:00 - Бу Дьоккусай 6+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - "Тэтим" радио 12+ 15:00 - Урдэх 12+ 16:00 - "Саха сирэ" 12+

12+ 16:15 - Үтүээн кэлсээ 12+ 16:45 - Кле-вая рыбалка 12+ 17:15 - Тыһынаах дорбоон 12+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Сүүһүннээх таптаа 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Табан 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 21:00 - "Саха" НКХ Кубога 12+ 22:00 - Сээн сирэ 12+ 22:45 - Бастың киһи 12+ 23:00 - Бу Дьоккусай 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Табан 12+ 01:15 - Якутск сегодняя 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+

Пятница 12.03.2021

06:00 - Саха күн 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Саха күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" 12+ 10:15 - Якутск сегодняя 12+ 11:00 - Дойдум дыно 12+ 11:15 - Сээн сирэ 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Тыһыны кыйабыттар 12+ 12:45 - Бастың киһи 12+ 13:00 - Бу Дьоккусай 6+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - "Тэтим" радио 12+ 15:00 - Кэрэ кэпсээн 12+ 16:00 - "Саха сирэ" 12+ 16:15 - Кэрэ кэпсээн 12+ 16:30 - Геван 12+ 17:00 - Дойдум дыно 12+ 17:15 - Тыһынаах дорбоон 12+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Айуу-чэ 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Интеллектуальная игра 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 21:00 - "Саха" НКХ Кубога 12+ 22:00 - Бай 12+ 22:45 - Бастың киһи 12+ 23:00 - Бу Дьоккусай 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Интеллектуальная игра 12+ 01:15 - Якутск сегодняя 12+

Суббота 13.03.2021

06:00 - Бу Дьоккусай 6+ 07:00 - Саха күн 12+ 09:00 - Истинг идыт 6+ 09:45 - Кэрэ кэпсээн 12+ 11:00 - "Саха" НКХ Кубога 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Эр Бэрдэ 12+ 12:45 - Асчыттар 6+ 13:30 - Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 14:30 - "Саха" НКХ Кубога 12+ 17:30 - Көмүс түгэн 12+ 18:15 - Истинг идыт 6+ 19:00 - Үнүкүлэ! 12+ 21:00 - Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 22:00 - "Адам алаһа" "Туймаада" ГВА кэксирэ 6+ 00:05 - Кэрэ кэпсээн 12+ 01:15 - Көмүс түгэн 12+ 02:00 - "Якутия" 12+ 02:15 - Эр Бэрдэ 12+

Воскресенье 14.03.2021

06:00 - Бу Дьоккусай 6+ 07:30 - Асчыттар 6+ 08:15 - Парламентский вестник 12+ 08:30 - Саха итэҕэлэ 12+ 09:00 - Истинг идыт 6+ 09:45 - Будем вместе 12+ 10:00 - Полярная звезда 6+ 10:45 - Детское время 6+ 11:00 - Саха сатаабата суох 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Тыһыны кыйабыттар 12+ 12:45 - Асчыттар 6+ 13:30 - Якутия. День за днем 12+ 14:30 - Геван 12+ 15:00 - Горожане 12+ 16:00 - ТВ-спорт. Чемпионат РС (Я) по волейболу. Женщины. 1 лига. Прямая трансляция 12+ 18:00 - "Якутия" 12+ 18:15 - Истинг идыт 6+ 19:00 - Охота и рыбалка в Якутии 12+ 19:30 - Урдэх 12+ 20:30 - Үтүээн кэлсээ 12+ 21:00 - Якутия. День за днем 12+ 22:00 - Кле-вая рыбалка 12+ 22:30 - Кэксирэ 12+ 00:00 - Горожане 12+ 01:00 - Урдэх 12+ 02:00 - "Якутия" 12+

Махтанабыт

Биһиги дьиэ кэргэннэ бу дьыл олунньу 16 күнүгэр улахан хомолтону аҕалла. Хатын Сыһыы олохтооҕо, тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэбит **ИВАНОВА Мария Макаровна** 74 сааһыгар ыарахан ыарыыттан соһумардык биһиги кэккэбиттэн туораата.

Күндү киһибитин тиһэх суолугар атаарар ыарахан күннэрбитигэр хомолтобутун тэнгэ үлэстэбит, бары өттүнэн күүс-көмө, өйбүл буолбут бириг үлэлиир тэрилтэлэрбитигэр, Нурба 1 №-дээх орто оскуолабытыгар, Киирэп карьерыгар, Киирэп оскуолатыгар, түөлбөтин дьонугар, "Бэйбэрикээн" түмсүүтүгэр, чугас ыалларыгар, дьүөгэлэригэр, оҕо сааһын доҕотторугар Васильевтарга, Бурнашевтарга, Мостаховтарга, сыбааттарыгар уонна аймахтарыгар, бэйэбит дьүөгэлэрбитигэр, табаарыстарбытыгар бука барыгытыгар тугунан да кэмнэммэт махталбытын тиэрдэбит.

Эһиги дьиэ кэргэттэргитигэр ыарыы ыалласпатын, бары доруобай, дьоллоох буолун.

Оҕолоро, күтүөттэрэ, кийинтэ, сизиннэрэ, хос сизнэ.

<p>Күндү истинник саныыр тапталлаах кэр-гэним, аҕабит, эһэбит, сэрин оҕото, үлэ бэтэрээнэ, Күндээдэ нэһилиэтин Бочуот-таах олохтооҕо</p> <p>ДМИТРИЕВ Николай Григорьевич бу дьыл олунньу 24 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн диригник курутууан туран билэр дьону-гар иһитиннэрэбит.</p> <p>Күндү киһибит быдан дьылларга быра-наай, төрөөбүт төрүт сиринг сымнаас буо-ра сылаас суорбан буолуохтун. Уһун уугар сымнаастык утуй.</p> <p>Кэргэнэ, оҕолоро, кийинтэ, күтүөттэрэ, сизиннэрэ, хос сизиннэрэ.</p>	<p>Күндээдэ Бочуоттаах олохтооҕо, сыана бэтэрээнэ, сэрин тулайаҕа, үлэ бэтэрээнэ</p> <p>ДМИТРИЕВ Николай Григорьевич уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан аймах-билэ дьонугар кутур-баммытын тиэрдэбит.</p> <p>Күндээдэ нэһилиэтин олохтоох дьаһалтата.</p>	<p>Күндү оҕобут, убайыт</p> <p>БАИШЕВ Владислав Анастасович бу дьыл олунньу 22 күнүгэр соһучу күн сириттэн күрэммитинэн улаханлык куру-тууан туран бары аймахтарбынгар, билэр дьоммутугар, табаарыстарыгар иһитиннэ-рэбит.</p> <p>Ийэтэ, аҕата, бириг төрөөбүттэрэ.</p>
<p>Күндү истинник саныыр тапталлаах эһэ-бит, хос эһэбит, Күндээдэ нэһилиэтин олохтооҕо</p> <p>ДМИТРИЕВ Николай Григорьевич бу дьыл олунньу 24 күнүгэр уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Күндү киһибит быдан дьылларга быра-наай, төрөөбүт буорун сылаас суорбан буоллун, уһун уугар сымнаастык утуй.</p> <p>Сизинэриг, хос сизинэриг Дмтриевтар, Алексеевтар, Обоевтар.</p>	<p>Күндээдэ нэһилиэтин "Алгыс" аҕам саастаахтар түмсүүлэрэ.</p>	<p>Нурбатаагы Көтөр фабрикатыгар бириг үлэстэбит дьүөгэбит Анна Гаврильевна тапталлаах кэргэнэ, амаарх аҕа, эйбэс эһэ</p> <p>ГЕРАСИМОВ Михаил Капитонович күн сириттэн соһучу күрэммитинэн ди-ринг кутурбаммытын тиэрдэбит. Кытаа-нахтык тулуйун.</p> <p>Дьүөгэлэринг.</p>
<p>Күндээдэ сиригэр төрөөн ааспыт, тарбахха баттанар талба талааннаах ытык-мааны дьоммутугтан бири саамай талааннаахтара, дэһиттэр идэлээх, талба талааннаах туруу үлэһит киһи, майгылаах үтүөтэ, сыана бэтэрээнэ, "Норуот айымньытын уонна уус-уран самодеятельность сайдыытыгар ахсаабат кылаатын иһин" - республиканскай үрдүк наҕараадаланан бири бастагынан бэлэстэммит, килбизиннээх үлэтин иһин Бүтүн Соһуустаагы норуот хаһаайыстыбатын быстапкатын үрүн көмүс мэтээлинэн бэлэстэммит, үтүс элбэх үлэҕэ ситиһиллэрин иһин дьон-сэргэ махталын ылбыт, Улуу Ленин 100 сылын үбүлүйүмэй мэтээлинэн, Саха АССР Верховнай Сэбиэтин Бочуотунай грамотатынан уонна икки төгүл "Килбизиннээх үлэтин иһин" мэтээлинэн наҕараадалаабыт, тья хаһаайыстыбатын салаатыгар өр сыллаах таһаарылаах үлэтин иһин Саха АССР Верховнай Сэбиэтин укаһынан "Үлэ бэтэрээнэ" мэтээлинэн наҕараадалаабыт, "СӨ тыа-тин хаһаайыстыбатын бэтэрээнэ" бочуоттаах аат хаһаайына, Күндээдэ нэһилиэтин Бочуоттаах олохтооҕо, сэрин кэмнин оҕото</p> <p>Николай Григорьевич ДМИТРИЕВ олоххо тапталын, дьулуруун күүһүнэн уһун, ыарахан ыарыыны утары кыага баарынан охсуһан, туруулаһан, модун сүрбэ-тэбэрин, тыһынарын тухары туруулаһан ыччаттарыгар, оҕолоругар, бар дьонго олоххо дьулуһу дин түгүн көрдөрөн, бу олохтон туораата. Бар дьонно, кини талааныгар сүгүрүйээччилэр, кутурбаммытын холбуубут.</p> <p>Ыарахан ыарыы бохсон, кини эйбэс ми-чээрин көрбөтөхпүт, кэрэ куолаһын исти-бэтэхпит ырааппытын да иһин, сыанаҕа тахсан, дьэргэччи туттан саҕара-ингэрэ, олох омсолоох өттүн ойуулаан, итэҕэһи-быһаҕаһы туоратар туһунан чабырдахтыы, эрчимнээх, чур куолаһынан ыллыы-туоя туурар мөсүүснэ өрүү сүрэхтэн сүппэт.</p> <p>Күндү доҕорубут, аҕа табаарыспыт Ньку-лай бархаан, ийэ буорун сылаас, сымна-бас тэллэх буоллун, бар дьонун сырдык өйдөбүлэ, үтүө санаата сылаас суорбан буоллун.</p> <p>Өрүү бириг алтыспыт кыргыттарың, бырааттарың, оҕолорунг, отокуларың - уус - уран самодеятельность кыттылыахтара уонна кулуптарың.</p>	<p>Хаҕалас улуунуттан төрүттээх Күндээдэ нэһилиэтин олохтооҕо, үлэтигэр олус бэ-ринилээх, механизатор идэлээх</p> <p>ПОПОВ Николай Петрович ыарахан ыарыыттан бу дойдуттан туораа-бытынан тапталлаах кэргэннэгэр Валенти-на Романовнаҕа, оҕолоругар, сизиннэри-гар, бары аймах-билэ дьонугар дириг ку-турбаммытын тириэрдэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.</p> <p>Күндээдэ нэһилиэтин "Алгыс" аҕам саастаахтар сэбиэттэрэ.</p>	<p>Бириг үлэлиир кэлиэгэбитигэр Гаврильева Мария Николаевна тапталлаах аҕата</p> <p>ПОПОВ Николай Петрович эмискэ ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн кэргэннигэр, оҕолоругар, сизиннэригэр дириг кутурбаммытын тиэр-дэбит.</p> <p>"Кэскил" дьыссаат кэлэктиибэ.</p>
<p>Күндү тапталлаах аҕабит, эһэбит, хос эһэ-бит, үлэ уонна спорт Бочуоттаах бэтэрэ-энэ, Нам улуунуттан төрүттээх Нурба куор-тат олохтооҕо</p> <p>КОЛПАШНИКОВ Семен Васильевич ыарахан ыарыыттан эмискэ күн сириттэн күрэммитинэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.</p> <p>Нурба орто оскуолатын 1975 с. бүтүрбүт 10 "в" кылаас.</p>	<p>Күндү тапталлаах аҕабит, эһэбит, хос эһэ-бит, үлэ уонна спорт Бочуоттаах бэтэрэ-энэ, Нам улуунуттан төрүттээх Нурба куор-тат олохтооҕо</p> <p>КОЛПАШНИКОВ Семен Васильевич ыарахан ыарыыттан эмискэ күн сириттэн күрэммитинэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.</p> <p>Нурба орто оскуолатын 1975 с. бүтүрбүт 10 "в" кылаас.</p>	<p>Бириг үлэлиир кэлиэгэбитигэр Афана-сьева Майя Альбертовна тапталлаах аҕата</p> <p>ВЛАДИМИРОВ Альберт Иванович олохтон туораабытынан дириг кутурбам-мытын биллэрэбит.</p> <p>Оҕо поликлиникатын кэлэктиибэ уонна оройуоннаагы балыһа администрацията уонна профкома.</p>
<p>Күндү тапталлаах аҕабит, эһэбит, хос эһэ-бит, үлэ уонна спорт Бочуоттаах бэтэрэ-энэ, Нам улуунуттан төрүттээх Нурба куор-тат олохтооҕо</p> <p>КОЛПАШНИКОВ Семен Васильевич ыарахан ыарыыттан эмискэ күн сириттэн күрэммитинэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.</p> <p>Нурба орто оскуолатын 1975 с. бүтүрбүт 10 "в" кылаас.</p>	<p>Күндү тапталлаах аҕабит, эһэбит, хос эһэ-бит, үлэ уонна спорт Бочуоттаах бэтэрэ-энэ, Нам улуунуттан төрүттээх Нурба куор-тат олохтооҕо</p> <p>КОЛПАШНИКОВ Семен Васильевич ыарахан ыарыыттан эмискэ күн сириттэн күрэммитинэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.</p> <p>Нурба орто оскуолатын 1975 с. бүтүрбүт 10 "в" кылаас.</p>	<p>Бириг үлэлиир кэлиэгэбит Владимир Владимирович тапталлаах аҕата</p> <p>ВЛАДИМИРОВ Альберт Иванович эмискэ күн сириттэн күрэммитинэн кэрг-эннигэр, оҕолоругар, сизиннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>СПССК "Агроснаб" кэлэктиибэ.</p>
<p>Күндү тапталлаах аҕабит, эһэбит, хос эһэ-бит, үлэ уонна спорт Бочуоттаах бэтэрэ-энэ, Нам улуунуттан төрүттээх Нурба куор-тат олохтооҕо</p> <p>КОЛПАШНИКОВ Семен Васильевич ыарахан ыарыыттан эм</p>	<p>Күндү тапталлаах аҕабит, эһэбит, хос эһэ-бит, үлэ уонна спорт Бочуоттаах бэтэрэ-энэ, Нам улуунуттан төрүттээх Нурба куор-тат олохтооҕо</p> <p>КОЛПАШНИКОВ Семен Васильевич ыарахан ыарыыттан эм</p>	<p>"Баага-дуолга сыһыаннаһыларга уонна муниципальнай атылһаһыларга кэмийтэ" кэлэктиибэ бириг үлэлиир кэлиэгэбитигэр Илларионов Юрий Николаевич тапталлаах аҕата</p> <p>ИЛЛАРИОНОВ Николай Павлович эмискэ олохтон туораабытынан бары чу-гас дьонугар дириг кутурбаммытын тиэр-дэбит.</p>
<p>Күндү тапталлаах аҕабит, эһэбит, хос эһэ-бит, үлэ уонна спорт Бочуоттаах бэтэрэ-энэ, Нам улуунуттан төрүттээх Нурба куор-тат олохтооҕо</p> <p>КОЛПАШНИКОВ Семен Васильевич ыарахан ыарыыттан эм</p>	<p>Күндү тапталлаах аҕабит, эһэбит, хос эһэ-бит, үлэ уонна спорт Бочуоттаах бэтэрэ-энэ, Нам улуунуттан төрүттээх Нурба куор-тат олохтооҕо</p> <p>КОЛПАШНИКОВ Семен Васильевич ыарахан ыарыыттан эм</p>	<p>Ытыктыыр эдьийибит, Хорула нэһилиэ-титэн төрүттэ</p> <p>КИРИЛЛИНА Лидия Семеновна бу дьыл кулун тутар 3 күнүгэр ыарахан ыарыыттан орто дойд уолдунтан барбы-тынан балтыгар Вера Васильевна уонна оҕолоругар, сизиннэригэр дириг кутур-баммытын биллэрэбит.</p> <p>Дойдунан буора сылаас, сымнаас буол-лун. Быдан дьылларга быраһаай.</p> <p>Аймахтарыгэр Дьокускайтан Иванов Ю.Н., Нурбаттан Федорова А.Г., Трофимова Н.Ф., Маартан Иннокентьева П.Ф. дьэ кэргэттэрэ.</p>
<p>Кэлиэгэбит, Күндээдэ врачэбнай амбула-ториятын үлэһитэ Дмитриева Е.Н. аҕала-ра, эһэлэрэ</p> <p>ДМИТРИЕВ Николай Григорьевич ыарахан ыарыыттан олохтон туораабыты-нан кэргэннигэр, кыргыттарыгар, уолугар, сизиннэригэр кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Валентина Ивановна, Саввиновтар.</p>	<p>Дьүөгэбитигэр Александра, Андрейга уонна сизиннэригэр тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ, хос эһэлэрэ</p> <p>КОЛПАШНИКОВ Семен Васильевич олохтон туораабытынан дириг кутурба-ммытын тиэрдэбит.</p> <p>Индирэ, Мариана, Татьяна.</p>	<p>Кэлиэгэбитигэр, дьүөгэбитигэр Гаври-льева Мария Николаевна тапталлаах аҕата</p> <p>ПОПОВ Николай Петрович күн сириттэн туораабытынан дьэ кэрг-эннигэр, аймахтарыгар, чугас дьонноругар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Бириг үлэлиир кыргыттара, дьүөгэлэрэ.</p>
<p>Күндээдэ нэһилиэтин Бочуоттаах олох-тооҕо, тья хаһаайыстыбатын, үлэ, сыана бэтэрээнэ</p> <p>ДМИТРИЕВ Николай Григорьевич бу дьыл олунньу 24 күнүгэр 82 сааһыгар уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораа-бытынан, кэргэннигэр, оҕолоругар, сиз-иннэригэр дириг кутурбаммытын тиэр-дэбит.</p> <p>"Күндээдэ" сопуоска, агрофирмада салаатта, бириг үлэстэбит кэлиэгэлэрэ.</p>	<p>СУ "Холбоо" өр сылларга үтүө суобастаах-тык үлэстэбит үлэ бэтэрээнэ, сэрин сыл-ларын оҕото</p> <p>КОЛПАШНИКОВ Семен Васильевич ыарахан ыарыыттан олохтон туораабыты-нан кыһыһыгар Николаева Анна Семенов-на, сизиннэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын биллэрэбит.</p> <p>Нурба УПО-тын Сэбиэтэ, бырабыланныһа.</p>	<p>Бириг алтыһар күндү дьүөгэбитигэр Па-хомова Людмила Ивановна, кини дьэ кэргэттэригэр тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ, Педагогическай, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, РФ үөрэҕириттин туйгуна, Бүлү улуунун Бочуоттаах олохтооҕо</p> <p>ИВАНОВ Иван Прокопьевич ыарахан ыарыыттан олохтон туораабыты-нан дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Антоновкатаагы "Алгыс" эбэлэрэ.</p>